MASTER NEGATIVE
NO. 93-81603-1

AUTHOR:

HIEROCLES,
GRAMMARIAN

TITLE:

[HIEROKLEOUS
PHILOSOPHOU ...]

PLACE:

[EN PARISIOIS]

DATE:

[1812]

Master Negative #

93-81603-1

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

Hierocles, grammarian. Facetiae. 1812 Gr. & Fr.

Ἱεροκλέους φιλοσόφου Ἀστεῖα, οἷς προσετέθησαν βραχεῖαι σημειώσεις, καί τινα τῶν Ἰταλικῶν νεωτέρων ἀστείων, ὑπὸ Μ. τοῦ Χίου. Ἐν Παρισίοις, ἐκ τῆς τυπ. Ι. Μ. Ἐβεράρτου ΑΩΙΒ. 1812.
32. λθ΄ p. 22½ cm.

Ed. by A. Koraes.

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 11x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 7/21/93 INITIALS BAP
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

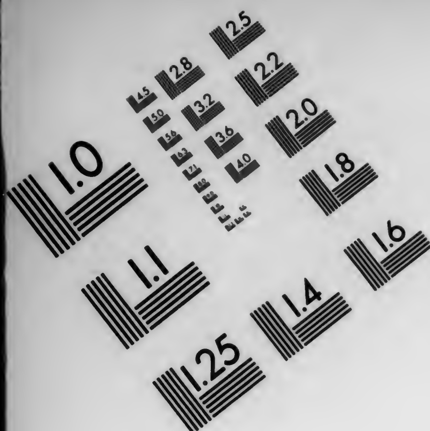

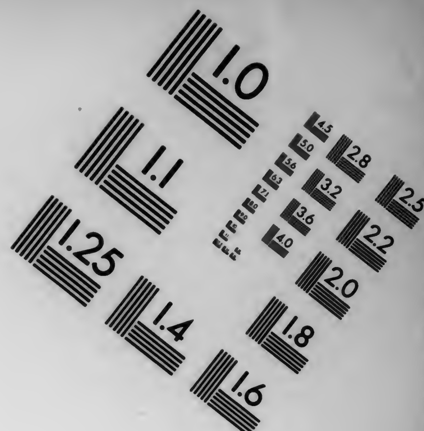
AIIM

Association for Information and Image Management

1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910

301/587-8202

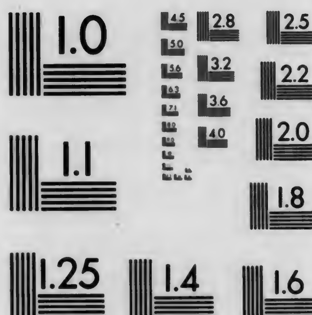

Centimeter

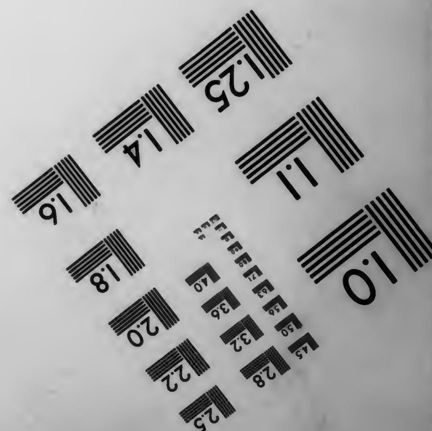

Inches

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΑΣΤΕΙΑ.

FACÉTIES

D'HIÉROCLÈS LE PHILOSOPHE.

Hierocles of Alexandria

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΑΣΤΕΙΑ,

Οἷς προσετέθησαν βραχεῖαι σημειώσεις, καί τινα τῶν Ἰταλικῶν νεωτέρων ἀςείων,

ΥΠΟ Μ. ΤΟΥ ΧΙΟΥ.

ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Ι. Μ. ΕΒΕΡΑΡΤΟΥ.

͵ΑΩΙΒ.

1812

« Οὐδὲ γάρ αὐτὸς ἦν ἀκράτως αὐςηρὸς ὁ Λυκοῦργος· ἀλλά καὶ
» τὸ τοῦ ΓΕ΄ΛΩΤΟΣ ἀγαλμάτιον ἐκεῖνος ἱδρύσατο, τὴν παιδιάν,
» ὥσπερ ἥδυσμα τοῦ πόνου καὶ τῆς διαίτης, ἐμβαλὼν εἰς τά
» συμπόσια καὶ τὰς τοιαύτας διατριβάς ».

Πλουτάρχ. Λυκουργ. §. 25.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ

ΑΣΤΕΙΑ.

1.

ΣΧΟΛΑΣΤΙΚῸΣ, κολυμβᾷν βουλόμενος, παρὰ μικρὸν ἐπνίγη. Ὤμοσεν οὖν μὴ ἅψεσθαι (1) ὕδατος, ἐὰν μὴ πρῶτον μάθῃ κολυμβᾷν.

2.

Σχολαςικοῦ ἵππον πιπράσκοντος, ἠρώτησέ τις, εἰ πρω-

1.

ΣΧΟΛΑΣΤΙΚῸΣ, θελήσας νὰ κολυμβήσῃ, ὀλίγον ἔλειψε νὰ πνιγῇ. Ὤμοσε λοιπὸν νὰ μὴν ἐγγίξῃ πλέον νερὸν, ἂν δὲν μάθῃ πρῶτα νὰ κολυμβᾷ.

2.

Σχολαςικὸς, θελων νὰ πωλήσῃ τ' ἀλογόν του, ἐπειδή τις

FACÉTIES

D'HIÉROCLÈS LE PHILOSOPHE.

1.

Un pédant, voulant nager, faillit de se noyer; le danger passé, il jura de ne plus s'approcher de l'eau, qu'il n'eût appris à nager.

2.

Un pédant voulait vendre son cheval. L'ache-

τοβόλος ἐςί· τοῦ δὲ, φήσαντος, δευτεροβόλον εἶναι, ἔφη, Πῶς οἶδας; ὁ δὲ εἶπεν, Ἅπαξ ἐβόλευσεν (2) ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου (3).

τὸν ἠρώτησεν, ἂν τὸ ἄλογον ἔῤῥηξε τὰ πρῶτα ὀδόντια, ἀπεκρίθη, ὅτι ἔῤῥηξε καὶ τὰ δεύτερα. Καὶ, Πῶς τὸ ἐξεύρεις; τὸν εἶπεν ὁ ἀγοραςής. Διότι, ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Σχολαςικὸς, ἔῤῥηξε καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου, κ' ἐσύντριψε καὶ τῶν δύο τοὺς ὀδόντας.

3.

Σχολαςικὸς φίλῳ συναντήσας εἶπε, Καθ' ὕπνους σε ἰδὼν προσηγόρευσα. Ὁ

3.

Σχολαστικὸς, ἀπαντήσας φίλον, τὸν εἶπεν, Εἰς τὸν ὕπνον μου σὲ ἴδα, καὶ

teur lui ayant demandé si le cheval avait marqué, *deux fois*, lui répondit-il. L'autre lui ayant dit: *et comment le savez-vous?—C'est*, répliqua-t-il, *qu'il nous a jettés si rudement par terre, mon père et moi*, *que nous en portons encore tous deux les marques.*

3.

Un pédant, ayant rencontré un de ses amis, lui dit: *j'ai songé la nuit passée que je vous saluais.*

δὲ, Σύγγνωθί μοι, ὅτι οὐ προσέσχον.

σ' ἐχαιρέτισα· καὶ ὁ φίλος τὸν ἀπεκρίθη, Συμπάθησέ με, ὅτι δὲν σ' ἐστοχάσθην.

4.

Σχολαςικὸς, νοσοῦντα ἐπισκεπτόμενος, ἠρώτα περὶ τῆς ὑγιείας. Ὁ δὲ οὐκ ἠδύνατο ἀποκριθῆναι. Ὀργισθεὶς οὖν ἐξήλεγξεν, Ἐλπίζω κἀμὲ νοσῆσαι, καὶ ἐλθόντι σοι μὴ ἀποκριθῆναι.

4.

Σχολαςικὸς, εὑρισκόμενος εἰς ἐπίσκεψιν ἀῤῥώςου, τὸν ἠρώτα περὶ τῆς ὑγείας του. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄῤῥωςος δὲν εἶχε δύναμιν ν' ἀποκριθῇ, τὸν εἶπε μὲ ὀργὴν, Ἐλπίζω ν' ἀῤῥωςήσω κ' ἐγὼ, καὶ νὰ μὴ σ' ἀποκριθῶ, ὅταν ἔλθῃς εἰς ἐπίσκεψίν μου.

—*Excusez moi*, répondit l'autre; *je ne m'en étais pas apperçu.*

4.

Un pédant, étant allé voir un malade, lui demandait des nouvelles de son état; et, comme le malade était trop faible pour répondre à ses questions, il lui dit avec humeur : *j'espère bien que je serai malade aussi; et, quand vous viendrez me voir, je ne vous répondrai pas.*

5.

Σχολαςικὸς ἵππον ἐπίπρασκεν. Ἐλθόντος δέ τινος, καὶ μανθάνοντος τὸν βόλον, εἶπε, Τί τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ τηρεῖς; εἰδὲ (4), ὡς τρώγει καὶ περιπατεῖ.

5.

Σχολαςικὸς ἐπώλει ἄλογον· καὶ ἐπειδή τις ἦλθε, καὶ ἐξέταζε τὰ ὀδόντια τοῦ ζώου, Τί παρατηρεῖς (τὸν εἶπε) τὰ ὀδόντιά του; Βλέπε, πῶς τρώγει, καὶ πῶς περιπατεῖ.

6.

Σχολαςικὸς, ἰατρῷ συναντήσας, Συγχώρησόν μοι, εἶπε, καὶ μή μοι μέμψῃ, ὅτι οὐκ ἐνόσησα.

6.

Σχολαςικὸς, ἀπαντήσας τὸν ἰατρόν του, Συγχώρησέ με τὸν εἶπε, καὶ μὴ μὲ μεμφθῇς, ὅτι δὲν ἀῤῥώςησα.

5.

Un pédant voulait vendre son cheval: un acheteur s'étant présenté, et regardant la bouche de l'animal [pour connaître son âge]: *qu'est-il besoin d'examiner ses dents?* lui dit le pédant; *voyez seulement comme il mange, et comme il marche.*

6.

Un pédant, ayant rencontré son médecin: *excusez-moi*, lui dit-il, *et ne m'en voulez pas de ce que je n'ai pas été malade.*

7.

Σχολαστικὸς, μῦν ἐθέλων πιάσαι, συνεχῶς τὰ βιβλία αὐτοῦ τρώγοντα, κρέας δακὼν ἐναντία ἐκάθισε.

7.

Σχολαςικὸς, θέλων νὰ πιάσῃ ποντικὸν, ὅςις τοῦ ἔτρωγε συχνὰ τὰ βιβλία, ἐκράτησε κρέας εἰς τὰ ὀδόντιά του, καὶ ἐκάθισεν ἀντικρὺ τῆς βιβλιοθήκης.

8.

Σχολαςικὸς, θέλων τὸν ἵππον αὐτοῦ διδάξαι μὴ τρώγειν πολλὰ, οὐ παρέθηκεν (5) αὐτῷ

8.

Σχολαςικὸς, θέλων νὰ μάθῃ τ' ἄλογόν του νὰ μὴ τρώγῃ πολλὰ, δὲν τὸ ἔδιδε τὴν συνει-

7.

Un pédant voulant prendre une souris qui rongeait sans cesse ses livres, mit un morceau de viande entre ses dents, et se plaça en face de sa bibliothèque.

8.

Un pédant conçut le projet d'apprendre à son cheval à se contenter de peu de nourriture; et dans ce dessein il ne lui donnait plus à manger comme à l'ordinaire. Le cheval étant mort de faim, il le pleurait en disant: *c'est une bien gran-*

τροφάς. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἵππου τῷ λιμῷ, ἔλεγε, Μέγα ἐζημιώθην· ὅτε γὰρ ἔμαθε μὴ τρώγειν, τότε ἀπέθανε.

θισμένην τροφήν. Καὶ ἐπειδὴ τὸ ἄλογον ἀπέθανε τῆς πείνας, ἔλεγε κλαίων, Μεγάλη ζημία ἔγινεν εἰς ἐμέ· ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ὅτ' ἔμαθε νὰ μὴ τρώγῃ.

9.

Σχολαϛικὸς, οἰκίαν πωλῶν, λίθον ἀπ' αὐτῆς εἰς δεῖγμα περιέφερε.

9.

Σχολαϛικὸς, θέλων νὰ πωλήσῃ τὴν κατοικίαν του, ἔσυρε λιθάριον ἀπὸ τὸν τοῖχον, καὶ τὸ ἐγύριζεν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὡς δεῖγμα.

10.

Σχολαϛικὸς, εἰδέναι (6) θέ-

10.

Σχολαϛικὸς θέλων νὰ μάθῃ,

de perte que je fais dans ce cheval; il meurt au moment où il avait appris à se passer de nourriture.

9.

Un pédant, voulant vendre sa maison, en arracha une pierre, et il la faisait voir partout comme un échantillon.

10.

Un pédant, voulant s'assurer si le sommeil lui

λων, εἰ πρέπει αὐτῷ κοιμᾶσθαι, καμμύσας ἐσοπτρίζετο (7).

ἂν ὁ ὕπνος τὸν ἔπρεπε, κλείσας τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐϛάθη ἀντικρὺ εἰς κάτοπτρον.

11.

Σχολαϛικὸς, οἰκίαν πριάμενος, καὶ τῆς θυρίδος προκύψας, ἠρώτα τοὺς παριόντας, εἰ πρέπει αὐτῷ ἡ οἰκία.

11.

Σχολαϛικὸς, ἀγοράσας οἶκον, ἐπρόβαλεν ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ ἠρώτα τοὺς διαβάτας, ἂν τὸν πρέπῃ ὁ οἶκος.

12.

Σχολαϛικὸς, κατ' ὄναρ ἰδὼν ἧλον πεπατηκέναι, καὶ δόξας ἀλγεῖν τὸν πόδα, περιεδήσατο. Ἕτερος δὲ, μαθὼν τὴν αἰτίαν,

12.

Σχολαϛικὸς εἶδεν εἰς τὸν ὕπνόν του ὅτι ἐπάτησε καρφίον· καὶ φαντασθεὶς ὅτι ἐπληγώθη, ἔδεσε τὸν πόδα του. Ἄλλος δέ τις,

allait bien, se plaça devant un miroir les yeux fermés.

11.

Un pédant, s'étant mis à la fenêtre d'une maison qu'il venait d'acheter, demandait aux passants, si la maison lui allait bien.

12.

Un pédant, ayant rêvé qu'il avait marché sur un clou, se pansa le pied qu'il croyait blessé.

ἔφη, Διὰ τί γὰρ ἀνυπόδητος κοιμᾶσαι (8);

13.

Σχολαστικὸς, ἰατρῷ συναντήσας, ὑπὸ τοῖχον (9) ἐκρύβη. Τινὸς δὲ πυθομένου τὴν αἰτίαν, ἔφη, Καιρὸν ἔχω μὴ ἀσθενήσας, καὶ αἰσχύνομαι εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ ἰατροῦ.

14.

Σχολαστικῷ ἔμπορος (10)

μαθὼν τὴν αἰτίαν, τὸν εἶπε, Διὰ τί κοιμᾶσαι ἐξυπόλυτος;

13.

Σχολαστικὸς, ἀπαντήσας τὸν ἰατρόν του, ἐκρύφθη ὀπίσω εἰς τοῖχον. Καὶ ἐπειδή τις τὸν ἠρώτησε τὴν αἰτίαν, ἀπεκρίθη, Καιρὸν ἔχω ἀποῦ δὲν ἀῤῥώστησα, κ' ἐντρέπομαι νὰ φανῶ εἰς πρόσωπον τοῦ ἰατροῦ μου.

14.

Σχολαστικὸν εἶπε τὶς πραγ-

Quelqu'un, en ayant apris la cause, lui dit : *aussi pourquoi dormez vous sans souliers.*

13.

Un pédant, venant à rencontrer son médecin, se cacha derrière un mur. Quelqu'un lui ayant demandé pourquoi il se cachait ainsi : *c'est,* dit-il, *que n'ayant pas été malade depuis quelque temps, j'ai honte de paraître aux yeux de mon médecin.*

14.

Un marchand disait à un pédant : *la rivière*

εἶπεν, ὅτι Ὁ ποταμὸς ἤλασε τὸν ἀγρόν σου. Κἀκεῖνος ἔφη, Καὶ τὶ λέγω (11);

15.

Σχολαστικὸς, Ἀμιναίαν ἔχων, ἐσφράγισεν αὐτήν (12). Τοῦ δὲ δούλου, κάτωθεν τρήσαντος, καὶ τὸν οἶνον αἴροντος, ἐθαύμαζεν, ὅτι, τῶν σημάντρων σώων ὄντων, ὁ οἶνος ἐλαττοῦτο. (13) Ἕτερος εἶπεν, Ὅρα μὴ κάτωθεν ἀφῃρέθη. Ὁ

ματευτὴς, Ὁ ποταμὸς ἔσυρε τὸ χωράφιόν σου. Κ' ἐκεῖνος ἀπεκρίθη, Καὶ τί νὰ εἴπω εἰς τοῦτο;

15.

Σχολαστικὸς εἶχε πίθον οἴνου Ἀμιναίου, καὶ τὸν ἐσφράγισεν. Ὁ δὲ δοῦλός του, τρυπήσας κάτωθεν, τὸν ἔκλεπτε. Καὶ αὐτὸς ἐθαύμαζε, βλέπων τὰς σφραγίδας σώας, καὶ τὸν οἶνον ὅτι ὠλιγόστευε. Τὸν εἶπεν ἄλλος, Ἰδὲ, μήπως

a emporté votre champ. Celui-ci répondit : *et que voulez-vous que je dise à cela ?*

15.

Un pédant, ayant un tonneau de vin exquis, l'avait marqué de son cachet; et comme son domestique lui volait le vin par un trou qu'il avait pratiqué au fond du tonneau, le pédant s'étonnait de ce que le vin diminuait, quoique le cachet fût demeuré entier; quelqu'un lui ayant conseillé d'examiner, si le vin n'avait pas été tiré

δὲ, Ἀμαθέςατε, εἶπεν, οὐ τὸ κάτωθεν λείπει, ἀλλὰ τὸ ἄνωθεν μέρος.

ἐσύρθη κάτωθεν ὁ οἶνος. Καὶ ἐκεῖνος, Ἀνόητε, τὸν ἀπεκρίθη, δὲν λείπει τὸ κάτωθεν, ἀλλὰ τὸ ἐπάνωθεν μέρος τοῦ οἴνου.

16.

Σχολαςικὸς, ἰδὼν ςρουθία ἐπὶ δένδρου, λάθρα ὑπεισελθὼν ὑφαπλώσατο (14) τὸν κόλπον, καὶ ἔσειε τὸ δένδρον, ὡς ὑποδεξόμενος τὰ ςρουθία.

16.

Σχολαςικὸς, ἰδὼν στρουθία εἰς δένδρον, ἐπλησίασε σιγανὰ ὑποκάτωθεν, καὶ ἁπλώσας τὴν ποδίαν, ἔσειε τὸ δένδρον, μὲ ἐλπίδα νὰ περιλάβῃ τὰ ςρουθία.

17.

Σχολαςικὸς, ἐν τῷ ἰδίῳ

17.

Σχολαςικὸς ὑπῆγεν εἰς τὴν

par dessous : *Imbécille que vous êtes*, lui répondit le pédant ; *c'est par dessus, et non par dessous que le vin manque.*

16.

Un pédant, ayant apperçu des moineaux perchés sur un arbre, s'avança doucement sous l'arbre, se mit à le secouer pour faire tomber les moineaux dans le pan de son habit, qu'il tenait déployé.

17.

Un pédant, s'étant rendu à sa campagne, de-

ἀγρῷ ἐξιὼν, ἠρώτα (15) πιεῖν ὕδωρ, εἰ καλὸν, ἐν τῷ αὐτόθι φρέατι. Τῶν δὲ, φησάντων, ὅτι καλόν· καὶ γὰρ οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἔπινον· Καὶ πηλίκους, ἔφη, εἶχον τραχήλους, ὅτι εἰς τοσοῦτον βάθος πίνειν ἠδύναντο!

ἐξοχήν του, καὶ ἐζήτησε νὰ πίῃ ἀπὸ τὸ πηγάδιον, ἐὰν τὸ νερὸν ἦτο καλόν. Καὶ ὡς τὸν εἶπαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἦναι καλὸν, ἐπειδὴ καὶ οἱ γονεῖς του ἀπ' ἐκεῖνο ἔπιναν, ἀπεκρίθη, Καὶ πόσον μακροὺς λαιμοὺς εἶχαν, ὅτι ἔφθαναν νὰ πίνωσιν εἰς τόσον βάθος!

18.

Σχολαςικὸς σχολαςικῷ συναντήσας εἶπεν, Ἔμαθον ὅτι

18.

Σχολαστικὸς σχολαστικὸν ἀπαντήσας, εἶπεν, Ἔμαθα

mandait à ses gens si l'eau du puits était bonne à boire. Ils lui répondirent qu'elle devait être bonne, puisque ses pères avaient toujours bû de l'eau de ce puits-là. *Bon Dieu*, répliqua-t-il, *quel col énorme fallait-il donc qu'ils eussent, pour atteindre jusqu'au fond !*

18.

Un pédant dit à un autre pédant qu'il venait de rencontrer : *on m'a dit que vous étiez mort.— Mais*, répondit l'autre, *vous voyez bien que je suis*

ἀπέθανες. Κἀκεῖνος, Ἀλλ' ὁρᾷς με ἔτι, ἔφη, ζῶντα. Καὶ ὁ Σχολαςικὸς, Καὶ μὴν ὁ εἰπών μοι πολλῷ σου ἀξιοπιςότερος ὑπάρχει.

ὅτι ἀπέθανες. Ὁ ἄλλος ἀπεκρίθη, Ἀλλὰ μὲ βλέπεις ἀκόμη ζῶντα. Καὶ ἐκεῖνος τὸν εἶπε πάλιν, Μ' ὅλον τοῦτο πολλὰ ἀξιοπιςότερός σου εἶναι ὅςις μὲ εἶπεν, ὅτι ἀπέθανες.

19.

Σχολαςικὸς, μαθὼν ὅτι ὁ Κόραξ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη ζῇ, ἀγοράσας κόρακα εἰς ἀπόπειραν ἔτρεφε.

19.

Σχολαςικὸς, ἀκούσας, ὅτι ὁ κόραξ ζῇ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη, ἠγόρασε κόρακα καὶ τὸν ἔτρεφε, θέλων νὰ βεβαιωθῇ τὴν ἀλήθειαν.

20.

Σχολαςικὸς, εἰς χειμῶ-

20.

Σχολαςικὸς, εἰς ἀνεμοταρα-

encore en vie. — *Oui*, reprit le premier; *mais celui qui m'a dit la chose est bien plus digne de foi que vous.*

19.

Un pédant, ayant ouï dire que le corbeau vivait au-delà de deux cents ans, acheta un de ces oiseaux et le nourrissait, pour s'assurer du fait.

20.

Un pédant, sur le point de faire naufrage,

να (16) ναυαγῶν, καὶ τῶν συμπλεόντων ἑκάςου περιπλεκομένου σκεῦος (17), πρὸς τὸ σωθῆναι, ἐκεῖνος μίαν τῶν ἀγκυρῶν περιεπλέξατο.

χὴν θαλάσσης κινδυνεύων νὰ ναυαγήσῃ, ὅταν οἱ συνταξιδειῶταί του ἥρπαζαν ἄλλος ἄλλο σκεῦος τοῦ πλοίου, διὰ νὰ σωθῶσιν, αὐτὸς ἐναγκαλίσθη μίαν ἀπὸ τὰς ἀγκύρας.

21.

Διδύμων (18) ἀδελφῶν εἷς ἐτελεύτησε. Σχολαςικὸς οὖν, ἀπαντήσας τῷ ζῶντι, ἠρώτα, Σὺ ἀπέθανες, ἢ ὁ ἀδελφός σου;

21.

Ἀπὸ δύο ἀδελφοὺς διδύμους ἀπέθανεν ὁ εἷς. Σχολαςικὸς, ἀπαντήσας τὸν ζῶντα, ἠρώτα, Σὺ ἀπέθανες, ἢ ὁ ἀδελφός σου;

22.

Σχολαςικὸς, ναυαγεῖν μέλ-

22.

Σχολαστικὸς, εὑρισκόμενος

pendant que ses compagnons de voyage se saisissaient, l'un d'une planche, l'autre de quelque autre chose pour se sauver, embrassa une des ancres.

21.

De deux frères jumeaux l'un étant mort, un pédant ayant rencontré celui qui était resté en vie, lui demanda : *est-ce vous qui êtes mort, ou est-ce votre frère?*

22.

Un pédant, sur le point de faire naufrage, de-

ἀπέθανες. Κἀκεῖνος, Ἀλλ' ὁρᾷς με ἔτι, ἔφη, ζῶντα. Καὶ ὁ Σχολαϛικὸς, Καὶ μὴν ὁ εἰπών μοι πολλῷ σου ἀξιοπιϛότερος ὑπάρχει.

19.

Σχολαϛικὸς, μαθὼν ὅτι ὁ Κόραξ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη ζῇ, ἀγοράσας κόρακα εἰς ἀπόπειραν ἔτρεφε.

20.

Σχολαϛικὸς, εἰς χειμῶ-

ὅτι ἀπέθανες. Ὁ ἄλλος ἀπεκρίθη, Ἀλλὰ μὲ βλέπεις ἀκόμη ζῶντα. Καὶ ἐκεῖνος τὸν εἶπε πάλιν, Μ' ὅλον τοῦτο πολλὰ ἀξιοπιϛότερός σου εἶναι ὅϛις μὲ εἶπεν, ὅτι ἀπέθανες.

19.

Σχολαϛικὸς, ἀκούσας, ὅτι ὁ κόραξ ζῇ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη, ἠγόρασε κόρακα καὶ τὸν ἔτρεφε, θέλων νὰ βεβαιωθῇ τὴν ἀλήθειαν.

20.

Σχολαϛικὸς, εἰς ἀνεμοταρα-

encore en vie. — *Oui*, reprit le premier; *mais celui qui m'a dit la chose est bien plus digne de foi que vous.*

19.

Un pédant, ayant ouï dire que le corbeau vivait au-delà de deux cents ans, acheta un de ces oiseaux et le nourrissait, pour s'assurer du fait.

20.

Un pédant, sur le point de faire naufrage,

να (16) ναυαγῶν, καὶ τῶν συμπλεόντων ἑκάϛου περιπλεκομένου σκεῦος (17), πρὸς τὸ σωθῆναι, ἐκεῖνος μίαν τῶν ἀγκυρῶν περιεπλέξατο.

21.

Διδύμων (18) ἀδελφῶν εἷς ἐτελεύτησε. Σχολαϛικὸς οὖν, ἀπαντήσας τῷ ζῶντι, ἠρώτα, Σὺ ἀπέθανες, ἢ ὁ ἀδελφός σου;

22.

Σχολαϛικὸς, ναυαγεῖν μελ-

χὴν θαλάσσης κινδυνεύων νὰ ναυαγήσῃ, ὅταν οἱ συνταξιδειῶταί του ἥρπαζαν ἄλλος ἄλλο σκεῦος τοῦ πλοίου, διὰ νὰ σωθῶσιν, αὐτὸς ἐναγκαλίσθη μίαν ἀπὸ τὰς ἀγκύρας.

21.

Ἀπὸ δύο ἀδελφοὺς διδύμους ἀπέθανεν ὁ εἷς. Σχολαϛικὸς, ἀπαντήσας τὸν ζῶντα, ἠρώτα, Σὺ ἀπέθανες, ἢ ὁ ἀδελφός σου;

22.

Σχολαστικὸς, εὑρισκόμενος

pendant que ses compagnons de voyage se saisissaient, l'un d'une planche, l'autre de quelque autre chose pour se sauver, embrassa une des ancres.

21.

De deux frères jumeaux l'un étant mort, un pédant ayant rencontré celui qui était resté en vie, lui demanda : *est-ce vous qui êtes mort, ou est-ce votre frère?*

22.

Un pédant, sur le point de faire naufrage, de-

λων, πινακίδας ᾔτει, ἵνα διαθήκας γράψῃ (19)· τοὺς δὲ οἰκέτας ὁρῶν ἀλγοῦντας διὰ τὸν κίνδυνον (20), ἔφη, Μὴ λυπεῖσθε· ἐλευθερῶ γὰρ ὑμᾶς.

εἰς κίνδυνον ναυαγίου, ἐζήτησε πινακίδας, νὰ γράψῃ τὴν διαθήκην του. Βλέπων δὲ τοὺς δούλους του λυπουμένους διὰ τὸν κίνδυνον, Μὴ λυπεῖσθε, τοὺς εἶπεν, ἐπειδὴ [εἰς τὴν διαθήκην μου] σᾶς ἀφίνω ἐλευθέρους.

23.

Σχολαςικὸς, ποταμὸν βουλόμενος περάσαι, ἀνῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον ἔφιππος. Πυθομένου δέ τινος τὴν αἰτίαν, ἔφη, σπουδάζειν.

23.

Σχολαςικὸς, ἔμελλε νὰ περάσῃ ποταμὸν, καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὸ πλοῖον καθήμενος εἰς ἄλογον. Καὶ ἐπειδή τις τὸν ἠρώτησε τὴν αἰτίαν, ἀπεκρίθη, Εἶμαι βιαστικός.

manda des tablettes, pour écrire son testament; et, ayant remarqué que ses esclaves se désolaient à cause du danger qu'ils couraient, *ne vous affligez pas*, leur dit-il; *car je vous affranchis par mon testament.*

23.

Un pédant, voulant passer une rivière, entra dans le bac monté sur un cheval. Quelqu'un lui en ayant demandé la cause : *c'est que je suis pressé*, répondit-il.

24.

Σχολαςικὸς, ἀπορῶν δαπανημάτων, τὰ βιβλία αὐτοῦ ἐπίπρασκε· καὶ γράφων πρὸς τὸν πατέρα ἔλεγε, Σύγχαιρε ἡμῖν, πάτερ· ἤδη γὰρ ἡμᾶς τὰ βιβλία τρέφει.

24.

Σχολαστικὸς, μὴν ἔχων πλέον νὰ ἐξοδεύῃ, ἐπώλει τὰ βιβλία του· καὶ πρὸς τὸν πατέρα του γράφων ἔλεγε, Σύγχαιρέ με, πάτερ, ἐπειδὴ τώρα τὰ βιβλία μὲ τρέφουσι.

25.

Σχολαςικοῦ παιδίον ἀπέθανεν. Ἰδὼν δὲ πλῆθος λαοῦ συνελθὸν (21), ἔλεγεν· Αἰσχύνομαι εἰς τοσοῦτον ὄχλον μικρὸν παιδίον προφέρειν.

25.

Σχολαςικοῦ παιδίον ἀπέθανε. Βλέπων δὲ πλῆθος λαοῦ συναθροισμένον εἰς τὴν ταφὴν, ἔλεγεν, Ἐντρέπομαι εἰς τόσον κόσμον, νὰ δείξω μικρὸν παιδίον.

24.

Un pédant, n'ayant plus rien à dépenser, vendait ses livres; et, en écrivant à son père, il lui disait : *félicitez-moi, mon père; car je vis à présent de mes livres.*

25.

Un pédant perdit un enfant en bas âge; et, voyant se rassembler chez lui beaucoup de monde pour l'enterrement, il dit : *j'ai honte de faire voir un si petit enfant à un si grand nombre de personnes.*

26.

Σχολαστικοῦ υἱὸς, ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς πόλεμον ἐκπεμπόμενος, ὑπέσχετο ἑνὸς τῶν ἐχθρῶν κεφαλὴν ἀγαγεῖν. Ὁ δὲ ἔφη, Εὔχομαι καὶ χωρὶς κεφαλῆς σε ἐλθόντα, μόνον ὑγιῆ ὄντα ἰδεῖν, καὶ εὐφρανθῆναι.

27.

Σχολαστικῷ φίλος ἔγραψεν, εἰς Ἑλλάδα (22) ὄντι, βιϐλία

26.

Σχολαστικὸς ἔπεμπε τὸν υἱόν του εἰς πόλεμον. Καὶ ἐπειδὴ οὗτος ὑπέσχετο νὰ τὸν φέρῃ κεφαλὴν ἐχθροῦ, ὅταν ἐπιστρέψῃ, ὁ πατὴρ τὸν ἀπεκρίθη, Εὔχομαί σε νὰ γυρίσῃς καὶ χωρὶς κεφαλὴν, μόνον ὑγιῆ νὰ σὲ ἴδω, καὶ νὰ εὐφρανθῶ.

27.

Εἰς σχολαστικὸν, διατρίϐοντα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔγραψε φίλος

26.

Le fils d'un pédant, prenant congé de son père, qui l'envoyait à la guerre, promit de lui rapporter à son retour la tête d'un ennemi. *Mon fils*, lui dit le père, *mes vœux se bornent à vous revoir en bonne santé, quand même vous reviendriez sans tête.*

27.

Un pédant, se trouvant en Grèce, reçut une lettre d'un de ses amis, qui le priait de lui acheter

αὐτῷ

αὐτῷ ἀγοράσαι. Τοῦ δὲ, ἀμελήσαντος, ὡς μετὰ χρόνον τῷ φίλῳ συνώφθη, εἶπε· Τὴν ἐπιστολὴν, ἣν περὶ βιϐλίων ἀπέστειλάς μοί, οὐκ ἐκομισάμην.

νὰ τοῦ ἀγοράσῃ βιϐλία. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀμέλησε· καὶ μετὰ καιρὸν, ὡς ἐνταμώθη πάλιν μὲ τὸν φίλον, τὸν εἶπε, Τὴν ὁποίαν μ' ἔγραψες ἐπιστολὴν περὶ τῶν βιϐλίων, δὲν τὴν ἔλαϐα.

28.

Σχολαστικὸς καὶ φαλακρὸς καὶ κουρεὺς, συνοδεύοντες, συνέθεντο πρὸς τέσσαρας ὥρας βιγιλεῦσαι (23). Ἔλαχεν οὖν πρῶτον τῷ κουρεῖ. Ὁ δὲ, μετεωριζόμενος (24), τὸν σχολαστικὸν κοιμώμενον ἐξύρησε (25), καὶ τῶν ὡρῶν πληρωθεισῶν δι-

28.

Σχολαστικὸς καὶ φαλακρὸς καὶ ξυριστὴς, συνοδεύοντες, ἐσυμφώνησαν νὰ ἀγρυπνήσῃ πᾶς ἕνας των τέσσαρας ὥρας. Ἔλαχε πρῶτος ὁ ξυριστὴς· καὶ μετωριζόμενος ἐξύρισε κοιμώμενον τὸν σχολαστικὸν, ἔπειτα, ὅταν ἐπέρασαν αἱ τέσσαρες

des livres; mais il négligea de s'acquitter de la commission. Au bout de quelque temps, ayant occasion de revoir cet ami, il lui dit : *la lettre que vous m'avez écrite, au sujet des livres, ne m'est point parvenue.*

28.

Un pédant, un chauve et un barbier, qui voyageaient en société, convinrent pour leur sûreté commune, de veiller chacun quatre heures pendant la nuit. Le barbier, qui devait faire la première veillée, s'avisa par plaisanterie de raser

ύπνισεν. Ὁ δὲ, κνηθόμενος ἀφ' ὕπνου τὴν κεφαλὴν, καὶ εὑρὼν αὐτὴν ψιλὴν (26), ἔφη, Μέγα κάθαρμα ὁ κουρεύς· πλανηθεὶς γὰρ, ἀντὶ ἐμοῦ τὸν φαλακρὸν διύπνισεν.

ῶραι, τὸν ἐξύπνισε. Καὶ οὗτος, ἐξυπνισθεὶς, ἄρχησε νὰ ξύῃ τὴν κεφαλήν του, καὶ εὑρὼν αὐτὴν χωρὶς τρίχας εἶπεν, Ὦ τὸν ἀναθεματισμένον ξυριστήν! μὲ λάθος ἐξύπνισεν ἀντ' ἐμοῦ τὸν φαλακρόν.

29.

Ὀκνηρὸς ὀκνηρῷ ὤφειλε δηνάριον. (27) Ὁ δέ φησιν, Εἰς τὸ φασκώλιόν (28) μου δέδεται, λῦσον, ἆρον. Ὁ δὲ, Ἄπελθε (29), φησὶν, ἐπληρώθην (30).

29.

Ὀκνηρὸς ὀκνηρὸν ἐχρεώστει δηνάριον· καὶ τὸν εἶπεν, Εἰς τὸ σακκίδιόν μου εἶναι, λῦσε κ' ἔπαρέτο. Ὁ ἄλλος [χωρὶς νὰ τὸ λάβῃ], Ἄμε εἰς τὸ καλὸν, τὸν ἀπεκρίθη, πληρωμένος εἶμαι.

la tête du pédant, qui dormait. Le tour de celui-ci étant arrivé, réveillé par le barbier, il se mit à se gratter la tête, et n'y trouvant plus de cheveux : *vous verrez*, dit-il, *que ce coquin de barbier aura par méprise éveillé le chauve à ma place.*

29.

Un paresseux disait à un autre paresseux, à qui il devoit de l'argent : *voici ma bourse ; ouvrez-là et prenez ce qui vous est dû.* L'autre répondit [sans rien faire] : *mon ami, allez vous-en ; je suis payé.*

ΕΤΕΡΑ ΑΣΤΕΙΑ

ΑΠΟ ΙΤΑΛΙΚΗΝ ΑΣΤΕΙΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗΝ.

1.

Παραπονουμενός τις εἰς τὸν πενθερὸν αὐτοῦ, ὅτι ἡ συμβία του δὲν ἦτο σώφρων, ἔλαβε ταύτην τὴν παρηγορίαν· «Μὴ » λυπεῖσαι, γαμβρέ μου· ὑπόφερέ την ἀκόμη ὀλίγον, καὶ » ἀφ' ἑαυτῆς θέλει παύσειν νὰ σὲ ἀτιμάζῃ, ὡς ἔκαμε καὶ ἡ » μήτηρ αὐτῆς, ἡ συμβία μου, ἀφοῦ ἐγήρασε ».

2.

Εἰς ναυαγίου μέγαν κίνδυνον, ἐπρόσταξεν ὁ καραβοκύριος τοὺς διαβάτας νὰ ῥήξωσιν εἰς τὴν θάλασσαν ὅλα τὰ βάρη, διὰ νὰ σωθῶσιν. Εἷς ἀπ' αὐτοὺς ἐπῆρε πρώτην τὴν γυναῖκά του, καὶ τὴν ἔῤῥηξε, λέγων, ὅτι παρ' αὐτὴν ἄλλο βαρύτερον νὰ ῥήξῃ δὲν εἶχε.

3.

Ἔφερέ τις εἰς τράπεζαν μέγα σκεῦος οἴνου διὰ τοὺς συμπότας. Εἷς ἀπ' αὐτοὺς τὸ ἐπῆρε πρῶτος, καὶ βλέπων εἰς αὐτὸ μυῖαν κολυμβῶσαν, τὴν ἔσυρεν ἔξω μὲ τὸ δάκτυλον, καὶ ἀφοῦ ἔπιε, τὴν ἔβαλε πάλιν εἰς τὸ σκεῦος, καὶ τὸ ἔδωκεν εἰς τοὺς ἄλλους. Ἐρωτώμενος τὴν αἰτίαν, ἀπεκρίθη· «Ἐγὼ μυίας εἰς » τὸν οἶνον δὲν ἀγαπῶ· ἀλλὰ δὲν εἶμαι βέβαιος, ἂν μηδ' οἱ ἄλλοι » δὲν τὰς ἀγαπῶσι ».

4.

Εἰς οἶκον πολλὰ πτωχοῦ ἀνθρώπου ἐμβῆκε τὴν νύκτα κλέπτης, καὶ ἐψηλάφα εἰς τὸ σκότος, νὰ εὕρῃ τίποτε. Ὁ πτωχὸς, ὡς τὸν ἐνόησε· « Ψηλάφα, ψηλάφα, ταλαίπωρε (τὸν εἶπε), νὰ » ἰδῶ ἂν ἦσαι καλὸς νὰ εὕρῃς σὺ τὴν νύκτα, ὅ, τι δὲν εὑρίσκω » ἐγὼ τὴν ἡμέραν ».

5.

Δειλός τις, ἀναγκασθεὶς νὰ μονομαχήσῃ, ἔκλειε συχνὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὅταν ἐκίνει τὸ σπαθίον. Διὰ τὴν καλήν του τύχην ἔφθασε φίλος, καὶ ἀφοῦ τὸν ἐχώρισεν ἀπὸ τὸν ἀντίπαλον, τὸν ἠρώτησε, διὰ τί ἐπολέμει μὲ κλειςοὺς ὀφθαλμούς· καὶ οὗτος τὸν ἀπεκρίθη· « Διὰ νὰ μὴ βλέπω τὰ μέλη τοῦ ἐχθροῦ μου νὰ πε- » τῶσιν εἰς τὸν ἀέρα ».

6.

Ἔλεγεν ἄλλος παρόμοιος δειλός· « Φεύγω τὰς μονομαχίας, » διότι ἡ παραμικρὰ πληγὴ, εἶμαι βέβαιος, θέλει μὲ θανα- » τώσειν, ἐπειδὴ εἶμαι ὅλος καρδία ».

7.

« Ἴδα (ἔλεγέ τις ψευδολόγος εἰς ἄλλον) λάχανον τόσον μεγά- » λον, ὡς' ἐκράτει τόπον χιλίων πεντακοσίων ἀνθρώπων ». Τὸν εἶπεν ὁ ἄλλος. « Ἴδα καὶ ἐγὼ χύτραν κατασκευαζομένην ἀπὸ » ἑκατὸν χαλκέας, οἱ ὁποῖοι δὲν ἤκουαν εἰς τὸν ἄλλον· τόσον » ἦτον ὁ γύρος της μεγάλος. — Πρᾶγμα ἄπιςον (τὸν εἶπεν ὁ » πρῶτος)· εἰς τί ἐμπόρει νὰ χρησιμεύσῃ τόσον μεγάλη χύτρα; » — Εἰς τὸ νὰ ἑψήσῃ τὸ λάχανόν σου », ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος.

8.

Ἐδιηγεῖτο τὶς εἰς συμπόσιον ἄπιςα πολλὰ καὶ παράδοξα μὲ τόσον ἀγῶνα, ὥςε νὰ ἱδρώσῃ. Ἐξεφώνησε μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὸ ἀπόφθεγμα τοῦτο· « Ὅστις λαλεῖ τὴν ἀλήθειαν » δὲν κοπιάζει. — Ἐκατάλαβα τώρα, διὰ τί ἵδρωσες τόσον », τὸν εἶπεν εἷς ἀπὸ τοὺς συμπότας.

9.

Ἐκρίνοντο περὶ κληρονομίας δύο συγγενεῖς, καὶ ἐξηγοῦσαν τοῦ ἀποθανόντος τὴν διαθήκην ἕκαςος πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον, λέγοντες συχνὰ εἰς τὸν κριτήν· « Τοῦ μακαρίτου ἡ γνώμη ἦτον » αὕτη· ὁ μακαρίτης τοῦτο ἐνοοῦσεν ». Ἀφοῦ πολλὴν ὥραν μὲ πολλὴν ὑπομονὴν τοὺς ἄκουσεν ὁ κριτής· « Ἐγὼ (τοὺς εἶπε) » εἰς τὰ λόγιά σας δὲν πείθομαι· φέρετ' αὔριον τὸν Μακαρίτην, ν' » ἀκούσω ἀπὸ τὸ ςόματου, ποίαν γνώμην εἶχε περὶ τούτου », νομίζων, ὅτι τὸ Μακαρίτης ἦτον ὄνομα ἀνθρώπου ζῶντος κύριον.

10.

Εἰς συντροφίαν ἰατρῶν ἔπεσε λόγος περὶ τοῦ, Ποῖα ἦσαν τὰ καλήτερα ἰατρικὰ νὰ ὀξύνωσι τὴν ὅρασιν. Ὠνόμαζεν ἄλλος ἄλλο, καὶ νὰ συμφωνήσωσι δὲν ἐμποροῦσαν, ἕως εἷς ἀπὸ τοὺς ἀκούοντας τοὺς εἶπεν· « Ἐξοχώτατοι ἰατροὶ, τὸ καλήτερον ἰατρικὸν » τῆς ὁράσεως εἶναι ὁ φθόνος. — Πῶς τοῦτο; (τὸν ἠρώτη-

» σαν μὲ ἀπορίαν). — Ὅτι (τοὺς ἀπεκρίθη) ὁ φθόνος βλέ-
» πει μεγαλήτερα ἀπ' ὅ,τι εἶναι τὰ εὐτυχήματα τῶν ἄλλων».

11.

Ἔφθασαν εἰς πανδοχεῖον δύο νέοι, καὶ ἐζήτησαν γεῦμα. Μεταξὺ τῶν ἄλλων φαγητῶν τοὺς ἔβαλεν ὁ πανδοχεὺς καὶ αὐγὰ ῥοφητά. Ὁ νεώτερος, ἀνοίξας τὸ πρῶτον αὐγὸν, εὗρεν ὀρνιθάριον, καὶ τὸ ἔδειξεν εἰς τὸν ἄλλον. Οὗτος τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ τὸ καταπίῃ γρήγορα, πρὶν ὁ πανδοχεὺς τὸ μάθῃ, καὶ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ πληρώσῃ καὶ ταὐγὸν καὶ τὀρνιθάριον. Τὸ κατέπιε μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν ὁ νέος· καὶ ὅταν θέλοντες ν' ἀναχωρήσωσιν, ἐζήτησαν τὸν λογαριασμὸν τοῦ γεύματος, τοῦ λέγει ὁ πρεσβύτερος εἰς ταὐτίον· «Πλήρωσε καὶ τὸ ἰδικόν μου μέρος·
» εἰδὲ μὴ, θέλω φανερόσειν εἰς τὸν πανδοχέα τοῦ ὀρνιθαρίου
» τὴν ὑπόθεσιν, νὰ σὲ κάμῃ νὰ πληρώσῃς δεκαπλοῦν».
Φοβηθεὶς ὁ νέος, ἐπλήρωσε καὶ διὰ τοὺς δύο.

12.

Διὰ μελλούσης βροχῆς φόβον, ἐπαρακάλει τις τὸν φίλον, νὰ τὸν δανείσῃ τὸν μανδύαν του· καὶ ὁ φίλος τὸν ἀπεκρίθη· «Δὲν τὸν
» χρειάζεσαι, ἂν δὲν βρέξῃ, ἐὰν βρέξῃ, τὸν χρειάζομαι ἐγώ».

13.

Χωρικὸς, ὀνομαζόμενος Πέτρος, ἐπιστρέφων μὲ τὸν γάδαρόν του ἀπὸ τὴν πλησίον πόλιν, ἠθέλησε διὰ τὸ καῦμα τοῦ ἡλίου νὰ ἀναπαυθῇ ὀλίγον εἰς σκιὰν δένδρου. Καὶ βλέπων ὅτι τὸν ἐκυρίευεν ὁ ὕπνος, ἐτύλιξε τοῦ χαλιναρίου τοῦ γαδάρου τὴν ἄκρην

εἰς τὴν χεῖρά του, καὶ ἀπεκοιμήθη. Εἰς τὸ μεταξὺ περάσας ἄλλος χωρικὸς, ἔκοψεν ἐπιδέξια τὴν ἄκρην, κ' ἔκλεψε τὸν γάδαρον. Ἐξύπνησε μετ' ὀλίγην ὥραν ὁ καλός σου Πέτρος, καὶ μὴν εὑρίσκων παρὰ τὸ σχοινίον εἰς τὴν χεῖρα, ἀφοῦ ἔτριψε καλὰ τοὺς ὀφθαλμούς του, εἶπεν, «Ἢ εἶμαι ἐγὼ ὁ Πέτρος, ἢ
» δὲν εἶμαι· ἐὰν ἦμαι, ἔχασα τὸν γάδαρόν μου· ἂν δὲν ἦμαι,
» ἐκέρδησα τοῦτο τὸ σχοινίον».

14.

Ὑπηρέτης ἀγράμματος, βλέπων ὅτι ὁ Αὐθέντης του ἔκαιεν ἐπιστολὰς ἀνωφελεῖς, τὸν ἐπαρακάλεσε νὰ τὸν χαρίσῃ δύο ἢ τρεῖς. «Εἰς τί μέλλεις νὰ τὰς μεταχειρισθῇς;» τὸν ἠρώτησεν ὁ Αὐθέντης. «Νὰ τὰς στείλω τὴν μητέρα μου (ἀπεκρίθη ἐκεῖ-
» νος), ἡ ὁποία, ὅταν μὲ ἀπεχωρίζετο, μ' ἐπαρακάλεσε νὰ
» τὴν πέμπω συχνὰ ἐπιστολάς».

15.

Ἀπὸ τούτους τοὺς σχολαστικοὺς γραμματικοὺς, οἱ ὁποῖοι ἑλληνίζουσι κακὰ, διὰ νὰ μὴ φανῶσι βάρβαροι, λαλοῦντες τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν, ἠθέλησε τις νὰ χαιρετίσῃ τὸν Ἀρχιερέα τῆς πόλεως ἑλληνιστὶ, καὶ τὸν εἶπε, «Τὰς ἐμὰς ταπεινὰς
» προσκυνήσεις ἀπονέμω τῷ ἹΕΡΑΡΧΩ». Εὑρεθεὶς παρὼν ὁ Ἀρχιδιάκονος τοῦ λέγει σιγὰ εἰς ταὐτίον, «ΧΗ, Λογιώτατε». Καὶ ἐκεῖνος, ἐπαναλαμβάνων τὸν χαιρετισμὸν ἐφώναξε, «Τὰς ἐμὰς
» ταπεινὰς προσκυνήσεις ἀπονέμω τῷ ἹΕΡΑΡΧΩΧΗ».

16.

Ἦλθε (λέγουν) εἰς ἐρημίτου τινὸς νοῦν ἡ παράξενος ἐπιθυ-

μία νὰ φιλιώσῃ τὸν διάβολον μὲ τὸν Θεόν. «Βλέπεις, κύριέ μου (ἔλεγε πρὸς τοῦτον), ὅτι ὁ ἐχθρός σου διάβολος ἁρπάζει καθημέραν κανὲν ἀπὸ τὰ πλάσματά σου. Ἐγὼ κρίνω εὔλογον νὰ τὸν συγχωρήσῃς, διὰ νὰ παύσῃ πλέον ὁ τόσος ὄλεθρος τῶν ψυχῶν». Ἐσυγκατένευσεν ὁ Θεός· καὶ ὁ ἐρημίτης, ὡς μεσίτης τῆς διαλλαγῆς, ὑπῆγε νὰ συμβουλεύσῃ καὶ τὸν διάβολον. «Τί κερδαίνεις (τὸν εἶπε) νὰ σύρῃς καθημέραν τόσας ψυχὰς εἰς τὴν κόλασιν, καὶ μ' αὐτὰς ἐντάμα νὰ κολάζεσαι καὶ σύ; Ὠφελιμώτερον ἤθελεν εἶσθαι εἰς σὲ, νὰ παύσῃς τοιοῦτον πόλεμον, καὶ νὰ φιλιωθῇς μὲ τὸν Θεόν. Μὲ τέσσαρα μόνα λόγια εἶμαι καλὸς νὰ διορθώσω τὴν διαφοράν σας». Ἄρεσε τὸν διάβολον ἡ συμβουλὴ, καὶ ἐρώτησε τὸν ἐρημίτην, Ποῖα ἦσαν τὰ τέσσαρα ταῦτα λόγια. Ὁ ἐρημίτης τὸν εἶπεν, «Ἁμάρτησα, κύριε, συγχώρησόν με.—Μετὰ χαρᾶς (ἀπεκρίθη ὁ διάβολος)· ἀλλ' εἰπέ με πρῶτον, τίς μέλλει νὰ προφέρῃ τὰ τέσσαρα λόγια, ἐγὼ, ἢ ὁ Θεός»; Ὡς ἤκουσεν ἀπὸ τὸν ἐρημίτην, ὅτι ἦτο χρεία νὰ τὰ ἐκφωνήσῃ αὐτὸς, ἀνεχώρησε μὲ κακίαν καὶ ὀργὴν περισσοτέραν τῆς πρώτης (1).

17.

Μαθητὴς ἀνοήτου διδασκάλου ἐδιαστράφη τόσον ἀπὸ τὴν κακὴν τῆς διδασκαλίας μέθοδον, ὥστε ἀντὶ φιλοσόφου ἔγινεν ἀλαζὼν σοφιστὴς, μεταχειριζόμενος τὰ ὅπλα τοῦ λόγου, ὄχι διὰ νὰ

(1) Τὸ ἐπιμύθιον τοῦ ἀπολόγου τούτου εἶναι, ὅτι Πολλοὶ ἄνθρωποι δίδουν ἀκρόασιν εἰς λόγους διαλλαγῆς, ὄχι δι' ἀγάπην τῆς εἰρήνης, ἀλλ' ἐλπίζοντες νὰ ἀδικῶσι χωρὶς ἔλεγχον κανένα εἰς τὸ ἑξῆς.

μὴν ἀπατᾶται ἀπ' ἄλλους, ἀλλὰ νὰ ἀπατᾷ, ἢ μᾶλλον νὰ ζητῇ ματαίως νὰ ἀπατήσῃ, τοὺς ἄλλους αὐτὸς μὲ τὰς ἀηδεῖς καὶ ἀνοήτους φιλονεικίας του. Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰ κακά του μαθήματα, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον· καὶ ὁ πατὴρ συγχαιρόμενος τὸν ἔθηκε γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταξὺ τῶν ἄλλων ἦσαν καὶ τέσσαρα αὐγά. Κρίνας ὁ νέος τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον νὰ δείξῃ τὴν σοφίαν του, «Πάτερ (λέγει), θέλεις νὰ σὲ ἀποδείξω, ὅτι τὰ τέσσαρα αὐγὰ εἶναι ἑπτά;—Πῶς τοῦτο, υἱέ μου;—Εὐκολώτατα (ἀπεκρίθη). Εἰς τὰ τέσσαρα δὲν εἶναι ἀληθὲς, ὅτι περιέχονται καὶ τρία; ἄρα τέσσαρα καὶ τρία γίνονται ἑπτά». Μόλις τὸν ἄκουσεν ὁ δυστυχὴς πατὴρ, καὶ σύρας τὰ αὐγὰ, τὸν εἶπε, «Φάγε λοιπὸν, υἱέ μου, σὺ τὰ ὁποῖα ἐγέννησεν ἡ σοφή σου κεφαλὴ ἑπτὰ αὐγὰ, καὶ ἐγὼ εὐχαριστοῦμαι εἰς τὰ τέσσαρα».

18.

Γυνὴ τιμία εἰς τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ὄχι ἀνύποπτος, ἀπαντήσασα πόρνην δημοσίαν, ἄλλαξε τὸν δρόμον, διὰ νὰ μὴ τὴν πλησιάσῃ. Καὶ ἡ πόρνη εἶπε πρὸς αὐτήν· «Μὴ φοβεῖσαι, Κυρά· ἡ ἀῤῥωστία μου δὲν κολλᾷ πλὴν ἐκείνας μόνας τὰς γυναῖκας, ὅσαι τὴν ἐπιθυμοῦσι».

19.

Δειλός τις, ξυλοκοπούμενος ἀπὸ ἐχθρὸν, ἀφοῦ ἔφυγε τὰς χεῖράς του, τρέχων, καὶ συχνὰ στρεφόμενος πρὸς αὐτὸν, ἐφώναζε, «Δόξαζε τὸν Θεὸν, ὅτι σου ἐπέρασεν ὁ θυμός».

20.

Πλούσιον, ἀλλ' ὅμως φρόνιμον ἄνθρωπον, ἐκολάκευεν ὁ παράσιτός του, καὶ μόνον ὅτι δὲν τὸν παρομοίαζε μὲ τὸν θεόν. Ὁ πλούσιος, μὴν ὑποφέρων τόσην ἀναισχυντίαν, τὸν ἐῤῥάπισε. » Διὰ τί μὲ ῥαπίζεις;» ἐφώναξεν ὁ παράσιτος. «Ἀλλὰ σὺ » σκύλε, διὰ τί μὲ δαγκάνεις;» τὸν ἀπεκρίθη ὁ πλούσιος.

21.

Ἐπαγγελλόμενος τὶς τὸν φιλόσοφον, καὶ ἀκούσας, χωρὶς νὰ ταραχθῇ, συμβᾶσαν εἰς αὐτὸν ἀπροσδόκητον δυςυχίαν, ἔςρεψε πρὸς ἕνα τῶν φίλων, ὅςις τὸν ἐπαρηγόρει, καὶ τὸν εἶπε, « Δὲν » πιςεύεις λοιπὸν, ὅτι εἶμαι φιλόσοφος;—Μετὰ χαρᾶς ἤθελα » τὸ πιςεύσειν, ἂν δὲν τὸ ἤκουα ἀπὸ τὸ ςόμα σου», τὸν ἀπεκρίθη ὁ φίλος.

22.

« Ἤθελα (ἔλεγε τὶς ἀνόητος) νὰ ἔχω ἀντὶ μιᾶς δέκα γλώσ» σας.—Καὶ ἡ μία περιττή σου εἶναι, ἐνόσῳ δὲν ἔχει μυελὸν » ἡ κεφαλή σου», τὸν εἶπε τὶς ἀπὸ τοὺς ἀκούσαντας.

23.

Ἐρωτήθη Ἑβραῖος, ἐὰν, εὑρὼν χίλια φλωρία τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, τὰ ἐσήκονε. « Μήτε Σάββατον εἶναι σήμερον (ἀπε» κρίθη), μήτε φλωρία βλέπω εἰς τὴν μέσην».

24.

Πλούσιος ἄδικος ἔκτιζε νοσοκομεῖον, καὶ ἤρχετο συχνὰ μ' ἕνα ἀπὸ τοὺς φίλους του νὰ βλέπῃ τὴν οἰκοδομὴν, διὰ τὴν ὁποίαν

καὶ πολλάκις τὸν ἐσυμβουλεύετο. Τὸν ἠρώτησε μίαν τῶν ἡμερῶν, ἂν ἦναι ἀρκετὰ μεγάλη ἡ περιοχὴ τοῦ νοσοκομείου. «Μὲ » φαίνεται πολλὰ μικρὰ», τὸν ἀπεκρίθη ὁ φίλος. «Πῶς (τὸν » εἶπε μὲ ὀργὴν ὁ πλούσιος), ἐπειδὴ ἔχει τόπον ἀρκετὸν νὰ » χωρήσῃ διακοσίους πτωχούς; Καὶ ὁ φίλος ἀπεκρίθη. «Ἂν » ὅσους ἐπτώχυνες καταφύγωσιν εἰς τοῦτο, εἶναι ἀδύνατον » νὰ τοὺς χωρέσῃ ὅλους».

25.

Ἐκάθητό τις εἰς συμπόσιον μεταξὺ δύο πολυφάγων, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐνωχλοῦσαν, ἁρπάζοντες πρὸ αὐτοῦ ὅ, τι μάλιςα ἐκεῖνος ἐπεθύμει νὰ φάγῃ. Ἐρωτώμενος ἀπὸ τὸν οἰκοδεσπότην, Πῶς εὑρίσκετο, « Κακά (τὸν ἀπεκρίθη)· ἐπειδὴ ἔχω δεξιά » μου τὴν Χάρυβδιν, καὶ ἀριςερὰ τὴν Σκύλλαν».

26.

Μίαν ἀπὸ τὰς δημοσίας πόρνας τῶν Ἀθηνῶν, ἐγγαςρωμένην, ἐρώτησεν ὁ Ἀλκιβιάδης, « Τίς εἶναι τοῦ παιδίου ὁ πατήρ;» Καὶ αὐτὴ ἀπεκρίθη, «Ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων».

27.

Ἐπαραπονεῖτο φιλάργυρος πρὸς ἕνα τῶν φίλων του, λέγων, « Τί σ' ἔκαμα καὶ μὲ διασύρεις εἰς τὸν κόσμον, ὅτι πωλῶ τὰ » παλαιά μου ὑποδήματα;» Καὶ ὁ φίλος ἀπεκρίθη, « Ψεύδεται » ὅστις μ' ἐδιάβαλε περὶ τούτου· δὲν εἶπα ὅτι πωλεῖς, ἀλλ' » ὅτι ἀγοράζεις παλαιὰ ὑποδήματα».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΙΣ

ΤΑ ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΑΣΤΕΙΑ.

1, Ἀψεσθαι.] Εἰς τοῦτο ἔτρεψα τὸ, Ἄψασθαι, καίπερ ἐνδεχόμενον ἄλλως οὐ γραφικὸν, ἀλλ' αὐτοῦ Ἱεροκλέους εἶναι τὸ ἁμάρτημα. Τὸ γὰρ κατ' ἀόριςον, Ὤμοσε μὴ ἅψασθαι, σημαίνει καθ' ἡμετέραν φωνὴν, οὐ τὸ, Ὤμοσε νὰ μὴν ἐγγίξῃ, ἀλλὰ τὸ, Ὤμοσεν ὅτι δὲν ἄγγιξε.

2, Ἐβόλευσεν.] Τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ τὸ Βολεύω παρὰ τὸ Ὁμηρικὸν Βολέω, ἐπενθέσει τοῦ ῡ (ἴδ. Πρόδρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. τοῦ Κορ. σελ. 332), ἀντὶ τοῦ Βάλλω· παρὰ τὸ Βόλος, ὅθεν καὶ Πρωτοβόλος ἵππος, ὁ τοὺς πρώτους, καὶ Δευτεροβόλος, ὁ τοὺς δευτέρους ἀποβαλὼν ὀδόντας.

3, Καὶ τὸν πατέρα μου.] Ἴσως γραπτέον, Καὶ δεύτερον τὸν πατέρα μου.

4, Εἰδέ.] Γραπτέον ἴσως Ἰδὲ, κατ' ἀόριςον.

5, Παρέθηκεν.] Οὕτως ἔγραψα, ἀντὶ τοῦ, Παρέβυκεν. Ἕτεροι δὲ Παρέβυσεν, ἢ Παρέδωκεν, γραπτέον εἶναι ὑπειλήφασιν. Ὁ δὲ τὰ Ἀςεῖα ἐκδοὺς ἐν Λειψίᾳ, κατὰ τὸ 1789 ἔτος, Παρέβαλεν, ἔγραψε, ἑλληνικώτερον μὲν ἐπὶ κτηνῶν, κατὰ τὸ (Ὀδυσσ. δ', 41), Πὰρ δ' ἔβαλον ζειὰς, οὐκ οἶδα δὲ εἰ καὶ οἰκειότερον τῇ Ἱεροκλέους φράσει, ἄλλως τε καὶ τῆς ἡμαρτημένης γραφῆς τὸ Παρέθηκεν ὑπαγορευούσης πιθανώτερον.

6, Εἰδέναι.] Προσετέθη ὑφ' ἑτέρων ἡ λέξις, λείπουσα ἐν τῷ κειμένῳ.

7, Ἐσοπτρίζετο.] Οὐ μᾶλλον γραφέως ἢ αὐτοῦ Ἱεροκλέους ἁμάρτημα τὸ ἀναύξητον Ἐσοπτρίζετο, ἀντὶ τοῦ, Ἐσωπτρίζετο.

8, Κοιμᾶσαι.] Οὕτως ἔγραψα ὡς ἐν τῇ παρ' ἡμῖν συνηθείᾳ, ἀντὶ τοῦ, Κοιμῆσαι. Ἡ δὲ τούτῳ προστεθειμένη διάφορος γραφὴ, Καθεύδεις, διόρθωσις μᾶλλον ἔοικεν εἶναί τινος, ἀγνοήσαντος τῷ παρακμάζοντι ἑλληνισμῷ προσήκειν τὸ Κοιμᾶσαι, ἀντὶ τοῦ Κοιμᾷ (ὃ συνώνυμόν ἐςι τῷ Καθεύδεις), ὥσπερ καὶ τὸ, Ἀκροᾶσαι,

ἀντὶ τοῦ, Ἀκροᾷ (Μοιρ. σελ. 16), καὶ τὸ Ὀδυνᾶσαι (Εὐαγγελ. Λουκ. ις', 25), ἀντὶ τοῦ Ὀδυνᾷ.

9, Ὑπὸ τοῖχον.] Ἡμετέρα διόρθωσις, ἀντὶ τοῦ, Ὑπὸ τοίχου. Προσγέγραπται καὶ διάφορος γραφὴ, Ὑπὸ τεῖχος, ἡμαρτημένη καὶ αὕτη.

10, Ἔμπορος.] Μετέφρασα εἰς τὸ, Πραγματευτὴς τῆς ἡμετέρας φωνῆς (Γαλλιςὶ Marchand)· ἐπὶ τούτου γὰρ τέτακται τοὔνομα παρὰ τοῖς δοκίμοις τῶν πεζογράφων. Ἀλλὰ τί κοινὸν ἐνθάδε σχολαςικῷ καὶ ἐμπόρῳ; Μήποτε οὖν ἐπὶ τοῦ ποταμὸν διαπλεύσαντος, καὶ καθεωρακότος τὴν τοῦ ἀγροῦ ἔλασιν, ἐχρήσατο τῇ λέξει Ἱεροκλῆς. Τὸν γὰρ ἐπὶ νηὸς πλέοντα ἐσήμαινε τὸ ἀρχαῖον ὁ Ἔμπορος. « Ἔμπορος (φησὶν » Ἡσύχιος), πραγματευτής· καὶ ὁ ἐπ' ἀλλοτρίας νεὼς πλέων μισθοῦ, » ὁ ἐπιβάτης·

» ———————— Ἦ ἔμπορος εἰλήλουθας
» Νηὸς ἐπ' ἀλλοτρίης [Ὀδυσ. ὠ, 300] ».

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Ἡσύχιος. Σοφοκλῆς δὲ (Οἰδ. Κολ. 303) καὶ ἐπὶ τοῦ ὁδοιπόρου, τουτέςι τοῦ κατὰ γῆν πορευομένου, ὃν ἡμεῖς Διαβάτην (Γαλλιςὶ Passant, καὶ ἔσθ' ὅτε Voyageur), καλοῦμεν, τέταχε τοὔνομα·

Μακρὰ κέλευθος· πολλὰ δ' ἐμπόρων ἔπη
Φιλεῖ πλανᾶσθαι. ————————

11, Καὶ τί λέγω;] Οὐκ ἀπήλλακται ὑποψίας ἡ γραφή.

12, Ἀμιναίαν... αὐτήν.] Ἐνδέχεται μὲν ἡμαρτῆσθαι ἀντὶ τοῦ, Ἀμιναῖον... αὐτὸν, ἐλλειπτικῶς τοῦ, Οἶνον, ἢ γοῦν τοῦ, Πίθον οἴνου· ἔςι μέντοι καὶ κατὰ χώραν ἐῶντας τὴν γραφὴν, προσυπακούειν τὸ Στάμνον. Ἐκαλεῖτο δὲ Ἀμιναία, καὶ ἡ φέρουσα τὸν οἶνον τοῦτον χώρα τῆς Ἰταλίας, ἡ κοινότερον Πευκετία καλουμένη (τανῦν, Terra di Bari). Ἴδ. Ἡσύχ. λέξ. Ἀμιναῖον.

13, Ἐλαττοῦτο.] Τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἠλαττοῦτο.

14, Ὑφαπλώσατο.] Καὶ τοῦτο ὅμοιον, ἀντὶ τοῦ, Ὑφηπλώσατο.

15, Ἠρώτα.] Τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ τὸ Ἠρώτα, ἀντὶ τοῦ, Ἤτει. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι τῆς τε Παλαιᾶς καὶ τῆς νέας διαθήκης χρῆσις.

16, Εἰς χειμῶνα.] Τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐν χειμῶνι.

17, Περιπλεκομένου σκεῦος.] Εἰς τὸ, Περιπλεκομένου, ἔτρεψα τὸ, Περιπλεκομένων· τὸ δὲ, Σκεῦος, ἑτέρων ἐςὶ διόρθωσις, ἀντὶ τοῦ, Σκεύους.

18, Διδύμων.] Ἴσως ἐγέγραπτο, Διδύμων ὁμοίων.

19, Γράψῃ.] Εἰς τοῦτο ἔτρεψα τὸ Γράφῃ. Σημειοῦ δὲ καὶ τὸ, Πινακίδας, ἃς ἔσωσε καὶ ἡ συνήθεια, τάττουσα τοὔνομα ἐπὶ τῶν σανιδίων, ἐν αἷς ὁ γραμματιςὴς ἐγγράφων τὰ εἰκοσιτέσσαρα ςοιχεῖα διδάσκει τοὺς παῖδας. Οἱ δὲ ἀρχαιότεροι, οὐ μόνον, ὅτε ἐπὶ σανίδων ἔγραφον, κυριολεκτοῦντες οὕτως ὠνόμαζον, ἀλλὰ καὶ εἰσέπειτα μετενεγκόντες τοὔνομα, Πινακίδας ἐκάλουν τὰς οἱασδήποτε ὕλης πεποιημένας δέλτους.

20, Διὰ τὸν κίνδυνον.] Οὕτως ἔγραψα ἀντὶ τοῦ, Διὰ τοῦ κινδύνου.

21, Συνελθόν.] Ἡμετέρα διόρθωσις, ἀντὶ τοῦ, Συνελθεῖν.

22, Εἰς Ἑλλάδα.] Καὶ τοῦτο τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ, ἀντὶ τοῦ, Ἐν Ἑλλάδι.

23, Βιγιλεῦσαι.] Τὸ Βιγιλεύω, καὶ κατὰ συγκοπὴν Βιγλεύω, καὶ Βιγλίζω, τοῦ Βυζαντινοῦ ἐςιν ἑλληνισμοῦ, παρὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Vigilo, τὸ σημαῖνον, Γρηγορῶ ἢ Ἀγρυπνῶ· ἐξ οὗ καὶ ἡ Vigilia, ἡ νυκτερινὴ φυλακὴ, ἣν ἔτι καὶ νῦν, παρὰ τῶν Βυζαντινῶν λαβόντες, Βίγλαν καλοῦμεν, πρὸς δὲ καὶ τὸ παρὰ τοῖς Χίοις Βεγγιάρω, ὃ σημαίνει κυρίως τὸ, Νυκτερεύειν διατριβῆς ἕνεκα καὶ ὁμιλίας.

24, Μετεωριζόμενος.] Τουτέςι παίζων, ἀςειζόμενος, καίπερ τῆς ξυρήσεως βωμολόχου μᾶλλον, ἢ ἀςείας, οὔσης. Ἔσωσε καὶ ἡ συνήθεια ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐννοίας τὸ Μετεωρίζομαι, συγκόψασα, ἢ συνελοῦσα, εἰς τὸ Μετωρίζομαι, καθὰ καὶ τὸ, Θεωρῶ, εἰς τὸ, Θωρῶ, καὶ τὸ, Χρεωςῶ, εἰς τὸ Χρωςῶ (Ἴδ. Πρόδρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. τοῦ Κοραῆ, σελ. ρκϐʹ).

25, Ἐξύρησε.] Διώρθωται ὑφ' ἑτέρων ἡ γραφὴ παρὰ τὸ Ξυράω, ἢ Ξυρέω, ἀντὶ τοῦ, Ἐξύφισε· ὅπερ ἐνδέχεται καὶ, Ἐξύρισε, γεγράφθαι ὑφ' Ἱεροκλέους, καθ' ἑλληνισμὸν παρακμάζοντα, ὥσπερ καὶ νῦν λέγομεν, παρὰ τὸ Ξυρίζω.

26, Ψιλήν.] Προσέθηκα τὴν λέξιν ἐκ διορθώσεως ἑτέρων.

27, Δηνάριον.] Παρὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Denarium, νομίσματος

εἶδος ἀργυροῦ, ἰσοςασίου σχεδὸν τῇ Ἀττικῇ δραχμῇ, ὥς φησι Πλίνιος (ΚΑ, 34).

28, Φασκώλιον.] Εἰς τοῦτο ἔτρεψα τὸ ἀδιανόητον Μάσπουλον· ἀνθ' οὗ οἱ πρὸ ἡμῶν ὑπενόησαν γεγράφθαι πάλαι Μαρσύπιον, πιθανῶς μὲν, οὐκ ἀληθῶς δέ. Ἐςι δὲ Φάσκωλος μὲν, πήρα ἐν ᾗ τὰ ἱμάτια τίθεται· Φασκώλιον δὲ, πηρίδιον εἰς ἀργυρίου φυλακὴν χρήσιμον, ἐφ' ἧς ἐννοίας ἐχρήσατο τῇ λέξει καὶ Λυσίας. Ἴδε Ἁρποκρατίωνα (λέξ. Φασκώλιον).

29, Ἄπελθε.] Συνῆκαν καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν εἰς τοῦτο τρεπτέαν εἶναι τὴν κακὴν γραφὴν, Ἄπελθες.

30, Ἐπληρώθην.] Τοῦ παρακμάζοντος ἑλληνισμοῦ τὸ Πληρόω (ὃ Πληρόνω λέγει ἡ παρ' ἡμῖν συνήθεια), καθ' ὁμοίαν μεταφορὰν τοῦ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συνωνύμου, Τελῶ· ἔλεγον γὰρ, Τελεῖν ἀργύριον, ὥσπερ καὶ Τέλειον τὸ Πλῆρες ἄλλως λεγόμενον, τουτέςι τὸ μηδενὶ ἐλλεῖπον. Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ χρεῶν διαλύσεως τὸ Πληρόω, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ καταβολῆς ἀργυρίου, ὠνηθέντος ἕνεκα πράγματος τιμῆς, ἢ καὶ μέλλοντος ὑπουργήματος μισθοῦ. Καὶ ἔοικεν ἡ φράσις ἐλλειπτικὴ εἶναι τοῦ Ὑπόσχεσιν, Ἡρωδιανοῦ κατὰ τὸ πλῆρες εἰπόντος, « Τὰς ὑποσχέσεις οὐκ ἐπλήρου τῶν χρημάτων (Στέφαν. Θησαυρ. Γ, » σελ. 386)· » ἢ καὶ τοῦ Χεῖρα, καθὰ δηλοῖ τὸ παρὰ τοῖς Ἑβδομήκοντα (Βασιλ. Γ, ιγʹ, 33) ῥηθὲν περὶ τῶν ἐπὶ χρήμασιν ἱερωμένων ὑπὸ Ἱεροβοάμ, « Ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ, » καὶ ἐγένετο (γρ. ἐγίνετο) ἱερεύς »· ὅ ἐςι, κατὰ τὴν ἡμετέραν φωνὴν, Ὅςις ἤθελε, τὸν ἐπλήρονε, καὶ ἐγίνετο ἱερεύς.

ΠΙΝΑΞ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ.

ΠΙΝΑΞ ΚΟΙΝΟΣ.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ

ΚΑΙ

ΤΩΝ ΕΙΣ ΑΥΤΟΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΑΣΤΕΙΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ (*).

« ἈΝΈΓΝΩΣΑ, φίλε, γελῶν, τὰς δὲν τολμῶ νὰ εἴπω γελοίας αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας ἀνέβαλες τὴν τύπωσιν τῶν Ἀςείων τοῦ Ἱεροκλέους ἕως ταύτην τὴν ὥραν. Πρὶν ἐκφωνήσῃς κατ' ἐμοῦ τὸ,

Γελᾷ δ' ὁ μωρὸς, κἂν τι μὴ γελοῖον ᾖ,

ἄκουσε πρῶτον τὴν ἀφορμὴν τοῦ γελωτός μου ».

« Ὑπομονὴ δι' ὅσα παρατηρεῖς ἐλαττώματα εἰς τὴν ἔκδοσίν μου· τὰ ὁποῖα καὶ σὺ δυνατὸν ἦτο νὰ διορθώσῃς, χωρὶς νὰ προσμένῃς περὶ αὐτῶν τὴν γνώμην μου, κ' ἐγὼ ἐδιόρθωσα (τὰ περισσότερα τοὐλάχιςον) ἀκούσας τὴν συμβουλήν σου ».

« Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ γελῶ, ὅταν μὲ πέμπῃς εἰς βιβλία, τῶν ὁποίων εἰς τοὺς περισσοτέρους ἐδῶ μηδὲ τὄνομα εἶναι γνωςὸν, διὰ νὰ μάθω (λέγεις) ἐξ αὐτῶν καὶ ἄλλα τινὰ περὶ τοῦ Ἱεροκλέους; Τρυφᾷς, φίλε, τὸ βλέπω φανερὰ, μὲ τὰς βιβλιοθήκας τῶν Παρισίων· καὶ ἡ τρυφὴ σ' ἔκαμε τύραννον, ὥςε νὰ βασανίζῃς μὲ τὰς ἀργοςολίας σου τοὺς λιμασμένους ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι, ἀθλιέςεροι καὶ ἀπ' αὐτὰ τὰ Κυνάρια, τὰ ἐσθίοντα ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς

(*) Εἶναι ἀπόκρισις τοῦ φίλου εἰς τὴν ὁποίαν τὸν ἔγραψα ἐπιςολὴν, ὡς τὸ ἐσημείωσα εἰς τὰ Προλεγόμενα (σελ. λγ΄) τῆς ἐκδοθείσης ἀπ' αὐτὸν Α Ῥαψῳδίας τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὁμήρου. Ζ. Δ.

τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν, ϛερευόμεθα καὶ τὰ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα ϛοιχειώδη βιβλία. Ἀπὸ τίνα νὰ ζητήσω, καὶ εἰς ποίαν βιβλιοθήκην νὰ εὕρω ἐνόμιζες, εἰπέ με, δυνατὸν, ὅσα μὲ σημειόνεις βιβλία; Ἐνθυμοῦμαι πολλὰ καλὰ τῶν περισσοτέρων τὰ ὀνόματα, καὶ ἀνέγνωσα τινὰ ἐξ αὐτῶν, πρὶν ἀναχωρήσω ἀπὸ τὴν φωτισμένην Εὐρώπην· ἀλλ' εἰς τὰς ἐδῶ βιβλιοθήκας, φίλε, ἐλησμόνησες ποῖα καὶ ποίων ἐκδόσεων βιβλία εὑρίσκονται;»

« Παῦσε λοιπὸν νὰ μὲ βασανίζῃς περισσότερον, καὶ δὸς, νὰ ζήσῃς! εἰς τὸν τύπον, χωρὶς μακροτέραν ἀναβολὴν, τὴν ἔκδοσίν μου, καθὼς εἶναι. Ἀρκεῖ εἰς ἀπολογίαν μου, ὅτι μηδ' οἱ πρὸ ἐμοῦ ἐκδόται δὲν ἀνέφεραν τὶ περισσότερον τῶν εὑρισκομένων εἰς αὐτήν ».

« Περὶ τοῦ Ἱεροκλέους καὶ τῶν ἀϛείων, ἐπειδὴ δὲν σ' ἄρεσαν τὰ προϛαλμένα, ἐσχεδίασα τὰ ἑξῆς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐμπορεῖς νὰ συντάξῃς μικρὰ Προλεγόμενα, ἐὰν ἔχῃς τόσον καιρὸν, ὅσην ἔχεις πρὸς ἐμὲ φιλίαν· ἂν ὁ καιρὸς δὲν σὲ τὸ συγχωρῇ, τύπωσέ τα καὶ ὡς εἶναι (1)· καὶ ὅτινα δὲν ἀρέσωσιν, ἂς ἔλθῃ ὅπου εἶμαι, διὰ νὰ μάθῃ μὲ τὴν πεῖραν, ἂν ἐμπορῇ αὐτὸς νὰ συντάξῃ ἀκριβέϛερα ».

« Ὁ Ἱεροκλῆς, Πλατωνικὸς, ἢ μᾶλλον Νεοπλατωνικὸς (2), φιλόσοφος, ἤκμασεν εἰς τὴν πέμπτην ἀπὸ Χριϛοῦ ἑκατονταετηρίδα, σύγχρονος τῶν Αὐτοκρατόρων, Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ

---

(1) Τὰ ἐτύπωσα ἀπαράλλακτα ὡς μ' ἐϛάλθησαν ἀπὸ τὸν φίλον. Ζ.Λ.

(2) Νεοπλατωνισμὸν ὀνομάζουσι τὴν ἐπικρατήσασαν ἀπὸ τῆς τρίτης ἕως σχεδὸν τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος φιλοσοφικὴν αἵρεσιν, διότι οἱ τότε φιλοσοφοῦντες ἐπαγγέλλοντο ὀπαδοὶ τοῦ Πλάτωνος. Ἡ βάσις των ἦτον ἡ Πλατωνικὴ φιλοσοφία κακῶς ἐξηγημένη, καὶ μιγμένη μὲ διαφόρους ἄλλας αἱρέσεις καὶ δόξας παλαιὰς καὶ νέας· διὰ τὴν ὁποίαν μῖξιν τοὺς ὠνόμασαν καὶ Ἐκλεκτικούς. Ζ.Λ.

εἰς τὸ Βυζάντιον, καὶ Ὁνωρίου εἰς τὴν Ῥώμην. Ἐδίδασκε τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν πατρίδα του τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἐλθὼν ἔπειτα εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐδυσαρέϛησεν εἰς τοὺς κρατοῦντας, ἐκαλέσθη εἰς δικαϛήριον, ἐμαϛιγώθη αὐϛηρὰ καὶ ἐξωρίσθη ».

« Δὲν ἐξεύρω, φίλε, ἂν ἦσαι μὲ τὴν γνώμην μου περὶ τῆς μαϛιγώσεως καὶ ἐξορίας τοῦ Ἱεροκλέους. Ἀπὸ τοῦ ἱϛοροῦντος Σουΐδα τὴν φράσιν ταύτην, Προσέκρουσε τοῖς κρατοῦσιν, ἐσυμπέραναν (ἢ κἂν τὴν ἀναφέρουν ὡς νὰ ἐσυμπέραναν) τινὲς, ὅτι ὁ Ἱεροκλῆς ἔγραψεν ἢ ἐλάλησε κατὰ τοῦ Χριϛιανισμοῦ· ὅϛις δὲν σὲ λανθάνει ὅτι ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς ὠνομάζετο, Ἡ κρατοῦσα δόξα, ὡς ὠνόμαζαν καὶ τοὺς Χριϛιανοὺς, Τοὺς κρατοῦντας. Μ' ὅλον τοῦτο ἀμφιβάλλω, ἂν ὁ Σουΐδας ἐνόει τὸ πταῖσμα τοῦ Ἱεροκλέους, πταῖσμα κατὰ τοῦ Χριϛιανισμοῦ, ἢ ἁπλῶς καὶ ἀδιορίϛως δυσαρέϛησιν εἰς τοὺς κρατοῦντας, ὡς καὶ τὴν σήμερον ἀπαραλλάκτως, ὀνομάζοντες τοὺς Τούρκους Κρατοῦντας, ἐὰν, παραδείγματος χάριν εἴπωμεν, Ὁ δεῖνα ἔπταισεν εἰς τοὺς κρατοῦντας, καὶ ἐμαϛιγώθη ἀπ' αὐτοὺς, νοοῦμεν, ὄχι ὅτι ὁ πταίσας εἶπεν ἢ ἔπραξέ τι κατὰ τῆς θρησκείας τῶν Τούρκων (τὸ ὁποῖον ἢ ὄχι ποτὲ, ἢ σπανιώτατα συμβαίνει), ἀλλ' ἁπλῶς ὅτι ἐδυσαρέϛησεν εἰς αὐτούς. Εἶναι ἀπίθανον, ὅτι κατὰ τὴν πέμπτην ἑκατονταετηρίδα, ὅταν ὁ χριϛιανισμὸς ἦτο βαθύτατα ῥιζωμένος, καὶ τῶν ἐθνικῶν ἡ δύναμις ἐπλησίαζεν εἰς τὸν παντελῆ της ἀφανισμὸν, ὁ Ἱεροκλῆς, ἄνθρωπος καὶ φρόνιμος, καὶ σεμνὸς, ἂν καὶ ὄχι ἐλεύθερος ἀπὸ τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ τὰς ἀλλοκότους προλήψεις, ἐτόλμησεν εἰς αὐτὴν τὴν μητρόπολιν τῶν Κρατούντων, τὸ Βυζάντιον, νὰ κάμῃ ὅ, τι δὲν ἔκαμεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Οἱ Κρατοῦντες λοιπὸν τοῦ Σουΐδα εἶναι (ἐδῶ τουλάχιϛον), ὄχι καθολικῶς οἱ Χριϛιανοὶ, ἀλλὰ μέρος αὐτῶν τὸ κυβερνῶν (Γαλλ. Le gouvernement)· καθὼς καὶ εἰς ἡμᾶς

τὸ, Κρατοῦντες, σημαίνει πολλάκις, ὄχι τὸ ἔθνος ὅλον, ἀλλὰ τὸ κυβερνῶν μέρος τῶν Τούρκων. Τοῦτο μὲ φαίνεται τὸ πιθανώτερον. Ἐὰν ὅμως ἡ μαςίγωσις τοῦ Ἱεροκλέους ἐσυνέβη διὰ θρησκευτικὴν ἀφορμὴν, ἡ ἀφροσύνη τοῦ πταίσματος μὲ πείθει πάλιν, ὄχι ὅτι ἦτον ἀληθῶς ἔνοχος αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι ἔμπλεξεν ὁ ταλαίπωρος μὲ κανὲν ἄγριον θηρίον, ἐξ ἐκείνου τοῦ γένους, ἀπὸ τῶν ὁποίων τοὺς ὄνυχας πολλάκις μηδ' ἡ φρόνησις εἶναι καλὴ νὰ φυλάξῃ τὸν τίμιον ἄνθρωπον. Μία, ἢ μᾶλλον ἡ πρωτίςη, ἀπὸ τὰς αἰτίας τῆς καταδίκης τοῦ Σωκράτους ἐςάθη, ὅτι ἔτριψε μέγα μέρος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, νὰ κάμῃ καταγέλαςον τὴν ἀλαζονείαν τῶν σοφιςῶν, θέλων νὰ φυλάξῃ τοὺς νέους τῆς πατρίδος του ἀπὸ τοὺς παραλογισμοὺς αὐτῶν, τόσον πλέον ἐπικινδύνους, ὅσον ἔφθασαν νὰ συγχύσωσι καὶ αὐτὰ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου τὰ ὅρια. Τί παράδοξον, ἐὰν ὁ Ἱεροκλῆς ἐδιαβάλθη ἀπὸ τοὺς σχολαςικοὺς, τῶν ὁποίων τὴν μωρίαν ἐςηλίτευσεν εἰς τὰ ἀςεῖά του; Ὅπως ἂν ἦναι, μετὰ τὴν σκληρὰν ταύτην μαςίγωσιν, ἐσυγχωρήθη μετὰ καιρὸν εἰς τὸν Ἱεροκλέα νὰ ἐπιςρέψῃ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅπου πάλιν ἐπανάλαβε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα ».

« Ὁ Ἱεροκλῆς ἔγραψε Περὶ προνοίας, Περὶ εἱμαρμένης, Ὑπόμνημα εἰς τὰ Χρυσᾶ ἔπη τοῦ Πυθαγόρου, καὶ τὰ Ἀςεῖα. Τὸ Ὑπόμνημα σώζεται· ἀπὸ τὸ Περὶ προνοίας, καὶ τὸ Περὶ εἱμαρμένης, μᾶς ἐφύλαξε τινὰ λείψανα ὁ Πατριάρχης Φώτιος, ὅςις τὰ ἀνακρίνει ὡς δύο συγγράμματα χωριςὰ, ἐπιγραφόμενα, τὸ ἓν, Περὶ προνοίας καὶ εἱμαρμένης βιβλία ἑπτὰ (1), τὸ ἄλλο, ἁπλῶς, Περὶ προνοίας (2). Τοῦτο, ἂν δὲν ἦναι μνημονικὸν λάθος τοῦ

(1) Κωδ. σιδ', σελ. 547-554. Ζ.Δ.
(2) Κωδ. σνά, σελ. 1380-1397. Ζ.Δ.

Φωτίου, ἄλλο ἴσως δὲν σημαίνει, πλὴν ὅτι ἢ ἦσαν δύο διάφοροι ἐκδόσεις τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, ἢ τὸ ἓν ἦτον ἐπιτομὴ τοῦ ἄλλου ».

« Περὶ τῶν Ἀςείων ἀμφιβάλλουσι τινὲς, ἂν ἀληθῶς ἦναι τούτου τοῦ Ἱεροκλέους, ἢ νεωτέρου ἄλλου τινὸς ὁμωνύμου. Ἐὰν ἡ ἀμφιβολία ςηρίζεται εἰς μόνην τοῦ Φωτίου καὶ τοῦ Σουΐδα τὴν σιωπὴν, ἡ βάσις της δὲν μὲ φαίνεται τόσον ἰσχυρά. Τὰ ἐσιώπησαν, ἢ διότι δὲν ἦσαν εἰς αὐτοὺς γνωςὰ, ἢ διότι πολλὰ ὀλίγα, ἢ καὶ ὅτι τὰ ἔκριναν ἀνάξια νὰ συγκαταριθμηθῶσι μὲ τὰ τόσον σπουδαῖα ἄλλα τοῦ φιλοσόφου συγγράμματα. Τὸ ἀναφερόμενον ἀπό τινας εἰς τὸν Ἱεροκλέα ἄλλο σύγγραμμα, ἐπιγραφόμενον, Λόγοι φιλαλήθεις, εἶναι γέννημα ἀρχαιοτέρου ἄλλου Ἱεροκλέους, ὅςις ἤκμασεν εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Διοκλητιανοῦ ».

« Ἀφίνω τἄλλα συγγράμματα, ἢ λείψανα συγγραμμάτων, τοῦ Ἱεροκλέους, διὰ νὰ λαλήσω περὶ τῆς παρούσης ἐκδόσεως, ἔπειτα περὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τῶν Ἀςείων, καὶ τελευταῖον περὶ τῶν εἰς τοὺς ὁποίους ἐπροσαρμόσθησαν Σχολαςικῶν. »

« Τὰ Ἀςεῖα ἐτυπώθησαν πολλάκις καὶ μὲ τὰ λοιπὰ σωζόμενα τοῦ Ἱεροκλέους, καὶ μόνα χωριςὰ, κατὰ τὴν δεκάτην ἑβδόμην καὶ δεκάτην ὀγδόην ἑκατονταετηρίδα (1). Ἀπὸ τῆς τελευταίας ταύτης ἐπισημότεραι εἶναι ἡ ἔκδοσις τοῦ Νηδάμου, τυπωθεῖσα εἰς τὴν Κανταβριγίαν κατὰ τὸ 1709 ἔτος, τοῦ Κριεγελίου εἰς τὴν Λειψίαν κατὰ τὸ 1747, καὶ τοῦ Σχιερίου εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν κατὰ τὸ 1750. Ὁ Κριεγέλιος ἕνωσε μὲ τὸ κείμενον καὶ μετάφρασιν Γερμανικήν. Ἀγνοῶ ἂν ἐμεταφράσθησαν τὰ Ἀςεῖα καὶ εἰς ἄλλας νεωτέρας γλώσσας ».

« Βάσιν τῆς παρούσης μου ἐκδόσεως ἔβαλα τὴν ἔκδοσιν τοῦ

(1) Ἴδε Φαβρικ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. Τομ. Α, σελ. 802 τῆς νέας ἐκδ. Ζ.Δ.

Σχιερίου. Εἰς τὸ κείμενον ἐπρόσθεσα Γραικικὴν καὶ Γαλλικὴν μετάφρασιν. Ταύτην ἔκαμα δι' ἰδίαν μου γυμνασίαν, χωρὶς νὰ φαντασθῶ, ὅτι ξένος τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους, καὶ διατρίβων μακρὰν τῆς Γαλλίας, εἶμαι καλὸς νὰ γράψω ὡς Γάλλος. Διὰ τοῦτο, φίλε, σὲ παρακαλῶ, ἢ νὰ τὴν ἀφήσης ὁλότελα, ἢ κἂν νὰ τὴν διορθώσης (1), καὶ νὰ τὴν κάμης Γαλλικωτέραν, πρὶν τὴν δώσης εἰς τύπον. Ἡ Γραικικὴ μετάφρασις ἔγινε καὶ διὰ γυμνασίαν, καὶ διὰ νὰ δώσω εἰς ἄλλους ἀφορμὴν νὰ γυμνάζωνται καμμίαν φορὰν εἰς μεταφράσεις τοιούτων εὐκόλων (2) συγγραμμάτων, ὁποῖα εἶναι τοῦ Ἱεροκλέους τὰ Ἀστεῖα, ὡς πολλὰ ὠφελίμους εἰς τῆς ἀτελοῦς ἀκόμη γλώσσης ἡμῶν τὴν τελείωσιν. Ὅσας ἔκαμα τοῦ κειμένου διορθώσεις (πολλὰ ὀλίγας), ἐσημειώθησαν εἰς τὸ τέλος τῶν Ἀστείων ».

« Πρὸ τῶν σημειώσεων τούτων, εὐτυχέστατε τῶν Παρισίων κάτοικε, θέλεις εὑρεῖν ὀλίγα τινὰ ἄλλα ἀστεῖα, ἐρανισμένα ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους, ὡς ἐξεύρεις, εὑρίσκονται τοιαῦται συλλογαὶ, ἐπιγραφόμεναι **Facezie**, ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ **Facetiæ**, τοῦ ὁποίου ἡ ἐτυμολογία καὶ παραγωγὴ, ὡς τὴν παραδίδουν οἱ Λατῖνοι Γραμματικοὶ, δὲν μὲ εὐχαρίστησε ποτέ (3). Δὲν ἔχω παρὰ τὴν συλλογὴν τοῦ Δομινίκου,

(1) Πολλὰ ὀλίγα εὗρηκα ἄξια διορθώσεως σφάλματα, τὰ ὁποῖα εὔκολα καὶ ὁ φίλος μου ἤθελε νοήσειν, ἂν εἶχε καιρὸν νὰ ἀναθεωρήσῃ καὶ πάλιν τὴν μετάφρασίν του. Ζ.Λ.

(2) Ὄχι τόσον εὐκόλων, νομίζω. Ἡ συμβουλὴ ὅμως τοῦ φίλου εἶναι καλή. Ἐπειδὴ εἶναι ἀνάγκη νὰ διορθώσωμεν τὴν ὁποίαν λαλοῦμεν γλῶσσαν, ἓν ἀπὸ τῆς διορθώσεως τὰ μέσα εἶναι χωρὶς ἀμφιβολίαν καὶ αἱ μεταφράσεις. Ζ.Λ.

(3) Ὅτι τὸ **Facetia** (Ἀστειότης) τῶν Λατίνων εἶναι παράγωγον τοῦ **Facetus** (Ἀστεῖος), καὶ τοῦτο πάλιν τοῦ ῥήματος **Facio** (Ποιῶ),

ἐκδοθεῖσαν εἰς τὴν Βενετίαν κατὰ τὸ 1574 ἔτος. Εἰς 460 σελίδας, ὅσας ἔχει τὸ βιβλίον, μόλις εὗρηκα τὰ ὀλίγα ταῦτα. Πολλὰ τῶν ἀφημένων, νόστιμα εἰς Ἰταλικὰς ἀκοὰς, δὲν δύνανται νὰ κινήσωσιν ἡμᾶς εἰς γέλωτα, ἢ διότι ἀναφέρονται εἰς ἔθιμα ἄγνωστα εἰς τοὺς Γραικοὺς, ἢ διότι ἡ ἀστειότης αὐτῶν στέκει εἰς λέξιν, εἰς συλλαβὴν, εἰς γράμμα μόνον, τὰ ὁποῖα νὰ μεταφερθῶσιν ἀπὸ γλῶσσαν εἰς γλῶσσαν εἶναι τῶν ἀδυνάτων. Τὰ περισσότερα ὅμως, νὰ σ' ἐξομολογηθῶ τὴν ἀλήθειαν, μ' ἐφάνησαν ἢ βωμολόχα, ἢ παντάπασιν ἄνοστα· τὸ ὁποῖον πρόσεχε μὴ τὸ εἴπῃς κανένα Ἰταλόν (1).

δὲν εἶναι ἀμφιβολία. Ὅταν δὲ μᾶς λέγωσιν ὅτι ὠνομάσθη οὕτως ὁ Ἀστεῖος, διότι Ποιεῖ διὰ τῶν λόγων ὅ, τι βούλεται (**Facit verbis quod vult**), ἢ διότι Ποιεῖ ἄλλον ἑαυτὸν διὰ τῆς μιμήσεως (**Imitando se alium facit**), τοιαῦται ἐτυμολογίαι ὄχι τὸν φίλον μου, ἀλλὰ μηδ' αὐτοὺς τοὺς Βολισσινοὺς, μεταξὺ τῶν ὁποίων τώρα κατοικεῖ, εἶναι καλαὶ νὰ εὐχαριστήσωσι. Τὸ **Facetus**, Ἰταλιστὶ **Faceto**, Γαλλιστὶ **Facétieux**, εἶναι τῆς αὐτῆς παραγωγῆς καὶ συγγενείας ὄνομα μὲ τὸ **Fatiste** ἢ **Factiste**, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν τῶν Γάλλων γλῶσσαν ἐσήμαινε τὸν Ποιητὴν, πρὸς διάκρισιν τοῦ πεζογράφου ἢ λογογράφου. Ἡ ἀρετὴ τοῦ Ποιητοῦ στέκει μάλιστα εἰς τῆς φαντασίας τὴν εὐκολίαν νὰ ποιῇ, ἤγουν νὰ πλάττῃ, τὰ μὴ ὄντα, καὶ νὰ τὰ ἐκφράζῃ μὲ χάριν, ὥστε νὰ ἡδύνῃ τὸν ἀκούοντα. Ἀλλὰ τοιαύτην ψυχῆς διάθεσιν ἔχει καὶ ὁ ἀστεῖος· οἱ λόγοι του, διὰ νὰ κινήσωσιν εἰς γέλωτα, πρέπει νὰ ἦναι ἐκφράσεις εὐφυεῖς πραγμάτων, τὰ ὁποῖα πολλάκις εἶναι καθαρὰ τῆς φαντασίας του πλάσματα. Εἶναι λοιπὸν καὶ αὐτὸς Ποιητὴς, καθὼς πάλιν οἱ κυρίως λεγόμενοι Ποιηταὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄνδρες ἀστεῖοι. Ζ.Λ.

(1) Τοῦτο μάλιστα ἀργοστόλησε τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ἱεροκλέους· διότι ἔγραψα πρὸς τὸν φίλον, ἀντὶ τῶν Ἰταλικῶν ἀστείων, νὰ ἀπανθίσῃ ἀπὸ Γαλλικὰς παρομοίας συλλογὰς, ὅπου εὑρίσκονται μὲ ἀληθινὸν ἅλας Ἀττικὸν ἡδυσμένα ἀστεῖα πολλά. Ἀλλ' εἶχε δίκαιον ὁ φίλος νὰ μὲ γελᾷ, ὡς ἀδύνατα συμβουλεύοντα. Παρ' αὐτὸν, καὶ τινὰς ἄλλους ὀλίγους κατ' αὐτὸν, τίς ἐκεῖ γνωρίζει τὰς τοιαύτας συλλογὰς, ὅπου καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων μόλις εὑρίσκεται μέρος μικρότατον; Ζ.Λ.

« Εἶναι δυστυχία, ὅτι δὲν σώζονται τὸ Περὶ γελοίου σύνταγμα τοῦ Θεοφράστου, Τὰ Γελοῖα ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἀριστοδήμου, τὸ Περὶ σπουδῆς καὶ παιδιᾶς τοῦ Ἀθηνοδώρου, αἱ Κωμικαὶ ἱστορίαι τοῦ Πρωταγορίδου, τὰ Παίγνια τῆς Λεσβίας Σάλπης, οἱ Σίλλοι τοῦ Τίμωνος, τὰ Συμποτικὰ ὑπομνήματα τοῦ Περσαίου, τὰ Σύμμικτα συμποτικὰ τοῦ Ἀριστοξένου, αἱ Χρεῖαι τοῦ Μάχωνος, αἱ Παρῳδίαι τοῦ Μάτρωνος, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀστείων συγγραφέων τοιαῦται συλλογαί· εἰς τὰς ὁποίας ἠθέλαμεν εὑρεῖν ἀναμφιβόλως πολλὰ νοστιμώτερα ἀπὸ τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὰς Ἰταλικὰς συλλογὰς, ὡς συμπεραίνεται ἀφ' ὅσα μᾶς ἐφύλαξαν ἐξ αὐτῶν ὀλίγοι τινὲς συγγραφεῖς ».

« Οἱ Ἕλληνες ἁπλῶς, καὶ ἐξαιρέτως οἱ Ἀθηναῖοι, ἦσαν καὶ διὰ τὴν εὐφυΐαν αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν παιδείαν, ἄνθρωποι ἀστεῖοι. Τῶν ἐθνῶν ἡ ἀστειότης εἶναι πάντοτε ἀνάλογος μὲ τὴν ἡμερότητα αὐτῶν, ἥτις γεννᾶται καὶ τρέφεται ἀπὸ τὴν παιδείαν. Δὲν σὲ λανθάνει μηδὲ τοῦτο, φίλε, ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας ἦτο καὶ διωρισμένος τόπος, τὰ Διόμεια, ὅπου ἐσυναθροίζετο ἡ περιβόητος ἑταιρία τῶν Διομέων, διὰ νὰ κοινωνῶσιν εἰς ἀλλήλους ὅ, τί τις εἶχεν ἀκούσειν, ἢ πλάσειν νόστιμον. Τοιαύτη ἀστείων ἑταιρία ὅμως δὲν μὲ φαίνεται ἐπαινετή. Ἡ ἀστειότης, διὰ νὰ ἦναι καλὴ, πρέπει νὰ δίδεται καὶ νὰ λαμβάνεται ὡς πάρεργον, δι' ἀνάπαυσιν τῶν καθημερινῶν ἔργων τοῦ βίου, καὶ τῆς ψυχῆς ἐλάφρωσιν ἀπὸ τὰ σπουδαῖα, καὶ ὄχι νὰ γίνεται ἔργον καὶ ἐπάγγελμα. Καὶ αὐτὰς τὰς ἀρετὰς, ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῶν ὁποίων γεννᾶται ἡ εὐδαιμονία, εὐθὺς ὅταν τὰς μεταβάλῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς ἐπάγγελμα, ἤγουν ὅταν ἀνοίξῃ, νὰ εἴπω οὕτως, ἀρετῶν ἐργαστήριον, ὡς ὁ ῥάπτης τῆς ῥαπτικῆς, ἢ ὁ σκυτοτόμος τῆς σκυτοτομικῆς, κινδυνεύει νὰ ἀγριωθῇ, ἢ νὰ παραλυθῇ παντάπασι. Τοῦτο εἶναι τὸ αἴτιον, διὰ τὸ ὁποῖον ἡ Στωϊκὴ αἵρεσις, ἐπαγγελλο-

μένη παρὰ τὰς ἄλλας φιλοσοφικὰς αἱρέσεις κατ' ἐξαίρετον τὴν διδαχὴν καὶ παράδοσιν τῆς ἀρετῆς, ἐγέννησεν ὅμως πολλὰ ὀλίγους ἀληθῶς ἐναρέτους ἄνδρας. Πολλοὶ τῆς αἱρέσεως ταύτης, ἐπιχειρήσαντες νὰ ἐκριζώσωσιν, ἀντὶ νὰ μετριάσωσι, τὰ ἀχώριστα τῆς φύσεως ἡμῶν πάθη, ἔγιναν ἀγριάνθρωποι· ἄλλοι, ἀφοῦ ἀσχολήθησαν πολὺ μέρος τῆς ζωῆς αὐτῶν εἰς τὴν ἀδύνατον ταύτην ἐκρίζωσιν, ἐλειποτάκτησαν εἰς τὸ γῆρας, καὶ ἔγιναν καταγέλαστοι Ἡδονικοὶ, ἀρχίζοντες πρὸς αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ βίου βίον ἄλλον ἐναντίον παντάπασι τοῦ πρώτου, ὡς τοὺς ἐκωμῴδησεν ἀστεῖα ὁ Φλιάσιος Τίμων (1),

Ἡνίκ' ἐχρῆν δύνειν, νῦν ἄρχεται ἡδύνεσθαι.
Ὥρη ἐρᾷν, ὥρη δὲ γαμεῖν, ὥρη δὲ πεπαῦσθαι ».

« Τὸν αὐτὸν μὲ φαίνεται κίνδυνον τρέχουσιν οἱ φιλαστεῖοι, ὅταν κάμωσι τὴν ἀστειότητα ἐπάγγελμα· καὶ τοιοῦτον φυσικὰ πρέπει νὰ γίνεται εἰς τὰς ἑταιρίας, διὰ τὴν συνέρισιν τίς τῶν ἄλλων νὰ φανῇ ἀστειότερος. Εἰς τοιαύτην συνέρισιν ἀδύνατον νὰ μὴ πέσῃ τις εἰς τὴν βωμολοχίαν, ἥτις εἶναι τῶν κολάκων, τῶν παρασίτων, καὶ ἁπλῶς τῶν κακὰ ἀναθραμμένων ἀνθρώπων ἡ ἀστειότης. Ὅ, τι μάλιστα μὲ κινεῖ νὰ στοχάζωμαι τὴν ἑταιρίαν τῶν Διομέων, ὄχι γνησίως ἀστείων ἀνδρῶν συνάθροισιν, εἶναι ἡ πρὸς αὐτὴν ἀγάπη καὶ τὰ φιλοδωρήματα τοῦ Μακεδόνος Φιλίπ-

---

(1) Ἴδ. Ἀθην. ζ', σελ. 281. Καὶ ὡς τὸ ἐπροφήτευσεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς αἱρέσεως Ζήνων, τοῦ ὁποίου ὁ σκοπὸς ἦτο βέβαια νὰ κάμῃ τοὺς μαθητάς του χρηστοὺς πολίτας, καὶ ὄχι γυμνοσοφιστάς. « Οἱ παρα- » κούσαντες (ἔλεγε) τῶν ἐμῶν λόγων, καὶ μὴ συνέντες, ἔσονται » ῥυπαροὶ καὶ ἀνελεύθεροι, καθάπερ οἱ τῆς Ἀριστίππου παρενεχθέντες » αἱρέσεως, ἄσωτοι καὶ θρασεῖς ». Ἀντίγον. Καρυστ. παρ' Ἀθην. ιγ', σελ. 565. Ἡ ἀρετὴ πρέπει νὰ διδάσκεται ἡσύχως, καὶ ὄχι νὰ σαλπίζεται, κατὰ τὰ διαλαλούμενα καὶ πωλούμενα εἰς τοὺς δρόμους φαγητά. Ζ. Δ.

που. Ἐὰν ἡ παροιμία, Ὅμοιος τὸν ὅμοιον ἀγαπᾷ, ἦναι ἀληθὴς, ὁ φυσικὰ βωμολόχος Φίλιππος μὲ βωμολόχους ἔπρεπε νὰ ἔχῃ κοινολογίαν ἐπιϛολικὴν, καὶ εἰς βωμολόχους νὰ πέμπῃ τὰ βασιλικά του δωρήματα (1)».

« Ἐὰν ὅμως ἡ ἑταιρία τῶν Διομέων ἔκλινεν εἰς τὸ βωμολοχικὸν (τὸ ὁποῖον νὰ βεβαιώσω δὲν τολμῶ), δὲν πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τούτου, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχαν ἀκριβῆ τῆς ἀληθινῆς ἀϛειότητος ἰδέαν. Ἐξεναντίας ἀπὸ τὰ σωζόμενά των ἀϛεῖα ἀποφθέγματα, καὶ ἀπ' ὅσα λέγει ὁ Ἀριϛοτέλης περὶ Ἀϛειότητος, φαίνεται ὅτι ἐκαλλιέργησαν καὶ τοῦτο τῆς ἀνθρωπίνης φαντασίας τὸ μέρος· καὶ ὅτι εὑρίσκοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀληθινῶν ἀϛείων ἑταιρίαι, ἤγουν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι καὶ εἰς αὐτά των, ὡς λέγει ὁ Εὐριπίδης, τὰ συμπόσια δὲν παραβαίνουσι τὰ ὅρια τῆς σεμνότητος, μηδὲ λησμονοῦν ὅτι εἶναι ἄνθρωποι λογικοί »·

——————— Καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
Οὖσ' ἥ γε σώφρων, οὐ διαφθαρήσεται (2).

(1) « Πλῆθος δ' ἦν Ἀθήνησι τῆς σοφίας ταύτης. Ἐν γοῦν τῷ Διο-» μέων Ἡρακλείῳ συνελέγοντο, ἑξήκοντα ὄντες τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἐν τῇ » πόλει δὲ ὠνομάζοντο· ὡς, Οἱ ἑξήκοντα τοῦτ' εἶπον· καὶ, Ἀπὸ » τῶν ἑξήκοντα ἔρχομαι... ὡς καὶ Φίλιππον ἀκούσαντα τὸν » Μακεδόνα πέμψαι αὐτοῖς τάλαντον, ἵν' ἐγγραφόμενοι τὰ γελοῖα » πέμπωσιν αὐτῷ. Ὅτι δὲ ἦν περὶ τὰ γελοῖα ἐσπουδακὼς ὁ βασιλεὺς » οὗτος, μαρτυρεῖ Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς ». Ἀθην. ιδ', σελ. 614. Ἴδε τοῦ αὐτοῦ Ἀθηναίου βιβλ. ϛ', σελ. 260, ὅπου λέγει περὶ τοῦ Φιλίππου ὁ Χῖος Θεόπομπος· « Ἦν δὲ καὶ φύσει βωμο-» λόχος, καὶ καθ' ἑκάϛην ἡμέραν μεθυσκόμενος, καὶ χαίρων τῶν » ἐπιτηδευμάτων τοῖς πρὸς ταῦτα συντείνουσι, καὶ τῶν ἀνθρώπων » τοῖς εὐφυέσι καλουμένοις, καὶ τὰ γελοῖα λέγουσι καὶ ποιοῦσι ». Ζ.Λ.

(2) Εὐριπίδ. Βακχ. 317. Ζ.Λ.

Τοιαύτην ἑταιρίαν ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὴν φιλαϛείαν Χίον, μὲ πείθει νὰ τὸ πιϛεύσω ὁ Χῖος ποιητὴς Ἴων. Ποτὲ, φίλε, δὲν ἀνέγνωσα τοῦ συμπατριώτου μου Ἴωνος τὸν ϛίχον τοῦτον,

Πίνειν καὶ παίζειν, καὶ τὰ δίκαια φρονεῖν (1),

χωρὶς νὰ ἐνθυμηθῶ τὴν περίφημον ἑταιρίαν τοῦ Ὑπογαίου (2) τῶν Παρισίων, συγκροτημένην ἀπὸ ἄνδρας τῶν ὁποίων ἡ ἀϛειότης ἦτον ἡ ὀρθῶς ὁριζομένη καὶ παραγγελλομένη ἀπὸ τὸν Ἀριϛοτέλην Εὐτραπελία. Ἐνθυμᾶσαι πόσον ἐθαυμάσαμεν γελῶντες τὸ παράξενον ἐπιϛόλιον (3) τῶν Παρισινῶν Διομέων, καὶ πόσον εὐλογήσαμεν τῆς παιδείας τὴν πρόοδον, μόνην ἱκανὴν νὰ μίξῃ τὰ νομιζόμενα εἰς τοὺς βαρβάρους ἄμικτα, τὸ Παίζειν μὲ τὸ Δίκαια φρονεῖν ».

« Τῆς ἑταιρίας τῶν Διομέων, καὶ τοῦ Μακεδόνος Φιλίππου, σύγχρονος ἦτον ὁ Ἀριϛοτέλης. Συνειθισμένη ἡ φιλοσοφική του

(1) Παρὰ τῷ Ἀθην. ι, σελ. 447. Ζ. Λ.

(2) Τὸ Ὑπόγαιον (le caveau) ἦτο τὴν περασμένην ἑκατονταετηρίδα εἰς τοὺς Παρισίους οὕτως ὀνομαζομένη ἑταιρία, καὶ εἶναι τὴν σήμερον ἐκείνης διάδοχος ἄλλη, συγκροτημένη ἀπὸ φιλολόγους, ποιητὰς, ᾀσματογράφους, καὶ ἄλλους ἄνδρας εὐφυεῖς καὶ καλῶς ἀναθραμμένους, συμποσιάζοντας ἡμέρας τοῦ μηνὸς, ἢ τῆς ἑβδομάδος, ὡρισμένας, καὶ σχολάζοντας εἰς τὰ ἀϛεῖα. Ζ.Λ.

(3) Ἀκούσαντες οἱ Παρισινοὶ Διομεῖς τοῦ Ὑπογαίου τούτου, ὅτι εἷς ἀπὸ τοὺς συντρόφους των ἦτον ἄσπλαγχνος τοκιϛὴς, ἔγραψαν ἐκ συμφώνου πρὸς αὐτὸν τὸ καὶ διὰ τὸν λακωνισμὸν, καὶ διὰ τὸν ἠθικὸν χαρακτηρισμὸν, παράδοξον ἐπιϛόλιον τοῦτο· « Παρακαλοῦμεν τὸν κύ-» ριον δεῖνα νὰ γεύεται τὰς κυριακὰς, παρεκτὸς τοῦ Ὑπογαίου, ὅπου » ἀλλοῦ ἀγαπᾷ », Monsieur *** est prié de dîner, tous les dimanches, par tout ailleurs qu'au caveau. Τοιοῦτοι εἶναι τῆς ὀρθῆς παιδείας οἱ καρποί· ὅταν εἰς τὰ ἀπαίδευτα ἔθνη καὶ αὐτοὶ οἱ νηϛεύοντες καταπατοῦσι πολλάκις τὸ χρεωϛούμενον εἰς τὴν δικαιοσύνην σέβας, εἰς τὰ φωτισμένα καὶ αὐτοὶ οἱ μεθύοντες ἀποϛρέφονται τὴν ἀδικίαν. Ζ.Λ.

κεφαλὴ νὰ παρατηρῇ τὸν ἄνθρωπον εἰς ὅλας τοῦ βίου τὰς πράξεις καὶ περιςάσεις, νὰ συνάγῃ ἀπ' αὐτὰς συμπεράσματα, καὶ νὰ καθολικεύῃ τὰ μερικὰ, πιθανὸν ὅτι καὶ εἰς ταύτην, καὶ εἰς ἄλλας τοιαύτας ἀςείων, ἢ καὶ βωμολόχων, ἑταιρίας ἔκαμε παρατηρήσεις πολλὰς, τῶν ὁποίων εἶχε μάλιςα χρείαν εἰς τὴν σύνταξιν τῆς Ἠθικῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ. Αὐτὸν λοιπὸν πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ ὁδηγὸν ὅςις θέλει νὰ γράψῃ, ἢ νὰ εἴπῃ τι, περὶ ἀςειότητος ».

« Ὁ Ἀςεῖος, καθὼς ἀκόμη σήμερον τὸν ὀνομάζομεν, εἶχεν εἰς τοὺς παλαιοὺς κοινότερον ὄνομα τὸν Εὐτράπελον· καὶ τὴν ἀπὸ μᾶς λεγομένην Ἀςειότητα, ὠνόμαζαν ἐκεῖνοι Εὐτραπελίαν. Τοῦτο σημαίνει καὶ ὑποθέτει Εὐτροπίαν, ἤγουν καλοτροπίαν, καλοηθίαν· καθὼς ἡ ἀςειότης (1), διάθεσιν ψυχῆς ἀνθρώπου, γεννημένου καὶ θραμμένου εἰς Ἄςυ, ἤγουν εἰς πόλιν, ὅπου τὰ ἤθη ὑποθέτονται κομψότερα καὶ ἡμερώτερα παρὰ τῶν χωρικῶν, τῶν γεννημένων δηλαδὴ εἰς τὰ χωρία ».

« Ἡ διάθεσις αὕτη ςέκει εἰς τὸ νὰ λέγῃ τις κατ' ἄλλων, καὶ ν' ἀκούῃ ἀπ' ἄλλους σκώμματα καὶ περιπαίσματα εὐφυῆ (2),

(1) Τὴν αὐτὴν μεταφορὰν ἐφύλαξε καὶ ἡ κοινὴ γλῶσσα. Ἀπὸ τὴν Χώραν, τὴν σημαίνουσαν τὸ Ἄςυ, ἢ τὴν Πόλιν, ἐσχημάτισε τὸ Χωρατὸν, ἢ Χωράτευμα (Ἀςειότητα), τὸ Χωρατεύω (Ἀςειεύομαι), καὶ τὸ Χωρατευτὴς, ἢ γραικοτουρκοχυδαϊκῶς, Χωραταντσὴς (Ἀςεῖος). Ζ.Λ.

(2) Διὰ τοῦτο καὶ συνώνυμον τοῦ Εὐτραπέλου, ἢ Ἀςείου, ἦτο παλαιὰ ὁ Εὐφυὴς, ὡς τὸν ὀνομάζουσι καὶ οἱ Γερμανοὶ μὲ λέξιν ταυτόσημον Witzig. Διότι δὲν γίνεται Ἀςεῖος ὅςις θέλει· ἀλλὰ χρειάζεται καὶ εἰς τοῦτο εὐφυΐα, ἤγουν ὀξύτης νοῦ φυσικὴ, τὴν ὁποίαν ἡ καλὴ ἀνατροφὴ καὶ παιδεία αὐξάνει εἰς τὸν ἔχοντα, νὰ δώσῃ εἰς τὸν μὴ ἔχοντα δὲν ἐμπορεῖ, καθὼς μήτε ποιητὰς, μήτε ῥήτορας δύναται νὰ κάμῃ, ὅσους ἡ φύσις δὲν ἑτοίμασεν εἰς ταῦτα. Ζ.Λ.

ἐκφρασμένα μὲ τοιαύτην χάριν (1), ὥςε νὰ κινῶσιν εἰς γέλωτα, χωρὶς νὰ λυπῶσιν ἢ νὰ ταράσσωσι τὸν ἀκούοντα. Ἡ φυσικὴ αὕτη ἀρετὴ, διὰ νὰ ἦναι ἀληθῶς τοιαύτη, πρέπει, καθὼς καὶ αἱ ἠθικαὶ ἀρεταὶ, νὰ ςέκῃ εἰς τὴν μεσότητα. Τὰ ἄκρα της εἶναι, καθ' ὑπερβολὴν, ἡ Βωμολοχία, κατ' ἔλλειψιν, ἡ Ἀγροικία. Ὁ βωμολόχος (2) λέγει καὶ ἀκούει τοιαῦτα γελοῖα, ὁποῖα λυποῦσι πλέον παρὰ εὐφραίνουσι τὸν ἀκούοντα· ἐξεναντίας ὁ Ἄγροικος (3), μήτε λέγει, μήτε ν' ἀκούσῃ ἀπ' ἄλλους ὑποφέρει τίποτε γελοῖον ».

« Ὁ Βωμολόχος καὶ ὁ ἄγροικος ὑποθέτουσιν ἄνθρωπον, ἢ παντάπασιν ἀπαίδευτον, ἢ κακὰ παιδευμένον. Ὁ πρῶτος, μὴν ἔχων ἄλλον σκοπὸν παρὰ νὰ κινήσῃ γέλωτα, ὀλίγον φροντίζει, ἂν τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων θέλει νὰ τὸν κινήσῃ, εἶναι αἰσχρὰ, ἢ τίμια. Ταύτης τῆς τάξεως γίνονται ὅσοι, διὰ νὰ ἀπολαύσωσιν ἡδονὰς, ἀξίας, ἢ τιμὰς, ὑποφέρουν νὰ κολακεύωσι καὶ αὐτούς των τοὺς ἐχθρούς· ἀνθρωπίσκοι, τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς

(1) Ὡς τὸ σημαίνει καὶ τοῦ Ἀςεΐζομαι, ἢ Ἀςειεύομαι, τὸ συνώνυμον Χαριεντίζομαι. Ζ.Δ.

(2) Κατὰ τὸν Ἁρποκρατίωνα, « Κυρίως ἐλέγοντο Βωμολόχοι οἱ ἐπὶ » τῶν θυσιῶν ὑπὸ τοὺς βωμοὺς καθίζοντες, καὶ μετὰ κολακείας προσ» αιτοῦντες... ἐκ μεταφορᾶς δὲ τούτων ἐλέγοντο Βωμολόχοι, εὔκολοί » τινες ἄνθρωποι καὶ ταπεινοὶ, καὶ πᾶν ὁτιοῦν ὑπομένοντες ἐπὶ » κέρδει, διὰ τοῦ παίζειν τε καὶ σκώπτειν ». Ὠνομάζετο κυριωτέρως ὁ Βωμολόχος, καὶ Δειπνολόχος, καὶ Δειπνοθήρας, ἐπειδὴ εἷς ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Βωμολόχου εἶναι νὰ περιέρχεται ζητῶν δεῖπνα καὶ συμπόσια. Ζ.Δ.

(3) Κυρίως Ἄγροικος λέγεται ὁ κατοικῶν τοὺς ἀγροὺς, ἤγουν τὰ χωρία, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὴν αὐτὴν λέξιν Χωρίον, ἐσχηματίσαμεν τὸν Χωρικὸν ἢ Χωριάτην, καὶ κατὰ μεταφοράν, τὸν ἔχοντα τοιαῦτα ἤθη, ὁποῖα ἔχουσιν οἱ γεννημένοι καὶ θραμμένοι εἰς τοὺς ἀγρούς. Ζ.Δ.

προμαντεύει μέλλουσαν ἀπώλειαν τῆς δυςυχῶς γεννησάσης αὐτοὺς πατρίδος. Ὁ δεύτερος, κατὰ τοὺς ἐξερχομένους ἀπὸ τοῦ Τροφωνίου τὸ ἄντρον, μήτ' αὐτὸς γελᾷ, μήτ' ἄλλους γελῶντας ὑποφέρει, καὶ σπουδάζων ν' ἀποφύγῃ τὸ ἴδιον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως Γελαςικὸν, μεταβάλλεται εἰς θηρίον ἀπὸ ἄνθρωπον. Εἰς ταύτην τὴν τάξιν καταριθμοῦνται πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀπαιδεύτους, ἢ τοὺς κακοπαιδευμένους, οἱ ὑποκριταὶ, οἱ ψευδόσεμνοι· ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἡ πατρὶς δὲν ὠφελεῖται ποτὲ, καὶ πολλάκις βλάπτεται βλάβας μεγάλας. Ταύτης τῆς τάξεως εἶναι καὶ πολλοὶ τίμιοι μὲν ἄνθρωποι, ἀλλ' εἰς τῶν ὁποίων τὴν πλάσιν ἡ φύσις δὲν ἔβαλε μήτε πολὺ μήτ' ὀλίγον ἅλας (1). Διὰ νὰ σαφηνίσω μὲ παράδειγμα τὸ λεγόμενον, οἱ βωμολόχοι ὁμοιάζουσι τοὺς Ἡδονικοὺς ὀνομασθέντας φιλοσόφους, καὶ τοὺς ἐκείνων χειροτέρους Κυνικούς· οἱ ἄγροικοι κλίνουν ὀλιγώτερον ἢ περισσότερον εἰς τῶν Στωϊκῶν τὴν αἵρεσιν. Μόνος ὁ εὐτράπελος, εἶναι μαθητὴς τῆς Σωκρατικῆς φιλοσοφίας, ἥτις ἐπέρασεν εἰς τὸν Πλάτωνα, εἰς τὸν Ἀριςοτέλην, καὶ ἄλλους ὀλίγους τινὰς φρονίμους ἄνδρας. Διότι μόνος αὐτὸς, μαθητευμένος τὴν ὀρθὴν παιδείαν, ἐξεύρει νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ὁποίαν ἔχει εὐφυΐαν εἰς τὰ ἀςεῖα, καὶ νὰ πατῇ πάντοτε τὴν μέσην ὁδόν.

---

(1) Δὲν μ' ἀρέσσει τοῦτο. Τῆς εὐτραπελίας ἡ ἰδέα εἶναι σύνθετος ἀπὸ τὸ νὰ λέγῃ τις, καὶ νὰ ὑποφέρῃ ἄλλους λέγοντας, ἀςεῖα. Ὅςις ἔχει καὶ τὰ δύο εἶναι εὐτράπελος. Ὅτινα ἡ φύσις δὲν ἐχάρισε τὸ πρῶτον, ἐνδέχεται βέβαια νὰ ἦναι τίμιος ἄνθρωπος· ἀλλ' ὅςις ςερῆται καὶ τὸ δεύτερον, ἤγουν ὄχι μόνον δὲν εἶναι καλὸς νὰ ἀςειεύεται, ἀλλὰ καὶ ἀγανακτεῖ εἰς τῶν ἄλλων τὰς ἀςειότητας (τὰς τιμίας ἐννοῶ, καὶ τοιαῦται εἶναι ὅσαι δὲν ἔχουν μήτ' αἰσχρὸν, μήτε λυπηρόν τι εἰς τὸν ἀκούοντα), ἐκεῖνον ἂς ὀνομάζῃ ὅςις θέλῃ τίμιον, ἐγὼ τὸν νομίζω σκληρᾶς ψυχῆς ἄνθρωπον. Ζ.Λ.

Μακρυσμένος φυσικὰ ἀπὸ τὴν ἀγέλαςον ἀγροικίαν, προσέχει νὰ μὴ πέσῃ μηδ' εἰς τὴν καταγέλαςον βωμολοχίαν».

« Ἀλλ' ἡ τοιαύτη προσοχὴ εἶναι πρᾶγμα τόσον δυσκολώτερον, ὅσον ἡ μεσότης εἰς τὰς ἀρετὰς ὑποθέτεται ὡς γραμμὴ χωρὶς πλάτος, καὶ ὁ πατῶν αὐτὴν παρομοιάζει τὸν σχοινοβάτην. Καθὼς οὗτος, ἐὰν δὲν ἔχῃ ἕξιν ἀρκετὴν τῆς ἰσοῤῥοπίας, κινδυνεύει νὰ κρημνισθῇ ἀπὸ τὸ εἰς τὸ ὁποῖον χορεύει σχοινίον, παρόμοια καὶ ὁ εὐτράπελος, διὰ νὰ μὴ κυλισθῇ ἀπὸ τὴν μετριότητα (1) τοῦ γελοίου εἰς τῶν βωμολόχων τὴν αἰσχρὰν γελωτοποιΐαν, ἔχει πολλῆς γυμνασίας καὶ μεγάλης προσοχῆς χρείαν. Τοῦτο ἐξηγεῖ τὴν αἰτίαν, διὰ τί εἶναι τόσον σπάνιοι οἱ ἀληθινοὶ ἀςεῖοι, καὶ διὰ τί ἡ γλῶσσα καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν (2), καὶ εἰς τὴν παρακμὴν (3) αὐτῆς, ἐσύγχυσε πολλάκις καὶ τὰ ὅρια καὶ τὰ ὀνόματα τῆς Εὐτραπελίας καὶ τῆς Βωμολοχίας».

« Τῶν ὁρίων τούτων ἡ διάκρισις κρέμεται ἀπὸ τὴν παιδείαν. Ὅςις εὐτύχησε νὰ λάβῃ παιδείαν ὀρθὴν, καὶ σκώπτων ἄλλους, καὶ γελῶν εἰς τῶν ἄλλων τὰ σκώμματα, φροντίζει πάντοτε νὰ μὴν ὑπερβαίνῃ τὰ ὅρια τοῦ σεμνοῦ καὶ τοῦ πρέποντος· καὶ μεταχειρίζεται τὸν γέλωτα, ὡς πάρεργον, ὄχι ὡς ἔργον· ὡς παιγνίδιον ἀναγκαῖον εἰς ἄνεσιν τῶν βιωτικῶν φρον-

---

(1) Ἴσως ἀπὸ ταύτην τοῦ Μετρίου, ἤγουν τοῦ μέσου, τὴν ἔννοιαν παράγεται τῆς γλώσσης ἡμῶν τὸ Μετριάζω, καὶ κοινότερον, Μειτριάζω, τὸ σημαῖνον τὸ ἀςειεύομαι, καὶ ὄχι κατὰ τὴν ὁποίαν ἔλεγεν ὁ Κοραῆς (Προδρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. σελ. ρκϐ΄, καὶ Ἰσοκράτ. Β, σελ. 112). Ζ.Λ.

(2) «Ἐπιπολάζοντος δὲ τοῦ γελοίου, καὶ τῶν πλείςων χαιρόντων » τῇ παιδιᾷ, καὶ τῷ σκώπτειν μᾶλλον ἢ δεῖ, καὶ οἱ Βωμολόχοι, » Εὐτράπελοι προσαγορεύονται, ὡς χαρίεντες». Ἀριςοτέλ. Ἠθικ. Νικομαχ. Δ, 8. Ζ.Λ.

(3) Εἰς τοῦ Παύλου τὰς ἐπιςολὰς (Πρὸς Ἐφεσ. ε΄, 4) ἡ Εὐτραπελία λαμβάνεται ὡς συνώνυμον τῆς Βωμολοχίας. Ζ.Λ.

τίδων (1), ὄχι ὡς καθημερινὴν ἀσχολίαν· ὡς ἅλας (2), ἐπιτήδειον νὰ ἡδύνῃ πολλὰς ἀηδεῖς τοῦ βίου περιςάσεις, ὄχι ὡς συνειθισμένον φαγητόν ».

« Συμπεραίνεται ἐκ τούτων, ὅτι γενικῶς ἡ ἀςειότης τῶν ἐθνῶν προχωρεῖ ἀναλόγως μὲ τὴν παιδείαν καὶ ἡμέρωσιν αὐτῶν. Ἡ ἀληθὴς παιδεία τελειοποιεῖται ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς φιλολογίας τὴν ἕνωσιν, ἐκ τῆς ὁποίας γεννᾶται μεταξὺ πολλῶν ἄλλων καλῶν καὶ ἡ σκηνικὴ ποίησις, καὶ ἐξαιρέτως ἡ καλὴ κωμῳδία, εἶδος καὶ αὐτὴ τῆς εὐτραπελίας, ἢ μᾶλλον αὐτὴ ἡ εὐτραπελία καὶ ἀςειότης (3), μεταβαίνουσα ἀπὸ τὰς μερικὰς

(1) « Οὔσης δὲ καὶ ἀναπαύσεως ἐν τῷ βίῳ, καὶ ἐν ταύτῃ διαγωγῆς » μετὰ παιδιᾶς... δῆλον ὡς καὶ περὶ ταῦτά ἐςιν ὑπερβολή τε καὶ ἔλ» λειψις τοῦ μέσου. Οἱ μὲν οὖν τῷ γελοίῳ ὑπερβάλλοντες, βωμολόχοι » δοκοῦσιν εἶναι καὶ φορτικοὶ, γλιχόμενοι πάντως τοῦ γελοίου, καὶ » μᾶλλον ςοχαζόμενοι τοῦ γέλωτα ποιῆσαι, ἢ τοῦ λέγειν εὐσχήμονα, » καὶ μὴ λυπεῖν τὸν σκωπτόμενον· οἱ δὲ μήτ' αὐτοὶ ἂν εἰπόντες μη» θὲν γελοῖον, τοῖς τε λέγουσι δυσχεραίνοντες, ἄγριοι καὶ σκληροὶ » δοκοῦσιν εἶναι· οἱ δὲ ἐμμελῶς παίζοντες, εὐτράπελοι προσαγορεύον» ται, οἷον εὔτροποι. Τοῦ γὰρ ἤθους αἱ τοιαῦται δοκοῦσι κινήσεις » εἶναι ». Ἀριςοτελ. Ἠθικ. Νικομαχ. Δ, 8. Ζ.Λ.

(2) Τοῦτο φανερόνει καὶ ἡ τροπικὴ λέξις Νόςιμος, συνώνυμος τοῦ Ἀςεῖος, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν φαγητῶν, τὰ ὁποῖα ἡ μετρία τοῦ ἅλατος προσθήκη κάμνει νόςιμα, ἤγουν ἀρεςὰ εἰς τὴν γεῦσιν. Ὀνομάζομεν ἐξεναντίας μὲ δύο ἐπίθετα Ἄνοςον καὶ Ἀνάλατον, ὅτινος οἱ λόγοι καὶ αἱ πράξεις προξενοῦν ἀηδίαν. Ζ.Λ.

(3) Ἐπίσης καὶ εἰς τὰς μερικὰς ὁμιλίας, καὶ εἰς τὰ κωμικὰ δράματα ἐμπορεῖ νὰ λάβῃ χώραν τὸ λεγόμενον, Φορτικόν. Εἰς ἐκείνας ὀνομάζεται Βωμολοχία, εἰς τοῦτα ἰδιαιτέρως, Φορτικὴ κωμῳδία (Γαλλιςὶ Farce). Τοῦτο τὄνομα δίδει ὁ Ἀριςοφάνης (Σφ. 66) εἰς πολλὰ τῶν συντέχνων του δράματα, καυχώμενος ὅτι πρῶτος αὐτὸς ἐκαθάρισε τὸ θέατρον ἀπὸ τὰς βωμολοχίας. Ἡ καύχησις εἶναι δικαία, ἂν ἐνόει ὅτι ἄρχισε νὰ τὸ καθαρίζῃ· ἐπειδὴ ἔμιξε καὶ αὐτὸς ὄχι ὀλίγας

τῶν

τῶν πολιτῶν ἀναςροφὰς καὶ συνομιλίας, εἰς ἐπήκοον ὅλου τοῦ ἔθνους, καθημένου εἰς τὰ θέατρα. Ὅποιον ἔθνος λοιπὸν ἔχει, σχετικῶς πρὸς τἄλλα, σοφώτερον θέατρον, εἶναι καὶ ἀςειότερον καὶ ἡμερώτερον εἰς τὰ ἤθη. Τοιοῦτοι ἐςάθησαν μεταξὺ τῶν παλαιῶν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ εἶναι μεταξὺ τῶν νέων οἱ Γάλλοι ».

« Ἐξεναντίας, εἰς τὰ βάρβαρα ἔθνη ἀληθινοὶ εὐτράπελοι, ἢ ὁλότελα δὲν εἶναι, ἢ πολλὰ σπανίως εὑρίσκονται. Τοιούτων ἐθνῶν μέγα μέρος κλίνει εἰς τὴν ἀγροικίαν, καὶ οἱ θέλοντες νὰ ἀςειεύωνται, γίνονται βωμολόχοι. Εἰς αὐτὰ οἱ ὑπερέχοντες διὰ πλοῦτον, ἐξουσίαν, ἢ βίου περίςασιν ἄλλην τινὰ, εἶναι οἱ περισσότεροι ἄγροικοι, ἤγουν μήτ' αὐτοὶ ἀςειεύονται, μήτ' εἰς ἄλλους συγχωροῦν νὰ γίνωνται πρὸς αὐτοὺς ἀςεῖοι. Ἡ τυραννία εἶναι τὸ ἀγελαςότερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου· καὶ ἂν ποτὲ γελάσῃ, ὁ σαρδόνιος της γέλως, ὅμοιος μὲ τὰς προδρόμους σφοδρᾶς ἀνεμοζάλης ἀςραπὰς, προμηνύει ὀλεθρίαν τινὰ καταςροφήν. Ἀλλ' ἐὰν δὲν ὑποφέρῃ τὴν ἀςειότητα, συγχωρεῖ καμμίαν φορὰν ὅμως τὴν βωμολοχίαν, τὴν πληρόνει, καὶ πολλάκις μὲ μεγάλας δωρεὰς τὴν ἀνταμείβει. Τοῦτο ἀρκεῖ νὰ γεννήσῃ εἰς τὸ ταπεινὸν μέρος τοῦ ἔθνους

βωμολοχίας εἰς τὰς κομψοτάτας αὐτοῦ κωμῳδίας, καθὼς ἐξανάγκης συμβαίνει εἰς τὰς ἀρχὰς ὅλων τῶν καλῶν· τῶν ὁποίων ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὰ ἔθνη δὲν εἶναι μήτε μιᾶς ἡμέρας, μήτ' ἑνὸς ἀνθρώπου, ἔργον. Ἑκατονταετηρὶς σχεδὸν ὁλόκληρος ἐπέρασεν ἀπὸ τὸν Ἀριςοφάνην ἕως τὸν Μένανδρον, τὸν πατέρα τῆς ὀλίγον ὀρθωτέρας κωμῳδίας. Οἱ Ῥωμαῖοι κωμικοὶ, παρὰ νὰ μιμῶνται καὶ νὰ μεταφράζωσι τοὺς Ἕλληνας κωμικοὺς, ἄλλο τίποτε σχεδὸν δὲν ἔκαμαν εἰς τελείωσιν τῆς τέχνης· ἕως, μετὰ διακόσια ἔτη ἀπὸ τὴν ἀναγέννησιν τῶν ἐπιςημῶν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐφάνη ὁ τελειωτὴς τῆς κωμῳδίας, ὁ Γάλλος Μολιέρος. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Μολιέρος ἀναγκάσθη εἰς πολλά του δράματα νὰ βωμολοχήσῃ, διὰ φόβον, ἢ καὶ δι' ἀδυναμίαν τοῦ τελείου καθαρμοῦ. Τόσον εἶναι δύσκολος ἡ τελείωσις τῶν καλῶν. Ζ.Λ.

πολλὰ βωμολόχα ἀνδράποδα, καταγινόμενα εἰς παντοίους τρόπους νὰ κινήσωσιν εἰς γέλωτα τοὺς ὑπερέχοντας, διὰ νὰ μὴ κλαίωσιν αὐτοί. Ἡ ἀληθὴς ἀστειότης δὲν ἔχει χώραν πλὴν μεταξὺ ἐλευθέρων, ἰσονόμων καὶ φωτισμένων ἀνθρώπων (1), ὡς καὶ τὰ παντὸς εἴδους ἄλλου παιγνίδια γίνονται μεταξὺ φίλων καὶ ἀδελφῶν, ὄχι ἀπὸ ξένους πρὸς ξένους. Εἰς τὰ βαρβαρωμένα ἔθνη, ἂν ἐπιθυμῇς ἀστειότητα, ἢ κἂν ἀστειότητος εἴδωλον, πρέπει νὰ ἐρευνήσῃς, ἂν εὑρίσκεται τὶ μέρος τῆς ἐπικρατείας, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι ἔχουν κάποιαν ἡμερότητα, κάποιον ὀρθῆς πολιτείας καὶ ἀδελφικῆς ἰσότητος ὁμοίωμα (2). Ἐκεῖ θέλεις εὑρεῖν ἀστείους, ἢ τουλάχιστον φιλαστείους, πολλούς· ἐκεῖ θέλεις ἰδεῖν καὶ τὴν ἀγέλαστον ἀγροικίαν, καὶ τὴν καταγέλαστον βωμολοχίαν, ἀφανιζομένας, καθόσον ἀφανίζεται τῶν κατοίκων ἡ βαρβαρότης, διὰ τῆς μαθήσεως καὶ παιδείας τῶν καλῶν».

« Ἐὰν, φίλε, εἰς ὅσα περὶ τῆς ἀληθοῦς ἀστειότητος εἶπα προσαρμόσῃς, ὡς εἰς κανόνα, τὰ Ἀστεῖα τοῦ Ἱεροκλέους, πολλὰ ἐξ αὐτῶν θέλουν εὑρεθῆν ἀνάρμοστα, ἢ ὡς ἄμοιρα ἀπὸ τὴν

(1) « Τοῦ δ' ἐπιδεξίου ἐστὶ τοιαῦτα λέγειν καὶ ἀκούειν, οἷα τῷ » ἐπιεικεῖ καὶ ἐλευθέρῳ ἁρμόττει· ἔστι γάρ τινα πρέποντα τῷ τοιούτῳ » λέγειν ἐν παιδιᾶς μέρει, καὶ ἀκούειν. Καὶ ἡ τοῦ ἐλευθέρου παιδιὰ » διαφέρει τῆς τοῦ ἀνδραποδώδους, καὶ αὖ τοῦ πεπαιδευμένου καὶ » ἀπαιδεύτου. Ἴδοι δ' ἄν τις καὶ ἐκ τῶν κωμῳδιῶν τῶν παλαιῶν καὶ » τῶν καινῶν· τοῖς μὲν γὰρ ἦν γελοῖον ἡ αἰσχρότης, τοῖς δὲ μᾶλλον » ἡ ὑπόνοια. Διαφέρει δ' οὐ μικρὸν ταῦτα πρὸς εὐσχημοσύνην ». Ἀριστοτέλ. Ἠθικ. Νικομαχ. Δ, 8. Ζ.Λ.

(2) Δὲν εἶναι χρεία νὰ ἐξηγήσω τίνας ἐδῶ νοεῖ ὁ φίλος μου. Τοὺς κατηγοροῦν οἱ ἄλλοι ὡς ἐλαφρούς· οἱ ἐλαφροὶ ὅμως οὗτοι, ἐὰν φροντίσωσι νὰ τελειώσωσι τὴν ὁποίαν ἄρχισαν παιδείαν τῆς ψυχῆς των, τοὺς ὑπόσχομαι ὅτι ἡ ἔμφυτος αὐτῶν κλίσις εἰς τὰ γελοῖα, μέλλει νὰ ὑπερβῇ τὴν Ἀττικὴν εὐτραπελίαν, καὶ νὰ ἐξισωθῇ μὲ τὴν Γαλλικὴν ἀστειότητα. Ζ.Λ.

εὐφυΐαν τῆς ἐκφράσεως, ἥτις εἶναι τὸ ἅλας τῶν ἀστείων, ἢ ὡς παντάπασιν ἀπίθανα διὰ τὴν ὁποίαν ὑποθέτουν ἄκραν ἠλιθιότητα τῶν ἱστορουμένων πράξεων, ἢ καὶ ὡς κλίνοντα μᾶλλον εἰς τὸ βωμολοχικόν. Τόσον ὀλιγώτερον παράδοξον, διὰ τὴν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Ἱεροκλῆς ἔγραφε τοῦ χρόνου περίοδον, πρέπει νὰ φανῇ τοῦτο, ὅσον καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φωτισμένα ἔθνη, καὶ παλαιὰ καὶ νέα, οἱ ἀληθινοὶ ἀστεῖοι εἶναι, καθὼς εἶπα, ὀλίγοι. Ἐπειδὴ ἡ ἀστειότης εἰδοποιεῖται ἀπὸ τὴν παιδείαν, ταύτης ἐξανάγκης ἀκολουθεῖ τὰς εἰς τὸ καλὸν ἢ κακὸν μεταβολάς, καὶ κατ' αὐτὰς σχηματίζεται. Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Ἱεροκλέους εἶχε λάβειν τὸν τόπον τῆς ἀληθινῆς παιδείας ἡ ὑποχονδριακὴ τῶν ὀνομασθέντων Νεοπλατωνικῶν φιλοσοφία, μίγμα τερατῶδες πολλῶν καὶ διαφόρων παλαιῶν φιλοσοφικῶν ὀρθῶν δογμάτων, μὲ τοῦ Ζοροάστρου τὰς δόξας, καὶ μὲ τῶν Χαλδαίων τὰς μαγείας. Ἡ ἀναξία τοῦ ὀνόματος αὕτη φιλοσοφία ἐσύγχυσε τὰς ἐννοίας τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ ψεύδους, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας, καὶ ἐτάραξε τὴν ἠθικὴν ὅλου τοῦ ἔθνους (1), τόσον εὐκολώτερα,

(1) Ἀρχηγὸς τῆς φιλοσοφίας ταύτης (ἴδ. ἀνωτέρ. σελ. β′, σημ. 2) ἐστάθη ὁ κατὰ τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα ἀκμάσας Ἀμμώνιος ὁ Σακκᾶς. Μαθηταὶ τούτου ἦσαν ὁ Πλωτῖνος καὶ ὁ Ὠριγένης. Ὁ πρῶτος, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πορφύριος (καὶ αὐτὸς Νεωπλατωνικὸς), ἐντρέπετο τόσον ὅτι ἐγεννήθη ἀπὸ συνδυασμὸν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ὥστε δὲν ὠνόμασε ποτὲ μήτε τοὺς γονεῖς, μήτε τὴν πατρίδα του· « Πλωτῖνος » ὁ καθ' ἡμᾶς γεγονὼς φιλόσοφος ἐῴκει μὲν αἰσχυνομένῳ, ὅτι ἐν σώ» ματι εἴη· ἀπὸ δὲ τῆς τοιαύτης διαθέσεως, οὔτε περὶ τοῦ γένους » αὐτοῦ διηγεῖσθαι ἠνείχετο, οὔτε περὶ τῶν γονέων, οὔτε περὶ τῆς » πατρίδος ». Ὁ Ὠριγένης, εἶναι φήμη κοινὴ ὅτι ἔφθειρε τὰ παιδογόνα του μόρια, ὡς τῆς σωφροσύνης ἐμπόδια (Σουΐδ. λεξ. Ἀμμώνιος, καὶ Ὠριγένης). Ἐὰν νὰ αἰσχύνεται τὶς τοὺς γονεῖς, τὴν πατρίδα, αὐτὴν αὐτοῦ τὴν ἰδίαν φύσιν, εἶναι φιλοσοφία, δὲν ἐξεύρω πλέον τὶ πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀσοφία. Ζ.Λ.

ὅσον δουλωμένοι εἰς τοὺς Ῥωμαίους, οἱ ταλαίπωροι Ἕλληνες, δὲν εἶχαν πλέον μηδὲ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ συλλογίζεσθαι, ἀλλ' ἐπείθοντο εἰς τοὺς διδασκάλους αὐτῶν μὲ τὴν αὐτὴν ἀνδραποδώδη τῆς ψυχῆς διάθεσιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκολάκευαν τοὺς δεσπότας των ».

« Εἶναι γελοῖος τὸν ὁποῖον ἔγραψε μακρὸν κατάλογον τῶν Νεοπλατωνικῶν ἐνθουσιαστῶν ὁ Νεοπλατωνικὸς Εὐνάπιος (1)· καὶ γελοιότερον ἀκόμη θέλει τὸν κρίνειν, ὅστις συλλογισθῇ, ὅτι τὸν ἔγραφε μὲ σκοπὸν νὰ ἀντιβάλῃ τοὺς θαυματουργούς του ἐνθουσιαστὰς κατὰ τῶν χριστιανῶν, καὶ νὰ κωμῳδήσῃ ὡς κοινὰ τοῦ χριστιανισμοῦ δόγματα τὰς δι' ὑπέρμετρον ζῆλον ὀλίγων τινῶν ἐκπτώσεις. Ὁ Νεοπλατωνισμὸς ἐκυρίευε τότε εἰς σχεδὸν ὅλην τῶν Ῥωμαίων τὴν ἐπικράτειαν· ἀπὸ τοὺς Νεοπλατωνικοὺς πολλοὶ ἦσαν, ἢ ἔγιναν ἔπειτα, χριστιανοί (2)· καὶ εἰς τῶν ἐνδόξων χριστιανῶν τὰ τέκνα, δι' ἔλλειψιν ὀρθωτέρας, ἐπαραδίδετο συχνὰ ἡ κυριεύουσα εἰς τὰ σχολεῖα τῆς φιλοσοφίας αἵρεσις. Καθὼς οἱ Νεοπλατωνικοὶ ἔμιξαν τὴν ὀρθὴν φιλοσοφίαν μὲ τὰ τερατώδη τῆς κεφαλῆς των γεννήματα, τί παράδοξον

(1) Τὸ βιβλίον ἐπιγράφεται, « Εὐναπίου τοῦ Σαρδιανοῦ βίοι φιλο- » σόφων καὶ σοφιστῶν ». Οἱ βίοι ὅμως οὗτοι εἶναι πολλὰ διάφοροι ἀπὸ τοὺς βίους τοῦ Πλουτάρχου. Οἱ φιλόσοφοι τοῦ Εὐναπίου ἔπασχαν ἐκστάσεις, ἔβλεπαν ὀπτασίας, ἐσυνομίλουν μὲ τοὺς δαίμονας, τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐθαυματούργουν, καὶ πολλοὶ ἐμάγευαν. Μ' ὅλον τοῦτο πρέπει νὰ γνωρίζωμεν χάριν τὸν ἱστορήσαντα Εὐνάπιον. Τὸ χρησιμώτερον διδασκαλεῖον τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ ἱστορία. Ἀπ' αὐτὴν μανθάνουν ποῖαι εἶναι αἱ ἀληθεῖς αἰτίαι τῆς εὐτυχίας ἢ τῆς δυστυχίας τῶν ἐθνῶν. Ζ.Λ.

(2) Ὁ Χριστιανὸς Ὠριγένης, ἦτον, ὡς ἀνωτέρω ἐσημείωσα, μαθητὴς τοῦ Ἀμμωνίου· καὶ ἐκ Νεοπλατωνικῶν ἐθνικῶν ἔγιναν χριστιανοὶ ὁ χρηματίσας ἔπειτα ἐπίσκοπος τῆς Πτολεμαΐδος, καὶ τοῦ Ἱεροκλέους σύγχρονος, Συνέσιος, καὶ ὁ μαθητὴς τοῦ αὐτοῦ Ἱεροκλέους, Αἰνείας ὁ Γαζαῖος. Ζ.Λ.

ἐὰν τινὲς ἐκ τῶν χριστιανῶν ἠθέτησαν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων; Τῆς τερατώδους Νεοπλατωνικῆς φιλοσοφίας δόγμα φυσικὰ ἔπρεπε νὰ ἦναι καὶ τοῦτο, ὅτι δυνατὸν καὶ συγχωρημένον ἦτο νὰ ἐργάζεται τὶς τὴν ἀρετὴν καὶ μὲ κακὰ μέσα· δόγμα ἐναντίον τῆς ὀρθῆς φιλοσοφίας, ἥτις λέγει, « Τὸ καλὸν οὐ καλὸν, ἐὰν μὴ καλῶς γίνηται», καὶ τῆς θρησκείας, ἡ ὁποία ὡς ἀναίσχυντον κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ συκοφαντίαν, τὴν ἐναντίαν ταύτης γνώμην ἀποστρέφεται (1)».

« Ὅ, τι μάλιστα, φίλε, μ' ἔκαμε νὰ γελάσω εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Νεοπλατωνικῶν, εἶναι τὸ μέγα σέβας, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Εὐνάπιος διηγεῖται τὰ θαυματουργήματά των· καὶ χάρις εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σοφοῦ Πατριάρχου Φωτίου (2), ἐξεύρομεν, ὅτι εἷς ἀπ' αὐτοὺς εἶχε καὶ γάδαρον φιλόμουσον, ὅστις ἀμελοῦσε

(1) « Μὴ, καθὼς βλασφημούμεθα, καὶ καθώς φασί τινες ἡμᾶς » λέγειν, ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακὰ, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά ». Παύλ. πρὸς Ῥωμ. γ', 8. Ἄλλη παραγγελία τοῦ εὐαγγελίου (Λουκ. ιά, 41) εἶναι, « Τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην », ἡ ὁποία εἰς ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου σημαίνει, Ἀπὸ τὰ ἴδιά σου δίδε ἐλεημοσύνην. Μία τῶν δέκα ἐντολῶν εἶναι καὶ τὸ, « Μὴ κλέψῃς »· καὶ ἡ ἐκκλησία μὲ ἐπιτίμια, καὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι μὲ ποινὰς αὐστηροτέρας, κολάζουν τοὺς κλέπτας. Καὶ ὅμως ἡ κακὴ φιλοσοφία τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης περιόδου τοῦ χρόνου ἐτάραξε τὰς ἰδέας πολλῶν χριστιανῶν, ὥστ' εὑρέθησαν καὶ ἀναχωρηταὶ, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔδιδαν προσοχὴν εἰς τόσον φανερὰς ἀληθείας. Περὶ ἑνὸς τούτων διηγεῖται ὁ σύγχρονος τοῦ Ἱεροκλέους Παλλάδιος (Λαυσαϊκ. ἱστορ. σελ. 118, ἔκδ. Μεύρσ.), ὅτι ἔκλεπτεν ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς συνασκητάς του ὅ, τι εὕρισκε, διὰ νὰ ἐλεῇ τοὺς πτωχούς. Τίνα τις νὰ θαυμάσῃ περισσότερον, τὸν κλέπτην ἀσκητὴν, ἢ τὸν ἱστοροῦντα Παλλάδιον; Ζ.Λ.

(2) « Οὗτος ἦν Ἀμμωνιανὸς, ᾧ συνέβη κεκτῆσθαι ὄνον, ὅν φασιν » ἀκροώμενον τῶν ποιητικῶν μαθημάτων, πολλάκις τροφῆς ἀμελεῖν ». Φωτ. κωδ. σμϐ', σελ. 1039. Ἴδε καὶ τὸν Σουΐδαν, λέξ. Ἀμμωνιανός. Ζ.Λ.

τὴν τροφὴν, διὰ νὰ ἀκούῃ τὸν διδάσκαλον καὶ δεσπότην αὑτοῦ, ὁσάκις ἐπαράδιδε τὰ ποιητικά. Τὸ θαῦμα ὅμως τοῦτο δὲν μὲ φαίνεται τοῦ διδασκάλου τερατολόγημα· τὸ ὑποπτεύομαι μᾶλλον ὡς ἀϛείου τινὸς πλάσμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἐνόει, ὅτι ἡ φιλολογία τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἦτον ὁποία νὰ θέλγῃ γαδάρων, ὄχι ἀνθρώπων, ἀκοάς. Ὁ πατὴρ τῆς ἀϛειότητος ταύτης ἐνδέχεται νὰ ἐϛάθη αὐτὸς οὗτος ὁ Ἱεροκλῆς (1)· διότι, ἐπειδὴ ἦτο τῆς αἱρέσεως τῶν Νεοπλατωνικῶν, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τούτου, ὅτι ἐφρόνει χωρὶς κρίσιν ὅλα των τὰ δόγματα ».

« Ἐξεναντίας ἡ ἱϛορία μᾶς εἰκονίζει τὸν Ἱεροκλέα, καὶ πολλὰ τῶν σωζομένων συγγραμμάτων αὐτοῦ μαρτυροῦν, ὅτι εἶχε πολλῶν πραγμάτων ἰδέας ὀρθάς (2). Τοιοῦτοι ἐφάνησαν καὶ ὁ σύγχρονος τοῦ Πλωτίνου Λογγῖνος (3), καὶ ὁ σχεδὸν μὲ τὸν Ἱεροκλέα συνακμάσας Συνέσιος, καὶ πολλοὶ ἄλλοι Νεο-

(1) Ὁ δεσπότης τοῦ σοφοῦ τούτου γαδάρου, Ἀμμωνιανὸς, ἦτο σύγχρονος τοῦ Ἱεροκλέους. Ζ.Λ.

(2) Ἀρκεῖ εἰς σύϛασιν τοῦ Ἱεροκλέους τὸ ὁποῖον εἶχε μέγα σέβας εἰς τὸν Σωκράτην. Ζ.Λ.

(3) Ὁ Λογγῖνος ἐκρίνετο μάλιϛα ἀπὸ τοὺς Νεοπλατωνικοὺς ὡς ἀποϛάτης τῆς αἱρέσεως. « Φιλολόγος μὲν ὁ Λογγῖνος, φιλόσοφος δὲ οὐ- » δαμῶς » εἶπεν ὁ ἐνθουσιαϛὴς Πλωτῖνος, ἀφοῦ ἀνέγνωσε τινὰ τοῦ Λογγίνου συγγράμματα, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πορφύριος (ἐν βίῳ Πλωτίν.). Ἄξιον καὶ τοῦτο παρατηρήσεως πολλῆς, πόσον πρέπει παρὰ τῶν συγχρόνων τὴν κρίσιν νὰ σεβώμεθα καὶ νὰ τρέμωμεν πλέον τὴν κρίσιν τῶν μεταγενεϛέρων, ὅταν ὁ λόγος ἦναι περὶ συγγραμμάτων. Σώζονται καὶ τοῦ Πλωτίνου τὸ ἐπιγραφόμενον Ἐννεάδες, καὶ τοῦ Λογγίνου τὸ Περὶ ὕψους μικρὸν συγγραμμάτιον. Τούτου αἱ ἐκδόσεις εἶναι ἀναρίθμητοι, καὶ ἡ χρῆσις ἀκατάπαυϛος εἰς τοὺς φιλομούσους τῆς φωτισμένης Εὐρώπης. Αἱ Ἐννεάδες τοῦ Πλωτίνου ἐτυπώθησαν μίαν μόνην φορὰν (ἔτ. 1580), ἀφοῦ εὑρέθη ἡ τυπογραφία, καὶ κοιμῶνται εἰς τὴν σκόνιν τῶν βιβλιοθηκῶν. Ζ.Λ.

πλατωνικοί. Ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν πλέον ἐνθουσιαϛῶν τῆς αἱρέσεως τὰ ϛόματα ἠκούσθησαν πολλάκις φωναὶ ἄξιαι τῆς ὀρθῆς φιλοσοφίας. Ἄνθρωπος πρέπει νὰ γενῇ πρῶτον ὅϛις ἐπιθυμεῖ νὰ γενῇ θεὸς, ἐφώναζεν ὁ Νεοπλατωνικὸς Ἰσίδωρος (1). Τῆς ψυχῆς τινῶν ἀνθρώπων ἡ λογικὴ δύναμις ἔχει τόσην ἰσχὺν, ὥϛε καὶ αὐτὰ τὰ κακὰ μαθήματα, ἂν καὶ τὴν σκιάσωσι, νὰ τὴν σκοτίσωσιν ὁλότελα δὲν ἐμποροῦν (2) ».

« Λοιπὸν εἶναι, φίλε, νὰ θεωρήσωμεν τίνας πρέπει νὰ νοῶμεν τοὺς λεγομένους Σχολαϛικοὺς, καὶ διὰ τί ὁ Ἱεροκλῆς αὐτοὺς μόνους περιπαίζει εἰς τὰ Ἀϛεῖά του ».

« Σχολαϛικὸς κυρίως ἐσήμαινε τὸν διατρίβοντα εἰς τὰ σχολεῖα χάριν παιδείας, καὶ ἦτο συνώνυμον τοῦ παλαιοτέρου Σχολαϛὴς, ἢ Μαθητὴς, τοῦ ὀνομαζομένου, κατὰ φθορὰν τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως, ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς Scolare, ἀπὸ τοὺς Γάλλους Écolier, καὶ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς Schüler ».

« Καὶ ἐπειδὴ οἱ παιδευόμενοι εἰς τὰ σχολεῖα, ὑποθέτονται φίλοι τῶν λόγων, καὶ γίνονται τοιοῦτοι, ἐκατάντησε τὸ Σχολαϛικὸς νὰ σημαίνῃ τὸ Λόγιος, ἢ Σπουδαῖος, ἢ κοινότερον Γραμματισμένος (Γαλλιϛὶ homme de lettres). Εἰς ταύτην τὴν σημασίαν ἐμεταχειρίσθησαν ὁ Ἱερώνυμος, καὶ ἄλλοι σύγχρονοί του συγγραφεῖς, εἰς τὸν παρακμάζοντα Λατινισμὸν, τὸ Scholasticus ».

« Ἀλλ᾽ οἱ Λόγιοι, ὡς τὸ φανερόνει καὶ τὄνομα, ὠνομάσθησαν οὕτως καὶ δι᾽ αὐτὸν ἀκόμη τὸν προφορικὸν λόγον,

(1) « Πρῶτον ἀνθρώπους γενέσθαι τοὺς ἐσομένους θεοὺς δεῖ » Παρὰ Φωτίῳ κώδ. σμϐ′, σελ. 1066. Ζ.Λ.

(2) Τὸ ἀσφαλέϛερον ὅμως εἶναι νὰ λείπωσιν ὁλότελα τὰ κακὰ μαθήματα. Εἶναι σχεδὸν τὸ οὐδὲν, παραβαλλόμενοι πρὸς τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν σκοτισμένων, οἱ μόνον σκιασμένοι. Ζ.Λ.

ἤγουν διότι παρὰ τοὺς ἄλλους εὐκολώτερον αὐτοὶ καὶ εὐφραδέςερον ἐκφράζουν τῆς ψυχῆς των τὰ νοήματα. Ἐκ τούτου τὸ Σχολαςικὸς ἔγινε συνώνυμον τοῦ Ῥήτωρ. Εὑρίσκονται καὶ ταύτης τῆς σημασίας τοῦ **Scholasticus** παραδείγματα εἰς τὸν παρακμάζοντα Λατινισμόν (1). ».

« Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ῥητορικὴ δύναμις τοῦ λόγου χρησιμεύει πολὺ εἰς τὰ κρισολογήματα, ἔφθασε τὸ Σχολαςικὸς νὰ σημαίνῃ καὶ τὸν Δικολόγον ἢ Συνήγορον (Γαλλιςὶ Avocat). Ὅταν ἡ ἐν Σαρδικῇ σύνοδος εἰς τὸν δέκατον αὐτῆς κανόνα λέγῃ, « Σχολαςικὸς ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς », νοεῖ τοὺς δικολόγους, ὡς ὀρθῶς τὸ ἐξηγεῖ ὁ Σουϊκῆρος, καὶ ὄχι ἁπλῶς, τοὺς περὶ λόγους σχολάζοντας, ὡς ἐνόμισεν ὁ Ζωναρᾶς. Ὁ εἰς τοῦ Ἰουςινιανοῦ τοὺς χρόνους ἀκμάσας ἱςορικὸς Ἀγαθίας, ἐπονομάζεται Σχολαςικὸς· καὶ τοῦτο σημαίνει ὅτι ἦτον εἰς τὰ κριτήρια δικολόγος ».

« Ἀπὸ τοὺς δικολόγους ἐπέρασε τὄνομα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς κριτὰς, ἤγουν ἔγινε συνώνυμον τοῦ Δικαςής. Εἰς ταύτην τὴν σημασίαν νομίζει ὁ Σουϊκῆρος ὅτι πρέπει νὰ νοῆται ὁ Σχολαςικὸς Δομιτιανὸς, πρὸς τὸν ὁποῖον γράφονται αἱ δύο τελευταῖαι τοῦ Συνεσίου ἐπιςολαί. Πείθομαι χωρὶς δυσκολίαν ὅτι ὠνομάζοντο καὶ οἱ δικαςαὶ Σχολαςικοί· ὅτι ὅμως συνάγεται ἀπὸ τοῦ Συνεσίου τὰς ἐπιςολὰς, περὶ τούτου δὲν εἶμαι πληροφορημένος ἀκόμη ».

« Εἰς τὴν πρώτην σημασίαν ἴδαμεν τὸν διατρίβοντα εἰς τὰ σχολεῖα διὰ παιδείαν, ὀνομαζόμενον Σχολαςικόν. Ἀλλ' ἡ παιδεία ἐνδέχεται νὰ ἦναι κακὴ, δι' αὐτὴν αὐτῆς τὴν φύσιν, ὡς ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ παραδιδομένη εἰς τῶν Νεοπλατωνικῶν τὰ σχολεῖα, ἢ νὰ καταςαθῇ τοιαύτη, διὰ τὴν ἀμέθοδον καὶ

(1) Ἴδε Σουϊκήρ. Θησαυρ. Ἐκκλησιας. Τόμ. Β, σελ. 1205. Ζ.Λ.

κακὴν παράδοσιν, ἢ διότι παραδίδεται εἰς φυσικὰ ἀχρείαν ψυχήν· καὶ τότε προξενεῖ τὸ ἐναντίον τοῦ σκοποῦ, διὰ τὸν ὁποῖον παιδεύονται οἱ ἄνθρωποι. Τίς εἶναι τῆς παιδείας ὁ σκοπός; Διαγωγὴ βίου ἥμερος καὶ χρηςή. Γραμματικὴ, Ποιητικὴ, Ῥητορικὴ, Διαλεκτικὴ, Ἐπιςημῶν παντοίων παράδοσις καὶ γνῶσις, ἁπλῶς ὅσα κτυποῦν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, δὲν εἶναι πλὴν ὄργανα ἢ μέσα τοῦ σκοποῦ ».

« Ὑπόθεσε τώρα νεοκενωμένον εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ τὰ σχολεῖα Λόγιον, ὅςις λησμονῶν τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον τὰ ἐσύχναζε, τρίβει τὸν καιρὸν καὶ τὸν βίον εἰς τὸ νὰ παίζῃ μὲ τὰ ὄργανά του, ὡς ἔπαιζεν εἰς τὸ σχολεῖον· διότι ἡ γινομένη εἰς τὰ σχολεῖα ἀπαραίτητος ἄσκησις, ὁποῖα ἦσαν τὰ γραμματικὰ, ποιητικὰ, ῥητορικὰ, διαλεκτικὰ γυμνάσματα, καὶ αὐτὰ τῶν ἐπιςημῶν τὰ πειράματα (1), δὲν εἶναι παρὰ παιγνίδια, παραβαλλόμενα πρὸς τοῦ βίου τὰς καθημερινὰς πράξεις, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀνθρώπων καθήκοντα, διὰ τῶν ὁποίων τὴν εἰσέπειτα σπουδὴν καὶ κατόρθωσιν, ἐπαίζοντο τότε ἀναγκαίως ἐκεῖνα ».

« Ὑπόθεσέ τον, εἰς ὅ, τι εἶδος ἐπιςημῶν ἢ τεχνῶν ἐπαγγέλλεται, τόσον σφοδρὰ προσκολλημένον, ὥςε νὰ καταφρονῇ ἀλαζονικῶς ὅλα τὰ ἄλλα, καὶ εἰς τὰς μετὰ τῶν γνωρίμων συναναςροφὰς, πλὴν τῆς τέχνης, ἢ τῆς ἐπιςήμης του, μήτε νὰ θέλῃ μήτε νὰ δύναται νὰ λαλήσῃ περὶ τινὸς ἄλλου. Ποιητής·

(1) Καὶ χωρὶς σημειώσεως, καταλαμβάνει ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώςης, ὅτι ἐξαιροῦνται οἱ διδάσκαλοι. Αὐτοὶ πρέπει νὰ καταγίνωνται εἰς αὐτὰ ἐνόσῳ ἔχουσι τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα· καὶ ἡ εἰς αὐτὰ ἀσχολία ἐπειδὴ εἶναι ἀναγκαία εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιςημῶν, δὲν λογίζεται πλέον παιγνίδιον, ἀλλὰ καθῆκον ἱερὸν τοῦ ἐπαγγέλματος ἑνωμένον μὲ τἄλλα τοῦ βίου των καθήκοντα. Ζ.Λ.

παρὰ τὴν ποίησιν ἀνώτερον ἄλλο τι δὲν νομίζει. Ῥήτωρ· μόνην τὴν ῥητορικὴν θαυμάζει. Διαλεκτικός· ὀλίγην ὑπόληψιν ἔχει περὶ τῶν ὅσοι δὲν λαλοῦν διὰ συλλογισμῶν, καὶ ἀπὸ τὸ στόμα του παρὰ τὸ, Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ Ἄρα, σχεδὸν ἄλλο δὲν ἀκούεις. Γραμματικός· τὰ κατ' αὐτὸν καλὰ γραμματικὰ κρίνει ἡ κεφαλή του μόνα ἀναγκαῖα, καὶ καταφρονεῖ ἠλιθίως τὴν φιλοσοφίαν. Φιλόσοφος· μόνον ὅτι δὲν πτύει εἰς τὸ πρόσωπον τοὺς γραμματικούς. Ἰατρός· μόνην τὴν ἰατρικὴν ἐγκωμιάζει, καὶ περὶ μόνης αὐτῆς λαλεῖ, καὶ εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἀῤῥώστου, καὶ εἰς τὴν τράπεζαν συμποσιάζων μὲ τοὺς φίλους του· ἂν ἀπὸ τοὺς συμπότας τις τὸν ἐρωτήσῃ κατὰ τύχην περὶ τῆς φύσεως τινὸς φαγητοῦ, δὲν ἀρκεῖται νὰ τὸν ἀποκριθῇ εἰς δύο λόγια· ἀλλὰ φέρει μάρτυρα τὸν Γαληνὸν, ὀνομάζει τὸν Δίφιλον, τὸν Ἱκέσιον, τὸν Μνησίθεον, καὶ ὅλους, ὅσοι ἔγραψαν Περὶ ὕλης ἢ δυνάμεως τροφῶν ».

« Ὑπόθεσε ἕνα τῶν τοιούτων, ὅτι συναναστρεφόμενος μὲ ἄλλους, ἀντὶ συνομιλίας πρεπούσης εἰς τὸν καιρὸν, εἰς τὸν τόπον, εἰς τοὺς ἀκούοντας, βασανίζει τὴν κεφαλήν του νὰ καταφέρῃ τὸν λόγον εἰς περίστασιν, ὅπου εἶναι τρόπος νὰ προσαρμόσῃ (καλὰ ἢ κακὰ ὀλίγον τὸν μέλει) καμμίαν ποιητοῦ ἢ συγγραφέως ῥῆσιν, καμμίαν παροιμίαν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι λογιώτερος τῶν ἄλλων· καὶ ἂν ἀπὸ τοὺς συνομιλοῦντας τίς τὸν ἐναντιωθῇ, ἀντὶ νὰ συζητήσῃ μ' αὐτὸν ἡσύχως τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ, ἢ νὰ ἐλευθερωθῇ αὐτὸς, ἀπὸ τὴν πλάνην, θυμόνει, ὀργίζεται, μαίνεται, ὡς μανίζουσι τὰ νήπια, ὅταν ἴδωσιν ἁρπαζόμενα, ἢ συντριβόμενα, τὰ παίγνιά των (1).

(1) « Ἐγὼ δ' εἰμὶ τῶν ἡδέως μὲν ἂν ἐλεγχθέντων, εἴ τι μὴ ἀληθὲς » λέγοιμι, ἡδέως δ' ἂν ἐλεγξάντων, εἴ τίς τι μὴ ἀληθὲς λέγοι· οὐκ

« Ὑπόθεσέ τον, ὅτι εἰς τὰ μικρὰ καὶ εὐτελῆ μεταχειρίζεται πολλὴν ἀκρίβειαν, καὶ εἰς τὰ ἀξιόλογα δὲν δίδει καμμίαν προσοχήν· προσαρμόζει, λαλῶν, ἢ γράφων, παραδείγματα μεγάλα καὶ ῥήσεις ὑψηλὰς εἰς τὰ ταπεινὰ, καὶ λαλεῖ περὶ τῶν ὑψηλῶν μὲ ὕφος βωμολοχικόν· ἀφοῦ πολλὴν ὥραν, μὲ πολλὴν ἀηδίαν τῶν ἀκουόντων, φλυαρήσῃ περὶ πραγμάτων εἰς μόνον αὐτὸν ἀγνώστων, συμπεραίνει τὸν λόγον μὲ καμμίαν τοῦ Σοφοκλέους, ἢ τοῦ Εὐριπίδου, τραγικὴν ῥῆσιν. Ἂς ἔλθωμεν εἰς τὰ πλέον χρειώδη ».

« Ὑπόθεσέ τον, ὅτι ἔχει χρείαν νὰ μηνύσῃ τι πρὸς φίλον ἀπόντα, καὶ ἀντὶ νὰ γράψῃ ἐπιστολὴν ἔχουσαν καὶ τὸ πραγματικὸν καὶ τὸ λεκτικὸν ἁρμόδια εἰς τὴν χρείαν, διὰ τὴν ὁποίαν γράφει, αὐτὸς τρέχει εἰς τὰ παίγνιά του· λαμβάνει ἀπὸ τοῦ Κορυδαλέως τὸ ἐπιστολάριον τοὺς κοινοὺς τόπους, ἐρανίζεται καὶ ἀπὸ κανένα ποιητὴν ἢ συγγραφέα λέξεις καὶ φράσεις, καὶ συῤῥάπτει ἐξ αὐτῶν κέντρωνα, τερατωδέστερον ἀπ' αὐτὸ τοῦ Ἀρλεκίνου τὸ φόρεμα, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει καὶ νομίζει ἐπιστολὴν, καὶ πέμπει ὡς τοιαύτην πρὸς τὸν φίλον διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν χρείαν του. Τοῦτο εἶναι ἀρκετὰ γελοῖον. Ὑπόθεσε δὲ, ὅτι καὶ χωρὶς χρείας γράφει πρὸς αὐτὸν, καὶ μόνον διότι νομίζει, ὅτι ἔχων καὶ χαρτίον καὶ μελάνιον, ἔχει ὅσα χρειάζονται εἰς ἐπιστολῆς σύνταξιν· τοῦτο βέβαια εἶναι γελοιότερον. Ἀλλ' ὑπόθεσε, ὅτι μηδ' ἔχων πρὸς τίνα νὰ γράψῃ, γράφει πρὸς πλαστὰ πρόσωπα, ὁποῖαι εἶναι πολλαὶ τοιαῦται σωζόμεναι ἐπι-

» ἀηδέστερον μέντ' ἂν ἐλεγχθέντων, ἢ ἐλεγξάντων· μεῖζον γὰρ αὐτὸ » ἀγαθὸν ἡγοῦμαι, ὅσῳπερ μεῖζον ἀγαθόν ἐστιν, αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι » κακοῦ τοῦ μεγίστου, ἢ ἄλλον ἀπαλλάξαι. Οὐδὲν γὰρ οἶμαι τοσοῦ» τον κακὸν εἶναι ἀνθρώπῳ, ὅσον δόξα ψευδής ». Πλάτων, Γοργ. σελ. 458. Ζ.Λ.

στολαί (1). Τοῦτο πλέον ὀνόμασέ το, φίλε, σὺ, ὡς θέλεις· ἐγὼ ἀπορῶ τί ἐπίθετον πρέπει νὰ δώσω εἰς τοιαύτην, ἐλέου πλέον παρὰ γέλωτος ἀξίαν, ματαιοπονίαν ».

« Ὑπόθεσέ τον, ἐὰν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ νὰ δημηγορήσῃ εἰς κοινὴν συνέλευσιν, καὶ νὰ συμβουλεύσῃ τοὺς συμπολίτας τὸ κοινὸν συμφέρον, ἀντὶ νὰ ἐξετάσῃ τὴν φύσιν αὐτὴν τοῦ πράγματος, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγινεν ἡ συνέλευσις, καὶ νὰ συνάξῃ ἀπ' αὐτὴν τὰ ἀναγκαῖα ἐπιχειρήματα, ἐκ τῶν ὁποίων μόνων εἶναι ἐλπὶς νὰ πείσῃ τοὺς ἀκούοντας, αὐτὸς ἐνθυμούμενος τοῦ Ἀφθονίου τὰ προγυμνάσματα, τοῦ Ἑρμογένους, τοῦ Κορυδαλέως, ἢ τοῦ Σκούφου, τὴν ῥητορικὴν, ἁπλῶς τοῦ σχολείου τὰ παιγνίδια, συῤῥάπτει ἐξ αὐτῶν λόγον γελοῖον, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει δημηγορίαν ».

« Ἀλλ' ὑπόθεσε, ὅτι καὶ χωρὶς ἀνάγκην κοινῆς συνελεύσεως, μηδ' ἔχων ἀφορμὴν ἀληθινῶν ῥητορικῶν λόγων καμμίαν, γράφει, καθήμενος ἥσυχος εἰς τὸν οἶκον, μελέτας λόγων πλαστάς. Ὅ, τι ὄνομα δώσῃς εἰς τὸν γράφοντα πλαστὰς ἐπιστολὰς, τὸ αὐτὸ, φίλε, πρέπει νὰ προσαρμόσῃς καὶ εἰς τοῦτον ».

« Ὅστις παίζει ὅσα ἐκαταρίθμησα παίγνια, ἢ μέρος αὐτῶν, εἰς τοῦτον ἐδόθη τὸ ὄνομα, Σχολαστικός· ἐπειδὴ τρίβει τὸν βίον ὅλον, ὡς νὰ ἦτον ὅλον του τὸν βίον εἰς τὸ σχολεῖον (2), ὡς νὰ ἦτο καταδικασμένος ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν νὰ μανθάνῃ, χωρὶς ποτὲ νὰ πράξῃ τι εἰς ἰδίαν ἢ κοινὴν ὠφέλειαν. Τοιαύτη κεφαλῆς καὶ ψυχῆς κατάστασις ὑποθέτει μωρίαν, καὶ συνοδεύεται μὲ τύφον, καὶ τοῦ τύφου τὸ ἀναγκαῖον ἀκολούθημα, πεῖσμα. Τοιοῦτος ἄνθρωπος στοχάζεται τὴν σοφίαν, ὡς ἐπάγγελμα χωριστὸν, καὶ

(1) Ἴδε κατωτέρ. σελ. λγ', καὶ καθεξ. Ζ.Λ.

(2) « Ἀλλ' ἐξελήλυθας τῆς σχολῆς· ἆρον ἐκεῖνα τὰ τῶν σχολαστικῶν » καὶ μωρῶν ». Ἀῤῥιαν. Διατρ. Ἐπικτ. Δ, ά, 138. Ζ.Λ.

εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς κατ' αὐτὸν ἴδιον· καὶ ὀργίζεται, ὅταν βλέπῃ ἄλλους νὰ μεταχειρίζωνται φρονίμως, ὡς ὄργανα βίου καὶ πολιτικῆς κοινωνίας, τὰ ὁποῖα εἰς αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἐκαταδικάσθησαν νὰ ἦναι πάντοτε παίγνια. Τοιοῦτος ἄνθρωπος, ἂν ἦναι γραμματικὸς, βλέπων, φερειπεῖν, πραγματευτὴν φιλολόγον καὶ φιλόμουσον, ἀντὶ νὰ συγχαίρῃ τὴν πατρίδα, καὶ τὸ γένος του, ὅτι ἡ παιδεία ἐξαπλοῦται εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ τὰ ἐπαγγέλματα τοῦ βίου, ταράσσεται, τὸν ὀνομάζει παραβάτην τοῦ ἐπαγγέλματός του, τὸν πολεμεῖ.—Ὡς σφετεριστὴν τάχα τῆς σοφίας του;—Καλὲ ποίας σοφίας! Τί κοινὸν αὐτὸς ἔχει μὲ τὴν σοφίαν! Τὸν πολεμεῖ, ὡς σοφῶς καὶ φρονίμως μεταβάλλοντα τὰ παίγνιά του εἰς ὄργανα πολιτικῆς εὐδαιμονίας· τὸν πολεμεῖ, διότι φοβεῖται μὴ γενῇ εἰς ὅλους φανερὰ ἀπὸ τὴν ἐκείνου φρόνιμον τῶν ὀργάνων μεταχείρισιν ἡ ἰδία του οὐτιδανότης, καὶ ἀκούσῃ τέλος πάντων, καὶ ἀπὸ τοὺς ὅσοι ἠλιθίως ἕως τότε τὸν ἐθαύμαζαν, τὸ φρικτὸν,

Ἐπαρίστερ' ἔμαθες, ὦ πόνηρε, γράμματα·
Ἀντέστροφέν σου τὸν βίον τὰ βιβλία·
Πεφιλοσόφηκας γῇ τε κοὐρανῷ λαλῶν,
Οἷς οὐδέν ἐστιν ἐπιμελὲς τῶν σῶν λόγων ».

« Τοιοῦτος ἄνθρωπος, ἤθελε κατηγορήσειν τὸν Θουκυδίδην καὶ τὸν Ξενοφῶντα, ὅτι, στρατιωτικοὶ ὄντες, δὲν ἀρκέσθησαν εἰς τὰ Τακτικὰ, ἀλλ' ἐτόλμησαν νὰ συγγράψωσι καὶ ἱστορίαν· αὐτὸν τὸν Μάρκον Αὐρήλιον, ὅτι δὲν ἠρκέσθη εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς βασιλείας του, ἀλλ' ἔγραφε καὶ ἠθικὰ παραγγέλματα· αὐτὸν τὸν Γαληνὸν, ὅτι δὲν ἐπεριωρίσθη εἰς τὴν Ἰατρικὴν, ἀλλ' ἐσύνταττε καὶ φιλοσοφικὰ καὶ φιλολογικὰ συγγράμματα· αὐτὸν τὸν Πατριάρχην Φώτιον, ὅτι δὲν ἀσχολήθη εἰς μόνην τὴν λειτουργίαν τοῦ ἱεροῦ, ἀλλ' ἀπεκότησε νὰ γενῇ καὶ κριτικός· αὐτὸν τὸν ἀρχιερέα τῆς Θεσσαλονίκης Εὐστάθιον, ὅτι δὲν εὐχαριστήθη

νὰ χειροτονῇ ἱερεῖς καὶ διακόνους, ἀλλ' ἠθέλησε νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ καὶ τὸν Ὅμηρον. Τί, φίλε, τὰ πολλά; Τοιοῦτος εἶναι ὁ Σχολαστικός· ὄχι ἀληθῶς Λόγιος, ὡς ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν ὄχλον, ἀλλ' εἷς ἀπ' ἐκείνους,

— Οὓς ἐδίδαξαν ἀριστερὰ γράμματα Μοῦσαι.

Καὶ τοῦτο δὲν ἀποβλέπει μόνους τοὺς γραμματικούς. Καὶ φιλόσοφος, καὶ τεχνίτης, καὶ ἁπλῶς πάσης τάξεως καὶ παντὸς ἐπαγγέλματος ἄνθρωπος γίνεται σχολαστικὸς (pédant), ὁσάκις προσκολλᾶται εἰς τὸ ἐπάγγελμά του, ὄχι μὲ τὸν πολλῶν ἐπαίνων ἄξιον σκοπὸν νὰ τὸ τελειοποιήσῃ, ἀλλ' ὡς εἰς ἴδιον παίγνιον, μὲ τὸ ὁποῖον συνειθισμένος νὰ παίζῃ, φοβεῖται μὴ τοῦ τὸ ἁρπάσῃ τις ἀπὸ τὰς χεῖρας, καὶ τὸ μεταβάλῃ εἰς σπουδαῖον ὄργανον ».

« Τοιαύτην μακρὰν περιγραφὴν τοῦ Σχολαστικοῦ ἠναγκάσθην, φίλε μου, νὰ κάμω, καὶ διότι εἶναι δύσκολον νὰ ἐξηγήσῃ τις μὲ σύντομον ὁρισμὸν τὸ πολύμορφον καὶ καταγέλαστον τοῦτο ζῶον (1), καὶ διότι ὅσα εἶπα, γνωστὰ καὶ εἰς αὐτὰ τῆς φωτισμένης Εὐρώπης τὰ μαθητάρια, εἰς πολλοὺς ἀπὸ μᾶς εἶναι κατὰ δυστυχίαν ἀκόμη νέα. Καὶ ὅμως εἶναι ἀναγκαῖα νὰ τὰ μάθωμεν ὅλοι, διὰ νὰ παύσῃ τῆς παλαιᾶς ζύμης ἡ μωρὰ φλυαρία, μηδὲ νὰ στοχαζώμεθα πλέον τὴν παιδείαν ὡς πατρογονικὸν κτῆμα, ἢ μονοπώλιον, ὀλίγων τινῶν κακῶς ἀναθραμμένων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι, μὴν ὄντες ἄλλο παρὰ καταγέλαστοι σχολαστικοί, ἀποκλείουσιν ὑπερηφάνως τοῦ χοροῦ τῶν σοφῶν ὅσους αἰσθάνωνται καλοὺς νὰ μεταβάλωσι τὰ παίγνια των εἰς ἀληθινὰ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς δόξης τοῦ ἑλληνικοῦ γένους ὄργανα ».

« Δὲν ἤθελεν εἶσθαι ἀσύμφορον τοὺς ἔτι σωζομένους ὀλίγους

(1) « Ὁρᾷς οὖν, ὅτι σχολάστικὸν δεῖ σε γενέσθαι, τοῦτο τὸ ζῶον, » οὗ πάντες καταγελῶσιν ». Ἀῤῥιαν. Διατρ. Ἐπικτ. Α, ιά, 39. Ζ.Λ.

ἡμῶν Σχολαστικούς, νὰ τοὺς φανερώσῃ τις ὀνομαστὶ εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ἀληθεῖς φίλους τῆς πατρίδος, διὰ νὰ μήτ' αὐτοὶ ἀπατῶνται ἀπὸ τὰς κρυπτὰς μωροπονήρους των μηχανάς, μήτ' ἐκεῖνοι, θαῤῥοῦντες εἰς τὴν κρύψιν, τολμῶσι πλέον νὰ φαρμακεύωσι τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ τοιαύτη φανέρωσις εἶναι τάχα ἀναγκαία, εἶναι τάχα συγχωρημένη;

Τίς δ' ἔστ' ἀνάγκη δυστυχεῖν ἐν πλείοσιν,
Ἐξὸν σιωπᾷν, κἂν σκότῳ κρύπτειν τάδε;

Ἀρκετὴ ἴσως εἶναι τοῦ Σχολαστικοῦ ἡ ἐξήγησις νὰ τοὺς ἡμερώσῃ, καὶ ἀπὸ σχολαστικοὺς γελοίους νὰ τοὺς μεταβάλῃ εἰς ἄνδρας ἀληθῶς χρησίμους εἰς τὴν πατρίδα ».

« Τὸν Σχολαστικὸν οἱ Γάλλοι ὀνομάζουσι Pédant, λέξιν, ὡς νομίζουσι τινὲς πιθανῶς, γεννημένην ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ Παιδαγωγός (1). Τὴν αὐτὴν λέξιν, ὁσάκις θέλουν νὰ σημάνωσι λόγιον ἄνδρα κακοήθη, καὶ στερημένον ἀπὸ κρίσιν τοῦ καλοῦ, μεταχειρίζονται οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἱσπανοί, οἱ Ἄγγλοι, καὶ οἱ Γερμανοί. Οἱ τελευταῖοι ὅμως οὗτοι ἔχουν καὶ συνώνυμον ἄλλην λέξιν σύνθετον Schulfuchs, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλληνικὴ

(1) Ἄλλοι τὴν παράγουσιν ἀπὸ τὸ Pedaneus, καὶ ἄλλοι ἀπὸ τὸ Pedere τῶν Λατίνων. Τὸ πρῶτον (ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν Ποδιαῖος) ἦτον ἐπίθετον τῶν μικρῶν δικαστῶν, ἤγουν τῶν ὅσοι ἔκριναν μικρὰς ὑποθέσεις, εἰς δικαστήρια μικρῶν κωμῶν ἢ χωρίων, ἐξηρτημένα ἀπὸ μεγαλήτερα. Οἱ Γάλλοι φυλάξαντες τὴν λέξιν τοὺς ὀνομάζουν ἀκόμη Juges pédanées· οἱ Βυζαντινοὶ νομοδιδάσκαλοι τοὺς ὠνόμαζαν Χαμαιδικαστάς. Τὸ Pedere σημαίνει τὸ Πέρδειν τῶν παλαιῶν, τὸ Κλάνειν, τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων. Ἡ παραγωγὴ ὅμως αὕτη εἶναι ἀπίθανος. Ἂν καὶ φυσικὰ ἀλλότριοι χρηστοηθείας οἱ σχολαστικοί, δὲν καταντῶσιν ὅμως εἰς τόσην ἀναισχυντίαν, ὥστε νὰ συνηχῇ ἡ κοιλία μὲ τὸ στόμα, ὅταν διαλέγωνται· πλὴν ἂν ἡ λέξις ἦναι μεταφορική, σημαίνουσα μόνον, ὅτι οἱ λόγοι των δὲν ὁμοιάζουν μήτε τὰς βροντάς, μήτε τὰ μύρα.

γλῶσσα ἐμπορεῖ νὰ ἐκφράσῃ μὲ σύνθετον ὁμοίως ὄνομα τὸ Σχολαλώπηξ (1)».

« Ἡμεῖς, μὴν ἔχοντες ἀκόμη λέξιν σημαντικὴν τοῦ **Pédant**, εὔλογον μὲ φαίνεται, φίλε, νὰ ἐμβάσωμεν εἰς τὴν γλῶσσαν τὸ ὁποῖον καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν ἐμεταχειρίζοντο ὄνομα Σχολαςικός. Ἀλλὰ πῶς πρέπει νὰ ὀνομάσωμεν αὐτὴν τοῦ Σχολαςικοῦ τὴν ποιότητα, τὴν ἀπὸ τοὺς Γάλλους ὀνομαζομένην **Pédantisme**; Ὡς τοῦ Ἀνθρώπου παράγωγον εἶναι ἡ Ἀνθρωπότης, δὲν ἐμπορεῖ νὰ ἦναι καὶ τοῦ Σχολαςικοῦ ἡ Σχολαςικότης, καθὼς μηδὲ τοῦ Ἀνθρωπικοῦ ἡ Ἀνθρωπικότης. Ἕως νὰ εὑρεθῇ λέξις ἁρμοδιωτέρα, συγχώρησε κἂν εἰς ἐμὲ νὰ μεταχειρίζωμαι τὸ συγκεκριμένον οὐδέτερον, Τὸ σχολαςικὸν, ὡς λέγομεν, Τὸ ἀμετάθετον, Τὸ γοργὸν, ἀντὶ τῶν ἀφῃρημένων, Ἡ ἀμεταθεσία, Ἡ γοργότης».

« Ὅπως ἂν ἦναι περὶ τοῦ ὀνόματος, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι εὔκολον νὰ διορισθῇ εἰς ποίαν χρόνου περίοδον ἐγεννήθη. Ἀπὸ τοὺς σωζομένους συγγραφεῖς πρῶτος ὁ Πλούταρχος, ἂν δὲν λανθάνωμαι, ἐμεταχειρίσθη τὴν λέξιν Σχολαςικὸς εἰς τὴν ὁποίαν τὴν μεταχειρίζεται ὁ Ἱεροκλῆς ἔννοιαν, ἀνάλογον τῆς ἐννοίας τοῦ Γαλλικοῦ **Pédant**. Αὐτὸς λέγει, ὅτι ὁ Κικέρων, πρὶν μιχθῇ εἰς τὰ πολιτικὰ, ὠνειδίζετο ἀπὸ τοὺς Ῥωμαίους ὡς Σχολαςικός (2). Καὶ ἂν προσθέτῃ, ὅτι οἱ ὀνειδίζοντες ἦσαν βάναυσοι, τοῦτο σημαίνει μόνον ὅτι ἀδίκως ὠνείδιζαν τὸν Κικέρωνα, ὄχι ὅτι ἔπλασαν ὄνομα πράγματος ἀνυπάρκτου. Ἂν εἰς τοὺς χρόνους λοιπὸν τοῦ Κικέρωνος (ἤγουν ἑξήκοντα σχεδὸν ἔτη πρὸ Χριςοῦ) εἶχεν ἡ τότε φωτισμένη Ῥώμη σχολαςικοὺς, πιθανὸν ὅτι εἶχε καὶ ἡ Ἑλλὰς τοιούτους, ὄχι μόνον εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Κικέρωνος, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν αὐτῆς ἀρχήτερα τὴν ἀκμὴν, καθὼς ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον εὑρίσκονται μεταξὺ τῶν λογίων τῆς φωτισμένης Εὐρώπης σχολαςικοί. Εἰς τὰ φωτισμένα ὅμως ἔθνη τὸ καταγέλαςον τοῦτο ζῶον, ὁ σχολαςικὸς, εἶναι τόσον σπάνιον, ὅσον καὶ αὐτὰ τὰ μακρόθεν φερόμενα, καὶ δι' ἀργύριον βλεπόμενα, ξενικὰ θηρία. Ὅθεν μηδ' εὔλογον φαίνεται νὰ βάλωμεν εἰς τόσον παλαιὰν περίοδον χρόνου τὰ γενέθλια τῆς σχολαςικῆς μωρίας. Αἱ δυςυχίαι εἰς τὰ ἔθνη δὲν πίπτουν ὡς οἱ κεραυνοί· ἀλλ' ὁμοιάζουν τὰς πυρκαϊὰς, τῶν ὁποίων ἡ ἀρχὴ μετρεῖται, ὄχι ἀπὸ τῶν πρώτων σπινθήρων τὴν ἀόρατον ἐνέργειαν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς φλογὸς αὐτῶν τὴν ἀνάλαμψιν».

« Ἄρχισε λοιπὸν, ἢ ἀνέλαμψε, τὸ σχολαςικὸν τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα, μ' αὐτὰ σχεδὸν τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ (1) τὰ γενέθλια, αὔξησε τὴν τετάρτην, εἰς τὴν ὁποίαν ἤκμασαν ὁ Ἀλκίφρων καὶ ὁ Ἀριςαίνετος, συῤῥάπται καὶ συγκολληταὶ πλαςῶν

---

(1) Δὲν εἶναι κακὴ νὰ υἱοθετηθῇ ἡ λέξις καὶ ἀπὸ μᾶς. Πολλοὶ σχολαςικοὶ συμβιβάζουσι πράγματα εἰς τὸ φαινόμενον ἀσύμφωνα τὴν μωρίαν μὲ τὴν ὑπουλότητα. Ζ.Δ.

(2) « Ὁ γοῦν Κικέρων... τόν τε πρῶτον ἐν Ῥώμῃ χρόνον εὐλαβῶς διῆγε, καὶ ταῖς ἀρχαῖς ὀκνηρῶς προσῄει, ταῦτα δὴ τὰ Ῥωμαίων τοῖς βαναυσοτάτοις πρόχειρα καὶ συνήθη ῥήματα, Γραικὸς καὶ σχολαςικὸς ἀκούων » (Πλουταρχ. Κικέρ. § 5). Τὸ Γραικὸς, διότι ἐνασχολεῖτο εἰς τὰς Μούσας τῶν Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων οἱ τότε ἀπόγονοι ἐκατάςησαν ἐπονείδιςον τοὔνομα εἰς τοὺς Ῥωμαίους· τὸ Σχολαςικὸς, ὡς ἀργὸς ἀκόμη πολιτικῶν πράξεων. Ζ.Δ.

(1) Τοῦ ὁποίου ὡσαύτως οἱ σπινθῆρες εἶναι ἀρχαιότεροι· ἐπειδὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰουδαίου Φίλωνος, συγγραφέως τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος, ἡ φιλοσοφία εἶναι μίγμα τῆς Πυθαγορικῆς, Πλατωνικῆς, Στωϊκῆς καὶ Χαλδαϊκῆς, ἢ Ἰουδαϊκῆς φιλοσοφίας, καὶ περιέχει τὰ σπέρματα τοῦ Νεοπλατωνισμοῦ. Ζ.Δ.

ἐπιϛολῶν (1), ὁ Ἱμέριος καὶ ὁ Λιβάνιος, Νεοπλατωνικοὶ καὶ οἱ δύο, συγγραφεῖς καὶ οἱ δύο πλασματικῶν λόγων, τοὺς ὁποίους ὠνόμαζαν **Μελέτας**· τὴν πέμπτην, οἱ σύγχρονοι τοῦ Ἱεροκλέους Νεοπλατωνικοὶ ἦσαν ὅλοι σχεδὸν καθαροὶ σχολαϛικοί. Τοιαύτη τερατώδης, ὁποίαν ἀνωτέρω ἐπερίγραψα, καὶ ὑποχονδριακὴ φιλοσοφία, ἔπρεπεν ἐξανάγκης νὰ μολύνῃ καὶ τὴν φιλολογίαν, καὶ νὰ καταϛήσῃ καὶ φιλοσόφους καὶ φιλολόγους ζῶα καταγέλαϛα, ὡς τοὺς ὀνομάζει ὁ Ἐπίκτητος (2). Δὲν εἶναι χρεία νὰ προσθέσω ἕως ποῦ ἔφθασε τὰς ἑξῆς ἑκατονταετηρίδας (3) τὸ σχολαϛικὸν τοῦτο νόσημα, τοῦ

---

(1) Ἐλησμόνησεν ὁ φίλος μου τὸν πρὸ τούτων Αἰλιανὸν τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος, συγγραφέα πλαϛῶν ἐπιϛολῶν, τῶν ἐπιγραφομένων Ἀγροικικῶν. Τοῦ Ἀριϛαινέτου εἶναι Ἐρωτικαί, συνταγμέναι, κατὰ τὸν τρόπον τῶν σχολικῶν θεμάτων τῆς παλαιᾶς ζύμης, ἀπὸ λεξείδια, φρασείδια ἐρανισμένα ἀπὸ διαφόρους συγγραφεῖς, καὶ ἐξαιρέτως τὸν Πλάτωνα. Εὑρίσκονται καὶ μεταξὺ τῶν πλαϛῶν τοῦ Ἀλκίφρονος πολλαὶ ἐρωτικαί. Ἀλλ' ὑπερέβαλεν ὅλους τούτους ὁ κατὰ τὴν ἑβδόμην ἑκατονταετηρίδα ἀκμάσας Θεοφύλακτος ὁ Σιμοκάτης εἰς τὰς ἐπιγραφομένας Ἠθικάς, ἀγροικικὰς καὶ ἑταιρικὰς ἐπιϛολάς του. Ὑπόθεσε ἀνθρώπους, ὡς νὰ μὴν εἶχαν τί νὰ ἐργασθῶσιν ἢ νὰ πράξωσιν ἄλλο, εἰς τὸ πολλὰ μικρὸν τοῦ βίου διάϛημα τοῦτο, ἀσχολουμένους νὰ θεματογραφῶσιν ἐπιϛολὰς μὴ ϛελλομένας εἰς κανένα, ἀλλ' ἐπιγραφομένας μὲ ὀνόματα πλαϛά, σχηματισμένα ἀπὸ λέξεις ἁλιευτικάς, γεωργικάς, ποιμενικάς, κατὰ τὸ πλαττόμενον τῶν πλαϛῶν προσώπων ἐπιτήδευμα, οἷον, Εὐσάγηνος Λιμενάρχῳ, Δάφνων Αἰγείρῳ, Ποιμνίων Ἄρνωνι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ θέλεις συγχαρῆν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι ἔμειναν πλέον ὀλίγοι εἰς αὐτὴν οἱ θαυμάζοντες τοὺς τοιούτους μωρούς. Ζ.Λ.

(2) Ἴδ. τὴν ἀνωτέρ. σημείωσ. σελ. λʹ.

(3) Τὴν ἕκτην ἔπαυσε πλέον ὁ Νεοπλατωνισμός, καὶ καθολικῶς σχεδὸν πᾶσα φιλοσοφία τῶν ἐξωτέρων· ἀλλὰ τὰ κακά του ἀποτελέσματα ἔμειναν ἕως τέλους τῆς Αὐτοκρατορίας τῶν Ῥωμαίων. Εἰς ὅλον

ὁποίου βλέπομεν, καὶ νὰ παύσωμεν ζητοῦμεν, τὰ ἐλεεινὰ ἀποτελέσματα».

« Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται, διὰ τί ὁ Ἱεροκλῆς ἔβαλεν ὑπόθεσιν τῶν Ἀϛείων τοὺς Σχολαϛικούς, προσαρμόσας εἰς αὐτοὺς λόγους καὶ πράξεις ἠλιθίους. Ὅπου ἔϛρεφε τοὺς ὀφθαλμούς, ἄλλους δὲν εὕρισκεν ἱκανωτέρους νὰ λαλῶσι καὶ νὰ πράσσωσι μωρὰ παρὰ τοὺς Σχολαϛικούς. Ἐκ τούτου ἀκόμη ἐξηγεῖται, διὰ τί πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀϛεῖα ταῦτα εἶναι ἀπίθανα, καὶ ἑπομένως βωμολοχικά (1)· ἢ διότι ἠθέλησε νὰ παραϛήσῃ παντάπασι καταγέλαϛα τὰ πρόσωπα, ἢ διότι καὶ αὐτός, διὰ τὴν κοινὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους παρακμήν, κομψότερα νὰ τὰ πλάσῃ δὲν ἐμπόρεσε. Ἡ βαρβαρότης τῶν ἐθνῶν, ὡς τὸ εἶπεν ἄλλος πρὸ ἐμοῦ (2), ὁμοιάζει τὰς σωματικὰς ἀῤῥωϛίας. Ὅταν εἰς σῶμα

τοῦτο τὸ διάϛημα, ἂν ἐξαιρέσῃς τὸν Πατριάρχην Φώτιον πρὸς τὰ τέλη τῆς ἐννάτης, τὸν Θεσσαλονίκης Εὐϛάθιον, τῆς δωδεκάτης, καὶ πολλὰ ὀλίγους ἄλλους τινάς, τῶν ἄλλων ἡ φιλολογία, ἦτον ἀληθῶς σχολαϛικὴ φιλολογία. Παράδειγμα ταύτης μᾶς ἀφῆκεν ὁ σύγχρονος τοῦ Εὐϛαθίου Τσέτσης, περὶ τοῦ ὁποίου ἴδε τὰ Προλεγόμενα τῆς ἐκδοθείσης ἀπὸ τὸν ἡμέτερον Κοραῆν Μύθων Αἰσωπείων συναγωγῆς, σελ. λζʹ. Μὲ τούτους τοὺς Σχολαϛικοὺς δὲν πρέπει νὰ συγχυθῶσιν οἱ Σχολαϛικοὶ τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας, ἤγουν οἱ διδάσκοντες τὴν Σχολαϛικὴν λεγομένην φιλοσοφίαν, ἥτις ἐγεννήθη τὴν ἑνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα. Αὐτὴ ἦτο μίγμα τῆς χριϛιανικῆς θεολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας, καὶ μερικῶς τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Ἀριϛοτέλους· καὶ ἐπειδὴ ἐξαιρέτως ἐπαραδίδετο εἰς τὰ σχολεῖα, ἐκράτησε νὰ ὀνομάζεται Σχολαϛική. Ζ.Λ.

(1) Εἷς ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρας τῆς ἀϛειότητος εἶναι ἡ πιθανότης. Ἔχει τὴν ἄδειαν καμμίαν φορὰν ὁ ἀϛεῖος νὰ διηγῆται τῆς φαντασίας του τὰ πλάσματα, ὡς καὶ ὁ ποιητής· ἀλλὰ τὰ πλάσματα ὅταν ἦναι ἀπίθανα, ὁ ἀϛεῖος μεταβάλλεται εἰς Βωμολόχον. Ζ.Λ.

(2) Ἴδ. Προδρ. Ἑλλ. Βιβλ. Αὐτοσχ. ϛοχ. σελ. ιϛʹ. Ζ.Λ.

ὁλοκλήρως ἄῤῥωστον ὀνομάζῃ τις μέλος ὑγιὲς, νοεῖ τὸ παρὰ τἄλλα ὀλιγώτερον ἄῤῥωστον ».

« Ταύτης, φίλε μου, τῆς παραβολῆς ἡ γνῶσις εἶναι μάλιστα ἀναγκαία εἰς τὴν παροῦσαν ἡμῶν κατάστασιν, διὰ νὰ μὴ κυριευθῶμεν ἀπὸ τὴν δοξοσοφίαν. Ἐπαίνου ἄξιοι βέβαια εἴμεθα, ὅτι αἰσθάνθημεν τὴν κατέχουσαν ἡμᾶς τῆς ἀμαθίας λέπραν, καὶ ζητοῦμεν νὰ τὴν καθαρίσωμεν. Ἀλλ' ἂς προσέχωμεν καλὰ ὅτι μᾶς μένει ἀκόμη μακρὸς δρόμος εἰς τὴν παντελῆ θεραπείαν. Ἱκανὸν εἶναι, ἂν ὁ πολλὰ βραχὺς ἡμῶν βίος μᾶς συγχωρήσῃ νὰ τρέξωμεν μέρος τι βραχὺ τοῦ δρόμου, καὶ νὰ τὸν κάμωμεν εὐκολώτερον εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας ἐξοπίσω μας. Τὸ ΓΝΩ͂ΘΙ ΣΑΥΤῸΝ εἶναι χρυσοῦν καὶ θεῖον παράγγελμα· τὸ ὁποῖον ἂν ἔξευραν οἱ πρὸ ἡμῶν Σχολαστικοὶ, οὔτ' αὐτοὶ γελοῖοι ἤθελαν κατασταθῆν, οὔτε τὸ σοφώτερον ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἀστειότερον Ἑλληνικὸν γένος ἔμελλαν νὰ καταστήσωσι καταγέλαστον ».

« Ἐδῶ, φίλε, παύω τὴν ἐπιστολήν μου. Ἂν σὲ φανῇ μακρὰ, ἔχεις ἐξουσίαν νὰ τὴν συντέμῃς· ἐξεναντίας, ἂν ἀφῆκα τινὰ ἀναγκαῖα, ἢ καὶ ἔσφαλα εἰς τινὰ, πάλιν ἔχεις ἐξουσίαν νὰ προσθέσῃς, ἢ ὡς σημειώσεις, ἢ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κείμενον, καὶ νὰ διορθώσῃς ὅ, τι καὶ ὅπως κρίνῃς εὔλογον. Εἰς τὴν προτέραν μου ἐπιστολὴν (13 Ἰανουαρίου 1811) σ' ἔλεγα ὅτι ἀφῆκα τὴν πόλιν καὶ κατοικῶ τὸ ταπεινὸν χωρίον τῆς Βολισσοῦ, διὰ περισσοτέραν ἡσυχίαν, ἀναγκαίαν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ Ὁμήρου. Τοιαύτην ἡσυχίαν δὲν σὲ λανθάνει ὅτι ἦτον ἀδύνατον νὰ τύχω μεταξὺ τῶν πολιτῶν. Ἔχω φίλους ἐξ αὐτῶν πολλοὺς καὶ καλούς· ἀλλὰ τοὺς γνωρίζεις ὁποῖοι εἶναι. Ἐσυναθροίζοντο συχνὰ εἰς τὴν κατοικίαν μου· καὶ ἡ ἀκατάπαυστος ἐκ διαδοχῆς ἐπίσκεψις αὐτῶν δὲν μ' ἐσυγχώρει μήτε νὰ μελετήσω, μήτε νὰ γράψω τίποτε. Ὁ εἷς ἤρχετο νὰ μὲ μάθῃ τί γελοῖον ἐσυνέβη τὸν δεῖνα συνομιλοῦντα μὲ τὸν υἱόν του, ἄλλος, ποίαν ἔλαβε γελοίαν ἀπόκρισιν ἀπὸ τὸν ἀναστάτην ἐρωτῶν αὐτὸν περὶ βροχῆς ἐνδεχομένης, καὶ ἄλλος ἄλλο. Τί τὰ πολλὰ, φίλε; ἔγινεν ἡ κατοικία μου ἀληθινὴ Ἑταιρία τῶν Διομέων· καὶ ὅ, τι ἀστεῖον, ἢ γελοῖον ἐσυνέβαινεν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς πύργους, εἰς πρῶτον ἐμὲ ἐκοινωνεῖτο, ὡς νὰ ἤμην ὁ Μακεδὼν Φίλιππος. Ἐπεθύμησα πολλάκις, ὄχι τῆς Μακεδονίας τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ μέρος πολλὰ μικρὸν πλούτου βασιλικοῦ, διὰ νὰ ἀνταμείβω τὰς ἀστειότητας τῶν συμπατριωτῶν μου μὲ τρόπον βασιλικώτερον τοῦ Φιλίππου. Ἤθελα διορθώσειν τὰ σχολεῖά των καὶ τὰ πλουτίσειν μὲ βιβλιοθήκας λαμπρὰς, καὶ μὲ διδασκάλους πάσης ἐπιστήμης καὶ τέχνης. Ἔχουν τὸν σοφὸν καὶ τίμιον ἄνδρα Σελεπῆν· ἀλλ' ἐξεύρεις, φίλε, τὴν παροιμίαν, Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ· μηδ' εἷς μόνος λύχνος εἰς τόσον ἀμαθίας σκότος ἀρκεῖ. Ἐδημηγοροῦσα πολλάκις τὰ τοιαῦτα εἰς τοὺς φίλους μου· καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀντὶ τῶν σπουδαίων μ' ἀπεκρίνοντο γελοῖα, καὶ τὸ γελοιότερον (ἐντρέπομαι νὰ σὲ τὸ ἐξαγορεύσω), μὲ ἀνάγκαζαν πολλάκις νὰ κάμνω τῆς δημηγορίας μου ἐπίλογον τὸν γέλωτα. Δὲν λείπουν ὅμως ἀπ' αὐτοὺς καὶ ἄνδρες διακρίνοντες τὸν καιρὸν τῶν σπουδαίων καὶ τῶν γελοίων, γνωρίζοντες καλὰ πόσον ὀλέθριον πρᾶγμα εἶναι ἡ ἀπαιδευσία εἰς τὰ ἔθνη, καὶ καταγινόμενοι μὲ ζῆλον νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν πατρίδα των, ἀπὸ τὴν αἰσχύνην τῆς ἀμαθίας· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν εἶναι ἀκόμη πολλὰ ὀλίγοι οἱ τοιοῦτοι, οἱ περισσότεροι ἐξ ἐκείνων, ὅσοι διέτριψαν πολὺ ἢ ὀλίγον εἰς τὴν φωτισμένην Εὐρώπην, καὶ ἔγιναν αὐτόπται μάρτυρες τῶν καρπῶν τῆς παιδείας. Τούτους οἱ ἀστεῖοι τιμῶσιν, ἀλλ' ὀλίγον ἀκούουσιν, οἱ βωμολόχοι ὀνομάζουσιν εἰρωνικῶς Φιλοσόφους, οἱ ἀγέλαστοι ὑποκριταὶ, Ἀθέους· διότι, κατὰ τὴν Λογικὴν τῶν φαρισαίων τούτων, καθὼς ὅστις ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, γίνεται Χαντσῆς, οὕτως, ἀντιστρόφως, ὅστις διατρίψῃ εἰς τὴν

Εὐρώπην, γίνεται Ἄθεος. Ἀλλ' εὐτυχεῖ καὶ εἰς τοῦτο ἡ Χίος. Οἱ Φαρισαῖοι μας εἶναι πολλὰ ὀλίγοι, καὶ ἀπέξω δὲν μᾶς ἔρχονται ἄλλοι νέοι. Φοβούμενοι τὴν ὁποίαν ἔχουν εὐφυΐαν οἱ Χῖοι νὰ ἀνακαλύπτωσι τὰ γελοῖα, τρέχουν ὅλοι ὅπου βλέπουσι περισσοτέραν νέκρωσιν τοῦ νοῦ, ὡς οἱ κόρακες εἰς τὰ θνησιμαῖα. Ὑγίαινε ».

Ἀπὸ Βολισσοῦ, 3 Φεβρουαρίου, 1812.

ΕΚ ΤΟΥ ΣΟΥΙΔΑ

(λέξ. Ἱεροκλῆς).

Ἱεροκλῆς, φιλόσοφος Ἀλεξανδρεύς. Οὗτος μετὰ τοῦ ἀτρέπτου (1) καὶ μεγαλοπρεποῦς εὔρους τε τὴν διάνοιαν εἰς ὑπερβολὴν ἦν (2), καὶ διαφέρων εὐγλωττίᾳ· καὶ εὐπορίᾳ τῶν καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, κατέπληττε πανταχοῦ τοὺς ἀκροωμένους. Ἦν δὲ αὐτῷ καὶ μαθητὴς Θεοσέβιος (3), ἀνὴρ, εἴ πέρ τις ἕτερος ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, εἰωθὼς ἀποβλέπειν ἐς τὰς ἀνθρώπων ψυχάς. Ἔλεγε δὲ ὁ αὐτὸς Θεοσέβιος, ἐξηγούμενον φάναι ποτὲ τὸν Ἱεροκλέα, κύβοις ἐοικέναι τοὺς Σωκράτους λόγους· ἀπτῶτας γὰρ εἶναι πανταχοῦ, ὅπη ἂν πέσωσι. Τοῦ δὲ Ἱεροκλέους τὸ ἀνδρεῖον καὶ μεγαλόθυμον ἦθος ἀπέδειξεν ἡ συμβᾶσα τύχη περὶ αὐτόν. Εἰς γὰρ τὸ Βυζάντιον ἀνελθὼν

(1) Μετὰ τοῦ σεπτοῦ, γράφεται παρὰ τῷ Φωτίῳ (Κωδ. σμϐ', σελ. 1037).

(2) Ἐξ ΗΔ ἡ προσθήκη τοῦ, Ἦν.

(3) Καὶ Αἰνείας δὲ ὁ Γαζαῖος Ἱεροκλέους ἐγένετο μαθητής.

προσέκρουσε τοῖς κρατοῦσι, καὶ εἰς δικαστήριον ἀχθεὶς ἐτύπτετο τὰς ἐξ ἀνθρώπων πληγάς (1). Ῥεόμενος δὲ τῷ αἵματι, βάψας κοίλην τὴν χεῖρα προσραίνει τὸν δικαστὴν, ἅμα λέγων·

Κύκλωψ, τῆ, πίε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα (2).

Φυγὴν δὲ κατακριθεὶς, καὶ ἐπανελθὼν χρόνῳ ὕστερον εἰς Ἀλεξάνδρειαν, συνεφιλοσόφει τὰ εἰωθότα τοῖς πλησιάζουσιν. Ἔξεστι δὲ μαθεῖν τὴν Ἱεροκλέους μεγαλογνώμονα φρόνησιν ἀπὸ τῶν συγγραμμάτων, ὧν γέγραφεν εἰς τὰ Χρυσᾶ ἔπη τῶν Πυθαγορείων, καὶ Περὶ προνοίας, ἐν ἑτέροις βιβλίοις συχνοῖς· ἐν οἷς φαίνεται ὁ ἀνὴρ τὴν μὲν ζωὴν ὑψηλόφρων, τὴν δὲ γνῶσιν ἀκριβής (3).

(1) Τουτέστι, πληγὰς ἀπανθρώπους. Ἔπιθι τὰ περὶ τῆς τοιαύτης σημασίας σημειωθέντα ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου Κοραῆ εἰς τὸν Ἡλιόδωρον (Μέρ. Β, σελ. 54).

(2) Ἐκ τῆς Ὁμήρου Ὀδυσσ. ι, 347.

(3) Οὕτω φασὶ γραπτέον εἶναι, ἀντὶ τοῦ μετὰ τῆς ἀρνήσεως, Τὴν δὲ γνῶσιν οὐκ ἀκριβής.
